

Restaurant Supply (Wholesaler)



ਉੱਚ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦੇ ਭਾਂਡਿਆਂ, ਪਤੀਲੇ, ਕੁੱਕਵੇਅਰ, ਸਰਵਵੇਅਰ, ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਜੂਸਰ, ਐਸਪਰੈਸੋ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

1125 Howard Street, Elk Grove Village, IL 60007

Ph: 847-979-5970, 847-979-5990, 847-228-0150, pragint@aol.com

Prag International
Ravi Kapoor (CEO)

Regal Jewels

773-262-4377 www.RegalJewels.com

FEBRUARY WIN GOLD CHAIN
EVERY PURCHASE, BIG OR SMALL, WILL QUALIFY AS AN ENTRY INTO THE RAFFLE!

22KT 24KT

773-262-4377 2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659 773-517-0574

Serving Illinois & Wisconsin State.

**Buying Selling
Renting Investing**

ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ
ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ।

Also get Free Home Inspection
& Attorney Service & Closing
cost (Conditions apply)

WEBSITE: jsingh.remax.com



Jesse Singh
847-606-3664

ਵਾਸ਼ਟੋ
'ਤੇ ਘਰ ਖਰੀਦੋ
ਤੇ ਵੇਚੋ

Twenty-Fifth Year of Publication

ਮਿਡਵੇਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 26, Issue 35; August 30, 2025

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੋੜ: ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਜਲੰਧਰ: ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਲੈਂਡ ਪੁਲਿੰਗ ਪਾਲਿਸੀ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਉਪਰੰਤ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਕਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀਵਾਨ ਅਸਥਾਨ ਸੈਂਟਰਲ ਟਾਊਨ ਵਿਖੇ ਇਕੱਠਾ ਸਿੰਘ ਚੀਫ਼ਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕੱਤਰਤਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਗਈ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 31 ਅਗਸਤ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11 ਵਜੇ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰੈਲੀ ਮੌਕੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਵਰਕਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸ਼ਮਲੀਅਤ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪੰਥ, ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੂੰ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)



ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 1.50 ਲੱਖ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਰੋਟੀ-ਰੋਜ਼ੀ ਖ਼ਤਰੇ 'ਚ

ਜਲੰਧਰ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫਲੋਰੀਡਾ ਸੂਬੇ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈਵੇ 'ਤੇ ਗਲਤ ਯੂ-ਟਰਨ ਲੈਣ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰੇ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਥੇ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਰਾਤ-ਦਿਨ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲਗਪਗ 1.50 ਲੱਖ ਪੰਜਾਬੀ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਰਕਰ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਵਰਕ ਵੀਜ਼ਾ ਤੇ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਲਾਇਸੈਂਸ 'ਤੇ ਰੋਕ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਡਰਾਈਵਰਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਪੈਣਾ ਤੈਅ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੇ ਵਰਕ ਵੀਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਗਲਿਆਰਿਆਂ 'ਚ ਹਲਚਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਭਾਰੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਿੱਖ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ

ਅਮਰੀਕਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਤਨਖ਼ਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ,



ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟਿਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਡਰਾਈਵਰ ਜਿਹੜਾ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 500 ਤੋਂ 600 ਮੀਲ ਟਰੱਕ ਚਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜ ਤੋਂ ਛੇ ਲੱਖ ਰੁਪਏ (ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਅੱਠ ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ) ਕਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਔਸਤਨ 1680 ਤੋਂ 2520 ਰੁਪਏ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਟਰੱਕਿੰਗ ਅਲਾਇੰਸ (ਸੀਟੀਏ)

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)

ਪੜੇਬੰਦੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਹੋਈ ਸਖ਼ਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਸੱਦੇ ਗਏ ਕੋਈ ਦੇ ਦਰਜਨ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਹਾਈਕਮਾਨ ਸੂਬਾ ਯੂਨਿਟ ਵਿਚ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਬੰਧੀ ਪਾਰਟੀ ਸਖ਼ਤ ਨਾਲ



ਪੇਸ਼ ਆਵੇਗੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਵੇਣੂ ਗੋਪਾਲ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਭੁਪੇਸ਼ ਬਘੇਲ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ। ਦੁਆਬੇ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 4 'ਤੇ)

ਘਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਅਤੇ ਖਰੀਦ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਕਾਲ ਕਰੋ

Buying or Selling Home?

Contact **PRADEEP SINGH**

COLDWELL BANKER REALTY

SCAN TO BEGIN YOUR HOME SEARCH

847-322-5832

ishowhomes@yahoo.com

1501 E Woodfield Rd Ste 113E, Schaumburg 60173

India Palace Restaurant And Banquet Hall

Best Price Wholesale
Ph: 630-400-0996
Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800

Restaurant-Fine Indian Cuisine
(Ph: 317-298-0773)

Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Carmel Ph: 317-580-0828

Amber Indianapolis Ph: 317-578-4400

Royal, Indianapolis, 317-893-2633

Desi Bazar Grocery Store Restaurant, Ph: 317-888-2040

Desi Bazar Indianapolis, Ph: 317-709-7800

Singh Auto Group

3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com

University Motors

3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com

Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Bhaura Transport LLC
Noblesville, IN

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

*ਵੈਲਿਡ ਸੀ ਡੀ ਐਲ ਏ ਲਾਈਸੈਂਸ
*ਘੱਟੋ ਘੱਟ 2 ਸਾਲ ਦਾ ਤਜਰਬਾ
*ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਮੇਤ ਮੀਲ .55 ਸੈਂਟ
*ਸਾਈਨ ਐਨ ਬੋਨਸ
*ਹਰ ਵੀਕਐਂਡ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਘਰ
*ਡਾਇਰੈਕਟ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ
*ਹਫਤਾਵਾਰ ਮੀਲ 3000 ਤੋਂ 4000
*ਪ੍ਰੀ-ਪਾਸ, ਈ ਜੀ ਪਾਸ ਅਤੇ ਫਿਊਲ ਕਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ
*ਇੰਡੀਆਨਾ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਅਤੇ ਪੈਨਸਿਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਪੱਕੇ ਲੋਡ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 317-403-0493

Regal Jewels

773-262-4377 www.RegalJewels.com

LITTLE INDIA CHICAGO
2625 W. Devon Ave. Chicago, IL 60659
www.RegalJewels.com
PH: 773-262-4377 WA: 773-517-0574

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਗਮਗਾਈ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਨੇਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨਾਂ ਦੀ ਭਾਰੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ 2021 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 1158 ਸਹਾਇਕ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ ਜੁਲਾਈ 2025 ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਭਰਤੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਯੂਜੀਸੀ) ਦੇ 2018 ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪਬਲਿਕ

ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਪੀਪੀਐੱਸਸੀ) ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਨਿਯੁਕਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ 'ਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਤਤਾ ਛਾ ਗਈ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਐੱਨਈਟੀ, ਪੀਐੱਚਡੀ ਵਰਗੀਆਂ



ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਹ ਨੌਕਰੀਆਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸਾਬਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਨ।

ਕਈਆਂ ਨੇ ਘਰੇਲੂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰਜ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਨਵੀਂ ਨੌਕਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਨੋਬਤ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਭਾਰੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੈਸਟ ਫੈਕਲਟੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਨਵੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਇਹ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਸੁਧਰੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰਾਨਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ

ਨਿਯੁਕਤੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਦ ਤੱਕ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਤੇ ਪੀਤਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੇ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਅਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

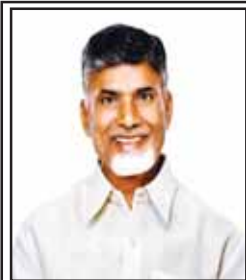
ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਹਰਜੋਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਦਮ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਚਾਨਕ ਸਾਰੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਦੇਣ ਨਾਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਕਾਰਜ ਠੱਪ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਲਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

40 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਪਰਾਧਕ ਮਾਮਲੇ

ਨਾਇਡੂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਮਮਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਗਰੀਬ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਾਰ ਚੈਂਡਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਰੀਫਾਰਮਜ਼ ਸੰਸਥਾ (ਏ. ਡੀ. ਆਰ.) ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਨਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ 30 ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ 'ਚੋਂ 12 ਭਾਵ 40 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ 30 ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ 'ਚੋਂ 1 ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਬਪਤੀ ਹਨ

ਐਲਾਨੇ ਹਨ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇਵੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁੱਧ ਨੇ 4-4 ਮਾਮਲੇ, ਕੇਰਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪਿਨਰਾਈ ਵਿਜਯਨ ਨੇ 2 ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਇਕ ਮਾਮਲਾ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 3 ਬਿੱਲ ਲਿਆਏ ਗਏ। ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਗੰਭੀਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ 'ਚ 30 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਏ. ਡੀ. ਆਰ. ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਸਮੀਖਿਆ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਔਸਤ ਸੰਪਤੀ 54.42 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਸੰਪਤੀ 'ਚ ਕਾਫ਼ੀ ਫਰਕ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ



ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ



ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਹਨ। ਏ. ਡੀ. ਆਰ. ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਦੇਸ਼ ਦੇ 40 ਫ਼ੀਸਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਪਰਾਧਕ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੂਚੀ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਰਾਜਾਂ ਦਾ ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ।

ਏ. ਡੀ. ਆਰ. ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪ ਦਿੱਤੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਤੇਲਾਂਗਾਨਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੇਯੋਜ ਰੈਡੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ 89 ਮਾਮਲੇ ਐਲਾਨੇ ਜਦਕਿ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਐਮ. ਕੇ. ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ 47 ਮਾਮਲੇ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਨੇ 19, ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਿਧਾਰਥਮਈਆ ਨੇ 13 ਅਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੇਮੰਤ ਸੋਰੇਨ ਨੇ 5-5 ਮਾਮਲੇ,

ਮੁਤਾਬਿਕ ਮੌਜੂਦਾ 30 ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਪਤੀ 1632 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ 30 ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ 'ਚੋਂ 2 ਅਰਬਪਤੀ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਚੰਦਰਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 931 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ -ਪੋਮਾ ਖਾਂਡੂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ 332 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ 1 ਕਰੋੜ 97 ਲੱਖ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ, ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੇ 24ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹਨ।

ਇਹ ਡੇਟਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮਿਆਂ ਤੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਕੋਲ ਸਿਰਫ 15 ਲੱਖ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੰਪਤੀ ਵਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਨ।

ਕੁੱਝ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਗੜਬੜੀ 'ਤੇ ਫਰਮ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟ

ਪ੍ਰਯਾਗਰਾਜ: ਮਹਾਂਕੁੰਭ ਦੇ ਕੰਮਾਂ 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੜਬੜੀ 'ਚ ਹੁਣ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸੜਕ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫਰਮ ਵਾਈਪੀਆਰ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਲਿਸਟਿਡ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਫਰਮ 'ਤੇ ਚਾਰ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਵੀ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਆਖਰੀ ਅਦਾਇਗੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਰਮ ਨੇ ਮਹਾਂਕੁੰਭ 'ਚ ਸੜਕ, ਨਾਲੀ ਤੇ ਫੁੱਟਪਾਥ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ 'ਚ ਸੜਕ ਤੇ ਫੁੱਟਪਾਥ ਦਾ ਕੰਮ ਮਾਪਦੰਡ ਮੁਤਾਬਕ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੜਬੜੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਫਰਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਵੀ ਜਲਦ ਹੀ



ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਆਪਣਾ ਪੁਲਾੜ ਸਟੇਸ਼ਨ: ਮੋਦੀ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਲਾੜ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਕੀਤਾ ਐਲਾਨ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਲਾੜ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਵੱਡਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਛੇਤੀ ਹੀ ਆਪਣਾ ਖੁਦ ਦਾ ਪੁਲਾੜ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਲਾੜ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਵੀਡੀਓ ਸੰਦੇਸ਼ 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ੁਕਲਾ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਸੈਮੀ-ਕ੍ਰਿਓਜੈਨਿਕ ਇੰਜਣ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਤਕਨੀਕਾਂ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਗਗਨਯਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵੀ ਉਡਾਣ ਭਰੇਗਾ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਆਪਣਾ ਖੁਦ ਦਾ ਪੁਲਾੜ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵੀ ਬਣਾਏਗਾ। ਮੋਦੀ ਨੇ ਭਾਰਤੀ



ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀ ਗਰੁੱਪ ਕੈਪਟਨ ਸ਼ੁਭਾਸ਼ ਸ਼ੁਕਲਾ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੁਲਾੜ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਤਿਰੰਗਾ ਲਹਿਰਾ ਕੇ ਹਰ ਭਾਰਤੀ ਨੂੰ ਫਖ਼ਰ

ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਆਪਣੇ ਪੁਲਾੜ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਪੂਲ ਵੀ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਐਸਟਰੋਨਾਟ ਪੂਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਓਲੰਪਿਅਨ ਆਨ ਐਸਟਰੋਨੋਮੀ ਅਤੇ ਐਸਟਰੋ-ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ੀਪ ਕੀਤੀ ਜਿਸ 'ਚ 60 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ 300 ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਮੈਡਲ ਵੀ ਜਿੱਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਰੋ ਨੇ ਇੰਡੀਅਨ

ਸਪੇਸ ਹੈਕਥਾਨ ਅਤੇ ਰੋਬੋਟਿਕਸ ਚੈਲੰਜ ਜਿਹੀਆਂ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਜੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਚ ਪੁਲਾੜ ਸੰਬੰਧੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਧਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

2035 ਤੱਕ ਪੁਲਾੜ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਹੈ ਮਿਸ਼ਨ: ਇਸਰੋ

ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਾੜ ਖੋਜ ਬਾਰੇ ਸੰਸਥਾ 'ਇਸਰੋ' ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੁਲਾੜ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਇਕ ਰੋਡਮੈਪ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਾਲ 2035 ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਾੜ ਸਟੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸਾਲ 2040 ਤੱਕ ਚੰਦਰਮਾ ਤੋਂ ਨਮੂਨੇ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸਰੋ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵੀ. ਨਰਾਇਣਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੰਦਰਯਾਨ-4 ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਕਰ ਗ੍ਰਹਿ 'ਤੇ ਆਰਬਿਟਰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਲ 2028 ਤੱਕ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਾੜ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਾਡਿਊਲ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ 2035 ਤੱਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਚਾਲੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਲੈਂਡ ਪੁਲਿੰਗ ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਸ਼ਟਰ ਕਾਰਡਾਂ ਨੇ ਗਰਮਾਈ ਸਿਆਸਤ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਭਾਵੇਂ ਡੇਢ ਕੁ ਸਾਲ ਪਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਸੂਬੇ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰੈਲੀਆਂ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਲੈਂਡ ਪੁਲਿੰਗ ਨੀਤੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਜੋ ਦੋੜ ਲੱਗੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੈਂਡ ਪੁਲਿੰਗ ਨੀਤੀ ਵਾਪਸ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਦਾਵੇਦਾਰੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਤੇ ਰੈਲੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ 'ਚ ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਵੱਲੋਂ 31 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮੋਗਾ ਵਿਖੇ ਰੱਖੀ ਫ਼ਤਹਿ ਰੈਲੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਵਿਖੇ 'ਵੋਟ ਚੋਰ ਗੱਦੀ ਛੱਡੋ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਸੂਬਾ ਪੱਧਰੀ ਰੈਲੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਭਲਾਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ : ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਲੈ ਆਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਰੁੱਧ ਸੂਬੇ 'ਚੋਂ 11 ਲੱਖ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਕੱਟੇ ਜਾਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫੰਡਾ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ 'ਚ

ਤੇਜ਼ੀ ਲਿਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕਾਡਰ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਅਕਾਲੀ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਜਿਵੇਂ



ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਇਕੱਠ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਦੀ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵੀ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬਾਦਲ ਧੜੇ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਲੈਂਡ ਪੁਲਿੰਗ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵੇਂ ਧੜਿਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਵੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਦੌੜ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਪਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਏਜੰਸੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸੰਬੰਧੀ ਕੀਤੇ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਜ

ਹੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੂਰਤ 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ। ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਚਨਾਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਮਗਰਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇਖਣ ਕਾਫ਼ੀ ਸਟੀਕ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਨੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਧਿਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ 'ਚ ਜੋ ਸਿਆਸੀ ਦੌੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਹੁਣ ਰੁਕਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 2026 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੂਬੇ 'ਚ ਚੋਣ ਬੁਖਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਆਪਣੀ ਪਕੜ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵਾਂਗ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੀ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਚੋਣ ਅਤਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਰਕਰ ਵੀ ਰਾਜਭਾਗ ਦੀ ਆਸ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਕੱਲੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨਾਲ ਚੋਣ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕੀਰਤਨੀਆ ਸਨਮਾਨ'

ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆ/ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੋ): ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕੀਰਤਨੀਏ ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਅਤੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਿਆ ਵੱਲੋਂ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਤੋਂ ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯਤ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਹੀ ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਅਵਾਰਡ ਦੇਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਵੀ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਮਰਿਆਦਾ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਥਿਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਲਕਾ ਅਤੇ ਸਕੱਤਰ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਦੇਣ ਸਮੇਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਲਗਾਤਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਭਾਈ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ ਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨਰਪੁਰੀ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿੱਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਂਤ ਅਜਿਹੇ ਕੀਰਤਨੀਏ ਹਨ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।



ਸਕੂਲ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਘਪਲੇ' 'ਚ ਟੀ. ਐੱਮ. ਸੀ. ਵਿਧਾਇਕ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ

ਕੋਲਕਾਤਾ: ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ 'ਚ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਜੀਬਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਾਹਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਅਧਿਕਾਰਤ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮੁਰਸ਼ਿਦਾਬਾਦ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ 'ਚ ਲਿਆ। ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕੰਧ ਤੋਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਨਾਲੇ 'ਚ ਆਪਣੇ ਫ਼ੋਨ ਵੀ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਰਵਾਨ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਏਜੰਸੀ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਛਾਪਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਆਦੀ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ 'ਵੰਨ ਸਟਾਪ ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਿਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਲਾਂਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾਰੀ ਮੁਹਿੰਮ 'ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ' ਦਰਮਿਆਨ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਆਦੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਦਮ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਸਿਹਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਜ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਤਹਿਤ ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ 'ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਵੰਨ ਸਟਾਪ ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਿਡ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।



ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਅਫੇਅਰਜ਼ ਡਵੀਜ਼ਨ ਵਲੋਂ ਆਪਸੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬ ਮਾਡਲ ਫਾਰ ਵੂਮੈਨ ਡਰੱਗ ਯੂਜ਼ਰਸ' ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੂਬੇ ਭਰ 'ਚ ਨਸ਼ੇ ਦੀਆਂ ਆਦੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਸਿਹਤ ਇਲਾਜ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੈਟਰਨ, ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਦਰ ਦੀ ਉੱਚ ਦਰ ਤੇ ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੇਵਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ 241 ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ

ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਏਕੀਕ੍ਰਿਤ ਪੈਕੇਜ ਵਿਚ ਮੈਡੀਕਲ, ਸਰਜੀਕਲ ਤੇ ਗਾਇਨੀਕੋਲੋਜੀਕਲ ਚੈਕ-ਅੱਪ, ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਨਵਜੰਮੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਸਬੰਧੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਹ ਐਚ.ਆਈ.ਵੀ. ਅਤੇ ਹੈਪਟਾਈਟਸ ਬੀ ਤੇ ਸੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੇ ਇਲਾਜ, ਟਿਊਬਰਕੁਲੋਸਿਸ ਕੇਅਰ, ਐਸਟੀਐਫੀ ਟ੍ਰੀਟਮੈਂਟ ਅਤੇ ਕਾਊਂਸਿੰਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ 81 ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਓਟ ਕਲੀਨਿਕਾਂ ਵਿਚ ਇਲਾਜ ਲਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ 80 ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਕੀਮਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਡਾ.

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਪੂਰਥਲਾ ਮਾਡਲ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਸੂਬੇ ਲਈ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਆਪੀ ਲਾਗੂਕਰਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਪਾਇਲਟ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਇਲਟ ਪੜਾਅ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਉਪਰੰਤ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ 'ਚ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਿਹਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦਰਮਿਆਨ ਇਸ ਸਹਿਯੋਗੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੀਜੀਪੀ (ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਅਫੇਅਰਜ਼ ਡਵੀਜ਼ਨ) ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦਿਓ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ ਸਿਹਤ ਕੁਮਾਰ ਰਾਹੁਲ, ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ ਡਾ. ਹਿਤਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਡਾ. ਰੋਹਿਨੀ ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਨੋਡਲ ਅਫਸਰ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਡਾ. ਸੰਦੀਪ ਭੋਲਾ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010



EARLY BIRD SALE!!!!

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

Domestic fares
available

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

847-359-0746

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Looking for a well-educated and professional Jat Sikh match, preferably a citizen or green card holder, for a 30 years, 5'3" tall, US-based H-1B visa holder, M.Sc. Computer Science professional girl. Currently working as a Data Scientist in an MNC. Family well settled in India. Elder brother green card in USA. Serious inquiries, please contact +1-224-584-8673 (father) or +1-317-500-0470 (brother). Email: nsinghsar@gmail.com

34-37

Ramgarhia Sikh family seeking a suitable match for their Doctor daughter, 30, 5'6". MBBS (Silver Medalist) from India. Presently in first year of fellowship after Residency (internal medicine) in USA. Father retired as Colonel from Indian Army. Mother working as Lecturer. Caste no bar. Contact us at: +91 9471004633 and +1 (570) 880-0136.

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jat Sikh parents seek U.S. based match for their U.S. born son, 28 years, 6" tall, vegetarian, non-drinker. He has a bachelor's degree from the University of Illinois Urbana-Champaign and is currently working for an automotive company. Please contact us at 773-442-2143 if interested.

34-37

Sikh family seeking a suitable match for their 6'1", 30 year old son, born and raised in the US, and currently a third-year Internal Medicine resident. He is family oriented, and values our cultural traditions who enjoys being physically active, spending time with family and friends as well as traveling. We are looking for a smart and kind girl, born and raised in the US or Canada, who is also professional and shares similar values and is ready to build a life together with our son and is open to living in California. Family is well educated and settled in California for a long time. Contact: Harjit Kaur @ 925-225-1400

34-37

Seeking an educated and professional match (American citizen or Permanent Resident) for a 1992-born in Punjab boy (Ramdasias and others), 5'8" Education: B.Tech, MBA(IIT Delhi), MS in Business Analytics (University of Colorado). Currently working as a Business Analyst in Chicago, USA. Belongs to a well-educated and reputed family. Caste No bar. Please contact at +91-7589242016 (Whatsapp) or +1-7204996020.

32-35

Ramgarhia Sikh family seeking a suitable match for their son, 28, 5'11", with a Bachelor's degree. Currently residing in the USA with his family. The prospective bride should be from the USA, vegetarian, and willing to live in a joint family. Contact: at: 630-283-7423 or Email: kaur082024@gmail.com

32-35

Jatt Sikh Shergill family seeking an equally qualified USA citizen match for their, 28, 6'1" son. He has done B.E. Electrical from PU Chandigarh (PEC) and working as a senior analyst at United Airline Gurgaon. He has 10 years USA visitor visa and comes USA frequently through company. Elder brother is married and doing business in the USA. Mother is a central govt. employee in Chandigarh. Residence is at Mohali. Interested please call us at: 317-430-6545 or email at csahi1949@gmail.com

31-34

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.



UMA TRAVELS

**2541 W. Devon Ave.,
Chicago, IL 60659**

For Delhi Amritsar-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

Punjab Times
Established in 2000
25th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email: punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:
Amolak Singh Jammu
Managing Editor
Jaspreet Kaur
Editor
Lakhvinder S. Johal
Astt. Editor
Amrit Pal Kaur

Photographer
Kamaljit Singh Viridi
Ph. 847-502-2703
Our Columnists
Gurbakhsh Singh Bhandal
Buta Singh
Tarlochan Singh Dupalpur
Correspondents
California
Ashok Bhaura
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 130 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

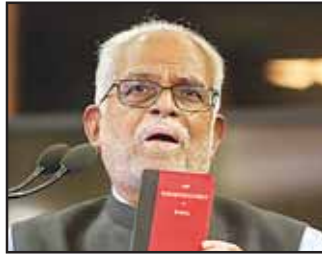
The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.

Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.

All disputes subject to
Chicago jurisdiction.

ਰੈਡੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਮੰਦਭਾਗੀ: ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ
ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ
ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਸਟਿਸ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ
'ਤੇ ਸਲਵਾ ਜੂਡਮ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ
ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ
ਕੋਰਟ ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ
16 ਸਾਬਕਾ ਜੱਜਾਂ ਨੇ
ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ
ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ
ਅਗਾਊਂ ਧਾਰਨਾ ਤੋਂ ਗ੍ਰਸਤ
ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ
ਨਾਲ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ
ਜੱਜਾਂ 'ਤੇ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਅਸਰ



ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਆਇਕ ਅਜ਼ਾਦੀ ਖਤਰੇ ਵਿਚ
ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜਸਟਿਸ
ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਨਕਸਲਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ
ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ
ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਹੋ-ਜਿਹਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ

ਤਾਂ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਅੱਤਵਾਦ 2020 ਤੱਕ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ
ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਕੇ
ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਾ 'ਤਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ
ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸੰਦਰਭਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ
ਹਿੱਤ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਨਕਸਲਵਾਦ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ
ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੀ
ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਪ
ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਲਈ
ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ
ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦੀ
ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ
ਸ਼ਾਲੀਨਤਾ ਤੇ ਵੱਕਾਰ
ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ
ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ

ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਏਕੇ ਪਟਨਾਇਕ, ਅਭੈ ਰੋਕਾ,
ਗੋਪਾਲ ਗੋਤਾ, ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸੇਨ, ਕੁਰੀਅਨ
ਜੋਸਫ, ਮਦਨ ਬੀ. ਲੋਕੁਰ ਤੇ ਜੇ. ਚੇਲਮੇਸ਼ਵਰ
ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਚੀਫ
ਜਸਟਿਸ ਗੋਵਿੰਦ ਮਾਥੁਰ, ਐੱਸ ਮੁਰਲੀਧਰ ਤੇ
ਸੰਜੀਵ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ।

ਧੜੇਬੰਦੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ...

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਜਦੋਂਕਿ
ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੱਛਮੀ ਤੋਂ ਚੋਣ ਹਾਰਨ
ਵਾਲੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਨ ਆਸ਼ੂ ਨੂੰ
ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ
ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ
ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਏ
ਗਏ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਸੰਬੰਧੀ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਸ 'ਤੇ
ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ
ਵਤਿੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਸਭ ਨੂੰ ਸੱਦੇ
ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਯਕੀਨੀ
ਬਣਾਉਣਗੇ ਕਿ ਹਰ ਆਗੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ
ਮਿਲੇ। ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਬੀਬੀ ਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ
ਭੱਠਲ, ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਤੇ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ
ਨੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਸੰਬੰਧੀ ਸੀਨੀਅਰ
ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ
ਉਠਾਇਆ। ਪਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ
ਭਰੋਸਾ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ
ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲ ਵੇਚ ਰਹੇ ਹਨ। ਜ਼ਰੂਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

ਪਾਰਟੀ ਧੜੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਅਤੇ
ਇਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੇ।
ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਮਗਰਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ
ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ
ਇਹ ਜਿੱਤੀ ਹੋਈ ਚੋਣ ਧੜੇਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਹਾਰ ਗਈ।
ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੱਛਮੀ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ
ਸੂਬਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਜੋ ਧੜੇਬੰਦੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ
ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਕਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਕਤ ਧੜੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ
ਹਾਰ ਦਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਕਸ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਿਆ ਅਤੇ
ਕਾਡਰ ਮਾਯੂਸ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦੇ
ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵਜੋਂ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦਿਆਂ
ਵੇਣੂ ਗੋਪਾਲ ਦਾ ਰੁਖ ਸਖ਼ਤ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ
ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ
ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਗਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ
ਲਈ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣ।
ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ
ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਰਾਜਾ ਵਤਿੰਗ ਵਲੋਂ ਟਵੀਟ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ
ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮਿਸ਼ਨ 2027 ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ 'ਤੇ
ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਕੋਈ ਢਾਈ
ਘੰਟੇ ਚੱਲੀ।

ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਮੌਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਆਗੂ ਨੇ
ਵੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੀ ਤੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਸਾਂ ਕਾਰਾਂ
ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਮੋਗਾ ਰੈਲੀ ਵਿਚ
ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ
ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਕੋਪੀ, ਬਚਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੋਹਾੜ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਖਹਿਰਾ, ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੌਂ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ
ਕਲਿਆਣ, ਬੀਬੀ ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕਾਲਰਾ, ਸੋਹਣ
ਸਿੰਘ ਠੰਡਲ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਾਲੀ ਬਾਜਵਾ,
ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਵਾਹਦ, ਐੱਚ. ਐਸ. ਵਾਲੀਆ,
ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਕਾਲਰਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਪੀ
ਰੰਧਾਵਾ, ਦਿਲਬਾਗ ਹੁਸੈਨ, ਜਤਿੰਦਰ ਨਿੰਝਰ,
ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਮਨਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗੁੰਬਰ,

ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਹਨ ਪਰੀਣਿਤੀ ਤੇ ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ

ਮੁੰਬਈ: ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਪਰੀਣਿਤੀ
ਚੌਪੜਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ
ਰਾਘਵ ਚੱਢਾ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ
ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਕਪਿਲ ਸ਼ਰਮਾ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ
ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਉਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ
ਕਿਆਸ ਲਾਏ ਸਨ ਕਿ ਪਰੀਣਿਤੀ ਤੇ
ਰਾਘਵ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।
ਹੁਣ ਪਰੀਣਿਤੀ ਤੇ ਰਾਘਵ ਨੇ ਇਸ ਖ਼ਬਰ
ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਇੰਸਟਾਗ੍ਰਾਮ
'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਇਕ ਨਵਾਂ
ਮੈਂਬਰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇੰਸਟਾ 'ਤੇ
ਕੋਕ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ
ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਸੀ



ਕਿ 1+1 = 3, ਸਾਡੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦੁਨੀਆ
ਆਪਣੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਿਅੰਕਾ
ਚੌਪੜਾ, ਨੇਹਾ ਧੂਪੀਆ, ਸੋਨਮ ਕਪੂਰ, ਕੈਟਰੀਨਾ
ਕੈਫ ਤੇ ਅਨੰਨਿਆ ਪਾਂਡੇ ਸਣੇ ਕਈ ਹਸਤੀਆਂ
ਨੇ ਇਸ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਭਕਾਮਨਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 1.50 ਲੱਖ ...

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ
ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰੋਕ 'ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ
ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਟਰੱਕ
ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁਗਤਣੀਆਂ ਪੈ ਸਕਦੀਆਂ
ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ
ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਤੁਰੰਤ
ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇੱਧਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ
ਸਿਆਸਤ 'ਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ
ਤੋਂ ਹੀ ਦਬਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਆਮ
ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ
ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ
ਦਖ਼ਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ
ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸੰਸਦ
ਮੈਂਬਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ, ਕਾਂਗਰਸੀ
ਵਿਧਾਇਕ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦੇਸ਼
ਮੰਤਰੀ ਐੱਸ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਅੱਗੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟਰੱਕ
ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੇ ਵਰਕ ਵੀਜ਼ੇ ਫ੍ਰੀਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ
ਅਮਰੀਕਾ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।
ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ
ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ
ਦਾ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ।

ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ
ਦੇ ਮੋਟਰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸਕੂਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇੱਥੇ
ਹਰ ਮਹੀਨੇ 100 ਤੋਂ 125 ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰੀ ਵਾਹਨ
ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ 2500 ਲਾਇਸੈਂਸ ਮੁਅੱਤਲ

ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੇ
ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ
2500 ਪੰਜਾਬੀ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ
ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੋ ਗਿਆ
ਹੈ। ਫੈਡਰਲ ਮੋਟਰ ਕਰੀਅਰ ਸੈਫਟੀ
ਐਡਮਿਨਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੇ 'ਅਮਰੀਕਾ ਫਸਟ' ਨੀਤੀ
ਤਹਿਤ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ
ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ
ਡਰਾਈਵਰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਿਚ ਆ
ਗਏ ਹਨ।

ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਸਕੂਲਾਂ 'ਤੇ ਨਕੇਲ ਕੱਸੇ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ 'ਚ 1,50,000 ਟਰੱਕ
ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਨਾਰਥ ਅਮਰੀਕਨ
ਪੰਜਾਬ ਟਰੱਕਿੰਗ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ (ਨਾਪਟਾ) ਦੇ
ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
ਸਿਰਫ 7 ਤੋਂ 10 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਰੋਡ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ
ਦੇ ਲਾਇਸੈਂਸ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਥਾਰ
ਸੂਬੇ 'ਚ ਪੂਰੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਲਾਇਸੈਂਸ
ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ
ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਭਾਰਤੀ
ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ
ਡਰਾਈਵਰ ਹੱਥੋਂ ਹੋਏ ਹਾਦਸੇ 'ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨਾ
ਕਰਨ ਸਗੋਂ ਸਿਸਟਮ ਠੀਕ ਕਰਨ।

ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਪੰਥ ਦਾ
ਨੈਤਿਕ ਧੁਰਾ ਬਣ ਕੇ ਪੰਥਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਅਹਿਮ
ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ
ਸਾਰੇ ਧੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਦੇ ਝੰਡੇ ਥੱਲੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਂਝੇ
ਟੀਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਸਤੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।
ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ
ਹਮੇਸ਼ਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਚੱਟਾਨ ਵਾਂਗੂ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ
ਹੈ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੀ ਪੰਥ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਜਮਾਤ
ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਸੂਬੇ ਭਰ ਵਿਚ
ਨਵੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ
ਇਹ ਪੰਥਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਵਾਸਤੇ
ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਲਹਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ
ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦਾ 'ਕ੍ਰਿਪਾਨ' ਅਤੇ
'ਸਿਰੋਪਾਓ' ਨਾਲ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਬਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੋੜਾ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਸ਼ਹਰਯਾਰ ਅਲੀ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਭਾਰਤੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਇਕ-ਮੁੱਠ

ਨਿਊਯਾਰਕ (ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ): ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਾਊਂਟੀ ਲੈਜਿਸਲੇਟਰ ਵਾਸਤੇ ਚੋਣ

ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਪਤਵੰਤਿਆਂ ਨੇ ਬਤੌਰ ਵੈਲੀ ਸਟਰੀਮ ਵਸਨੀਕ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੀਆਂ

ਸਟਰੀਮ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬਣਾਉਣ

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹਾਂ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਅਮਰੀਕਨ ਹਾਂ।

ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਭੇਜਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਹਰਯਾਰ ਸਾਡੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਵੀ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਯੋਗ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਊਂਟੀ ਲੈਜਿਸਲੇਟਰ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਸ਼ਹਰਯਾਰ ਅਲੀ ਨੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਤੁਸੀਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਵੇਲੇ ਖਾਲਿਦ ਸ਼ੇਖ, ਸ਼ਰੀਫ ਮੋਹਿਸਨ, ਅਕਰਮ ਚੌਧਰੀ ਆਦਿ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਹੋਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਖਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਹੈਪੀ ਸੈਣੀ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਵੀਟਸ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਪਿੰਟੂ ਰਾਣਾ, ਸਲੀਮ ਮੁਹੰਮਦ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਰਾਮ, ਸ਼ਿਵ ਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਵਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਆਪਣਾ ਬਾਜ਼ਾਰ), ਜਸਕਰਣ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।



ਲੜ ਰਹੇ ਸ਼ਹਰਯਾਰ ਅਲੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਭਰਵੀਂ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਵੈਲੀ ਸਟਰੀਮ ਵਿਚ ਹੋਏ ਇਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਤਿੰਨੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਇਕ-ਮੁੱਠਤਾ ਦਿਖਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ਹਰਯਾਰ ਅਲੀ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰ-ਤੋੜ ਯਤਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ। 4 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਲ ਪਾਲਿਟਿਕਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ

ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤਾ। ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਲੇਜ ਵਿਚ ਟੀ. ਐੱਲ. ਸੀ. ਦੀਆਂ ਪਲੇਟਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਯੈਲੋਕੈਬਾਂ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਲੇਜ ਵਾਲੇ ਟਿਕਟਾਂ ਲਗਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੈਲੀ ਸਟਰੀਮ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਟੈਕਸੀ ਬਿਜਨਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਵੱਡੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੈਲੀ



ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਨਜੀਤ ਚੰਬਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਲੇਜ ਵਾਲੇ ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਇਓਲੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਿਉਮਨ ਰਾਈਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਹਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਵਕਤ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਲੇਜ ਦੇ ਫਾਇਰ ਚੀਫ਼ ਐਨਥਨੀ ਨੇ ਵੀ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਇਕ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ ਵਿਭਾਗ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਵਕਤ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਲਿਦ ਸ਼ੇਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਭਵਿੱਖ ਸਵਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਪੈਰ ਜਮਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਮੋਹਿਸਨ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਹਰਯਾਰ ਅਲੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਬੱਚਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਪਣੀ ਹੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਕਰਮ ਚੌਧਰੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੇ ਪੇਸ਼

70% ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਨਸਬੰਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ 'ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹਾਲੀਆ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 70 ਫੀਸਦੀ ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਨਸਬੰਦੀ ਤੇ ਐਂਟੀ-ਰੈਬੀਜ਼ ਟੀਕਾਕਰਨ ਕਰਵਾਉਣ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸਿਰਫ਼ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਬੰਦ ਬਣਾ ਕੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜਣੀ ਪਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕਾਰਵਾਈ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਾ ਰਹੇ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸਬੰਦੀ ਤੇ ਵੈਕਸੀਨੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੂਲ ਥਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸੂਬਾ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੇਂਦਰ ਦੀ



ਸਿਰਫ਼ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ, ਬਿਮਾਰੀ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ

ਕੇਂਦਰ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਵਧਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਢਣ ਕਾਰਨ ਫੈਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹਨ। ਰੈਬੀਜ਼ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਟੀਕਾਕਰਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸਥਾਰਤ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਰਿਪੋਰਟ ਪਸ਼ੂ ਕਲਿਆਣ ਬੋਰਡ ਨੂੰ ਭੇਜਣ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਇਹ ਤੈਅ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਸੂਬੇ ਨੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਿੰਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੀ।

ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਟੀਚੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਧਨ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਨਸਬੰਦੀ ਅਤੇ ਵੈਕਸੀਨੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਕੁੱਤੇ ਲਈ 800 ਤੋਂ ਹਰੇਕ ਬਿੱਲੀ

ਲਈ 600 ਰੁਪਏ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫੀਡਿੰਗ ਜ਼ੋਨ, ਰੈਬੀਜ਼ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਪਨਾਹਗਾਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਛੋਟੀਆਂ ਪਨਾਹਗਾਹਾਂ ਨੂੰ 15 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪਨਾਹਗਾਹਾਂ ਨੂੰ 27 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਸ਼ੂ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਤੇ ਪਨਾਹਗਾਹਾਂ ਲਈ ਦੋ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਇਕਮੁਸ਼ਤ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ 'ਚ ਸੋਧੇ ਗਏ ਪਸ਼ੂ ਜਨਮ ਕੰਟਰੋਲ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (ਐੱਸਓਪੀ) ਵਜੋਂ ਅਪਣਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਭੋਜਨ ਖੇਤਰ, 24 ਘੰਟੇ ਹੈਲਪਲਾਈਨ ਤੇ ਰੈਬੀਜ਼ ਕੰਟਰੋਲ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ 'ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਨਸਬੰਦੀ ਤੇ ਟੀਕਾਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਬੇਰੋਕ ਚੱਲਦਾ ਰਹੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਜਣਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗੇਗੀ ਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ 'ਚ ਠੋਸ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਦੇਣ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸਵੈ-ਸੇਵੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਆਸ਼ਾ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜਮਹੂਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਣੇਗਾ ਨਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਢਾਂਚਾ: ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ: ਨਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਜਾਹਰਾ ਜਹੂਰ ਪੁਰਹੀਰਾਂ ਵਿਖੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ, ਮੈਂਬਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲੇਵਾਲ ਰਾਠਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਹੋਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼- ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਜਥੇਦਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਕੁਰਬਾਨੀ ਭਰਿਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਕਸ ਨੂੰ ਢਾਅ ਲੱਗੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਗਤਾਂ ਹੁਣ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਰਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਹਰੇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 'ਚ ਅਬਜ਼ਰਵਰ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਡੈਲੀਗੇਟਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਚੋਣ



ਲੋਕਤਾਂਤਰਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ 'ਚ ਹਰੇਕ ਵਰਕਰ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀ ਲਈ ਹਰੇਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨਵਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ ਕਿ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸਾਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ

ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦੀ ਬੇਹਤਰੀ ਲਈ ਹਰੇਕ ਵਰਗ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੂਸਰੀ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਇਹ ਬਿਆਨਵਾਜ਼ੀ ਕਰਨੀ ਕਿ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਸਾਜਿਸ਼ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਾਸਰ ਗਲਤ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲੇਵਾਲ ਰਾਠਾਂ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਜਿਲੇ 'ਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਲੋਕ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਚੋਣ ਲੋਕਤਾਂਤਰਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ 'ਚ ਹਰੇਕ ਵਰਕਰ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਰੂਸ ਉੱਤੇ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਵਾਧੂ ਟੈਰਿਫ਼: ਵੈਂਸ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜੇ. ਡੀ. ਵੈਂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਹੇ ਤੁਮ ਨੂੰ ਯੂਕਰੇਨ 'ਤੇ ਬੰਬਾਰੀ ਬੰਦ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਟੈਰਿਫ਼ ਵਰਗੇ ਹਮਲਾਵਰ ਆਰਥਿਕ ਦਬਾਅ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵੈਂਸ ਨੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਦਮ ਰੂਸੀਆ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤੇਲ ਆਰਥਿਕਤਾ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਹੋਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਰੂਸ ਕਤਲੇਆਮ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਅਰਥਵਿਵਸਥਾ 'ਚ ਦੁਬਾਰਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਤਲੇਆਮ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਰਹਿਣਗੇ। ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਲੋਂ ਰੂਸੀ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੀ ਖਰੀਦਦਾਰੀ ਯੂਕਰੇਨ 'ਚ ਮਾਸਕੋ ਦੀ ਜੰਗ ਨੂੰ



ਫੰਡ ਦੇਣ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਰੂਸ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਵਾਲੇ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਰੂਸੀ ਕੱਚੇ ਤੇਲ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦਰਾਮਦਕਾਰ ਚੀਨ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਗੱਲਬਾਤ 'ਚ ਭਾਰਤ ਨੇ ਖਿੱਚ ਰੱਖੀ ਹੈ ਲਕੀਰ: ਜੈਸ਼ੰਕਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐੱਸ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਾਲ ਟਰੇਡ ਗੱਲਬਾਤ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਪਰ, ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਰੈਂਡ ਲਾਈਨ (ਲਕਸ਼ਮਣ ਰੇਖਾ) ਖਿੱਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੌਰਾਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਣਜ ਮੰਤਰੀ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਇਕ-ਇਕ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਾਹਰੀ ਦਬਾਅ 'ਚ ਨਹੀਂ ਝੁਕੇਗਾ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਕ ਮੀਡੀਆ ਹਾਊਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਦੇ ਉਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਖ਼ਾਰਜ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਹਾਲੀਆ ਫ਼ੌਜੀ ਤਣਾਅ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ 'ਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ। ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਲਗਪਗ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨੀਤੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰੀ ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਅਖੰਡਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਪੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਬਾਹਰੀ ਦਖ਼ਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ

ਵੱਲੋਂ ਲਕੀਰ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਰੇਖਾਬੰਦ ਕੀਤਾ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਛੋਟੇ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਤੇਲ ਦਰਾਮਦ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਚੋਲਗੀ



ਦਾ ਵਿਰੋਧ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਹਾਲੀਆ ਟੈਰਿਫ਼ ਨੂੰ ਨਾਵਾਜ਼ਬ ਤੇ ਬੇਤੁਕਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਆਪਣੇ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਰੂਸ ਤੋਂ ਤੇਲ ਦਰਾਮਦ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਚੀਨ ਤੇ ਕੁਝ ਯੂਰਪੀ ਦੇਸ਼ ਵੱਡੇ ਦਰਾਮਦਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਨਿੰਦਾ ਤੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਇਹ ਨਾ ਭੁੱਲੇ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਲੁਕਿਆ ਸੀ ਲਾਦੇਨ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ 'ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੰਬੰਧਾਂ' 'ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਫ਼ੌਜ ਹੈ, ਜੋ ਏਬਟਾਬਾਦ ਗਈ ਸੀ ਤੇ ਉਥੇ ਕੌਣ ਮਿਲਿਆ ਸੀ?

ਵੀ.ਸੀ. ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ; ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਚਾਰਨਗੇ ਮਾਮਲਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੇ ਮੁਖੀ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਨਾਲ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਵਾਦ ਸਬੰਧੀ ਤਲਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਨਿੱਜੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਮਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਡਾ. ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੱਖ



ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਗਿਆਨੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪੰਜ ਸਿੰਘ

ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਆਗਾਮੀ ਇਕੱਤਰਤਾ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜਯਾਪ੍ਰਦਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗੀ ਚੋਣ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਫਾਈਲ

ਰਾਮਪੁਰ: ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜਯਾਪ੍ਰਦਾ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਮੁੜ ਵੱਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਚੋਣ ਜਾਬਤੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਫਾਈਲ ਦੁਬਾਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫਾਈਲ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਐੱਮਪੀ-ਐੱਮਐਲਏ ਸਪੈਸ਼ਲ ਕੋਰਟ (ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਟ੍ਰਾਇਲ) ਨੇ ਫਾਈਲ ਨਿਰਪੇਖਤਾ ਜਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ



ਐੱਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸੀ।

ਹੈ। 2019 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਜਯਾਪ੍ਰਦਾ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੋਟਿੰਗ ਦੇ ਦਿਨ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਮੁਰਤਜਾ ਇੰਟਰ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪੋਲਿੰਗ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਲੈ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸੈਕਟਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜੈਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰ ਨੇ ਕੋਤਵਾਲੀ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ

ਮੋਦੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਨਾਂਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸਮ੍ਰਿਤੀ ਈਰਾਨੀ ਦੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸੂਚਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਸਟਿਸ ਸਚਿਨ ਦੱਤਾ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਦਿਅਕ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਜਨਤਕ ਕਰਨਾ ਜਨਹਿੰਤ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ



ਵਿੱਦਿਅਕ ਰਿਕਾਰਡ ਨਿੱਜੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਐੱਸ. ਆਈ. ਟੀ. ਵਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਮਜ਼ੀਠੀਆ ਤੋਂ ਇਕ ਘੰਟਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਨਾਭਾ: ਅਮਦਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜ਼ੀਠੀਆ ਤੋਂ ਐੱਸਆਈਟੀ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਕ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਐੱਸਆਈਟੀ ਮੁਖੀ ਤੇ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਰੁਣ ਸਰਮਾ ਦੀ ਜਾ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਟੀਮ ਸੋਮਵਾਰ ਸਵੇਰੇ ਨਾਭਾ ਜੇਲ੍ਹ ਪੁੱਜੀ। ਟੀਮ ਵਿੱਚ ਐੱਸਪੀ ਡੀ ਗੁਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਤੇ



ਇਕ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਹ ਇਕ ਵਜੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਰੀਬ ਸਵਾ ਦੋ ਵਜੇ ਤੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਜਾ ਬਾਅਦ ਟੀਮ ਪਰਤ ਗਈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਟੀਮ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਮਜ਼ੀਠੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਮੰਗੇ ਗਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਜ਼ੀਠੀਆ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਪੈਨਿਆਂ ਦੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਫਲੋਰੀਡਾ ਹਾਦਸਾ: ਹਰਜਿੰਦਰ ਲਈ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅਰਦਾਸ

ਤਰਨਤਾਰਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਫਲੋਰੀਡਾ ਵਿੱਚ ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਪੇਟ 'ਚ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਤਿੰਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਫਸੇ ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਟੋਲ ਦੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਈ ਪਿੰਡ 'ਚ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰਜਿੰਦਰ ਨੂੰ 45 ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਰਟੋਲ ਦੇ ਲੋਕ ਹਰਜਿੰਦਰ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਹੋਵੇ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ,



ਸਰਪੰਚ ਜਸਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਟੋਲ, ਦਿਲਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿਯਮਾਂ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਤਹਿਤ ਹੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਕ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਰਾਹੀਂ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਅਪੀਲ 'ਚ 25 ਲੱਖ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਜੁੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉੱਧਰ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਖਾਦਾਂ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਬਰਾਮਦ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਈ

ਮੁਨਕ: ਦੇਸ਼ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਰਸਾਤ ਹੋਣ ਤੇ ਇਸ ਸੀਜ਼ਨ 'ਚ ਝੋਨੇ ਅਤੇ ਮੱਕੀ ਦੀ ਵੱਧ ਬਿਜਾਈ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਰਸਾਇਣਿਕ ਖਾਦਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਯੂਰੀਆ ਤੇ ਡੀ. ਏ. ਪੀ. ਦੀ ਖਪਤ ਵਧ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਕਿਸਾਨ ਖਾਦਾਂ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਯੂਰੀਆ ਲਈ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੀਨ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁੱਝ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ 'ਚ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ 'ਤੇ ਅਣਐਲਾਨੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਸਾਇਣਿਕ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦਾ ਸੰਕਟ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਚੀਨ ਨਾਲ ਵਿਗੜੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਕਾਰਨ



ਭਾਰਤ ਤੇ ਚੀਨ ਨੂੰ ਬਦਲਵੇਂ ਹਾਲਾਤ 'ਚ ਨੇੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਫ਼ੋਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਾਇਦਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਵਪਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਲਈ

ਖਾਦਾਂ, ਰੀਅਰ ਅਰਥ ਮੈਗਨਿਟ ਅਤੇ ਸੁਰੰਗਾਂ 'ਚ ਪੱਥਰ ਤੋੜਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਦਰਾਮਦ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਾਹਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖਾਦਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਆਪਣੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਲੋੜਾਂ ਦਾ 80 ਫ਼ੀਸਦੀ ਡੀ. ਏ. ਪੀ., 25 ਫ਼ੀਸਦੀ ਤੱਕ ਯੂਰੀਆ ਤੇ ਸੌ ਫ਼ੀਸਦੀ ਪੋਟਾਸ਼ ਖਾਦ ਦਰਾਮਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚੀਨ ਭਾਰਤ ਲਈ ਵੱਡਾ ਰਾਮਦਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ 20-30 ਲੱਖ ਟਨ ਯੂਰੀਆ ਖਾਦ ਦੇਣ ਦੀ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਗਲੇ ਇਕ- ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਭਾਰਤ ਪੁੱਜ ਜਾਵੇਗੀ।

1984 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ 121 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇਵੇਗੀ ਨੌਕਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ 1984 ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ : ਸੂਬੇ ਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ 121 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਅੱਜ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਮੌਨਸੂਨ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਦਨ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ ਕਿ 1984 ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 20 ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ, 221 ਮਕਾਨਾਂ, 154 ਦੁਕਾਨਾਂ, 57 ਫ਼ੈਕਟਰੀਆਂ, 3 ਰੇਲ ਡੱਬਿਆਂ ਅਤੇ 85 ਵਾਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿੱਚ 58 ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਅਤੇ 121 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਦਾ ਨਾਅ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭਿਜਵਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਦੇ ਸਨਮਾਨ 'ਚ ਮਤਾ ਪਾਸ

-ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਅੱਜ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮੌਨਸੂਨ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਦਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਵੰਬਰ 1675 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਰਬਉੱਚ ਬਲੀਦਾਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਪਿਤ ਸਿੱਖ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰਿਆ ਗਿਆ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ



ਦੇ ਬਲੀਦਾਨ, ਹਿੰਮਤ, ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਅਡੋਲ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਦਨ ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ

ਹਰਿਆਣਾ ਨਾਲ ਡੂੰਘਾ ਜੁੜਾਅ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ, ਪਿਹੋਵਾ, ਕੈਥਲ, ਜੀਂਦ, ਅੰਬਾਲਾ, ਚੀਕਾ ਅਤੇ ਰੋਹਤਕ 'ਚ ਆ ਕੇ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ, ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਤੇ ਨਿਡਰਤਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਫੈਲਾਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਇਬ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਦਨ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਦਨ ਸੋਨੀਪਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਬੜਖਾਲਸਾ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਦਹੀਆ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਵੇਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸੀਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬੜਖਾਲਸਾ ਪਿੰਡ 'ਚ ਮੁਗ਼ਲ ਸੈਨਾ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਕੁਸ਼ਾਲ ਸਿੰਘ ਦਹੀਆ ਨੇ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਸਦਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਪੂਰਵਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਕ ਵੀ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਟਿਆ: ਕੇਂਦਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਰਾਕ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ (ਐੱਨਐੱਫਐੱਸਏ) ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੇ ਗਏ 1.41 ਕਰੋੜ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਵੀ



ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਕੱਟਿਆ। ਸਿਰਫ਼ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਯੋਗ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛਾਇਆ ਹੋ ਸਕੇ। ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਐਕਸ 'ਤੇ ਇਕ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, 'ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਤੱਥ ਸਹੀ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।' ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਲਾਭਪਾਤਰੀਆਂ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਈ-ਕਵਾਈਸੀ ਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਿਰਫ਼ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

Mortgage Loans
Residential & Commercial
(Licensed Mortgage Originator)

» Call: Amrik P. Singh

Serving Community from Last 14 Years

312-608-0006

asingh@gosfmc.com www.gosfmc.com
2700 Patriot Blvd., Suite 110 Glenview IL 60026

NMLS #232904

Sistar Mortgage
A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans
Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859
balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal.sistarmortgage.com
http://www.nmlsconsumeraccess.org

Infinity Truck Repair

ਮੋਬਾਈਲ ਟਰੱਕ ਰਿਪੇਅਰ ਸੇਵਾ- ਜਿੱਥੇ ਟਰੱਕ ਓਥੇ ਸੇਵਾ!
Serving Chicagoland and surrounding areas!

ਸੇਵਾਵਾਂ/Services

- Yard PM's/DOT inspections
- Brakes and wheel seal jobs.
- Check Engine Light issues
- Battery and No start Issue
- Tire swap and replacement
- Air Leaks and brake chambers
- Other General Repairs

ਇਮਾਨਦਾਰ ਕੰਮ, ਤੇਜ਼ ਸੇਵਾ, ਸਹੀ ਰੇਟ
ਪੰਜਾਬੀ ਟਰੱਕਰ ਵੀਰਾਂ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੇਵਾ

Contact: Cheema: 224-966-8657

Stay onTrack, we have got your back!

ਅਦਾਕਾਰ ਮੈਥੀਊ ਪੈਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜਸਵੀਨ ਸੰਘਾ ਨੇ ਗੁਨਾਹ ਕਬੂਲਿਆ

ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ: ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਦੋਹਰੀ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬਣ 42 ਸਾਲਾ ਜਸਵੀਨ ਸੰਘਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੈਟਾਮਾਈਨ ਕੁਈਨ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੇ 2023 ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰ ਮੈਥੀਊ ਪੈਰੀ ਦੀ ਓਵਰਡੋਜ਼ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲੱਗੇ ਸੰਘੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਸਤਰਾਸ਼ਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੰਘਾ ਨੇ ਡਰੱਗ ਰੱਖਣ ਤੇ ਕੈਟਾਮਾਈਨ ਵੰਡਣ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋਈ, ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ ਕਬੂਲ ਲਏ ਹਨ। ਜਾਂਚਕਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਘਾ ਨੇ ਪੈਰੀ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਕੈਟਾਮਾਈਨ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਡਰੱਗ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਕਾਉਂਟੀ ਜਾਂਚਕਾਰ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ 28 ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਨੂੰ ਪੈਰੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕਾਰਨ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਕੈਟਾਮਾਈਨ ਸੀ। ਸੰਘਾ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਤਰੀਕ ਅਜੇ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸਤਰਾਸ਼ਾ ਪੱਖ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ 45 ਸਾਲ ਤੱਕ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। -ਹੁਸਨ ਲੜੋਆ ਬੰਗਾ

MR IPTV
"Entertainment" is his middle name!

THE ULTIMATE IPTV SERVICES

- *Live TV *4K Channels *Sports
- *Movies *Documentaries
- *PPV *News
- *Bollywood/Hollywood Movies
- *Web Series *Music
- *Local Channels

ਆਈ ਪੀ ਟੀ ਵੀ ਲਾਓ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਘਰ ਬੈਠੇ ਦੇਖੋ!

CALL OR TEXT BOBBY: +1-909-278-7147

GoldenKey LENDING

Grow your business with our Strategic

COMERCIAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at
317-620-4100
www.goldenkeylending.com

We speak your Language
English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421

ਮਿਲਵਾਕੀ ਅਤੇ ਰਸੀਨ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ) ਵਿਚ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਮਿਲਵਾਕੀ ਅਤੇ ਰਸੀਨ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ) ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ (ਜੋ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਖਾਣਾ ਬਣਾ ਸਕੇ), ਬੈਂਕ੍ਰਪਟ ਮੈਨੇਜਰ, ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ, ਆਫਿਸ ਮੈਨੇਜਰ ਅਤੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਲਈ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

- * ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ
- * ਪਾਰਟਨਰਸ਼ਿਪ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਫੋਨ: 414-588-0554, E-mail: jasonsingh@aol.com

ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਖੇਡ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਨੂਰ ਕੁਸ਼ਤੀ: ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਨਵੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੱਤਾ ਧਾਰਾ (ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ 'ਆਪ') ਸਿਆਸੀ ਨੂੰ ਰਾ ਕੁਸ਼ਤੀ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਸੂਬੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ। ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਚਿੰਤਤ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਾਲਤ ਬਦਲਣ 'ਤੇ ਬਦਲਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਨੂਰਾ ਕੁਸ਼ਤੀ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਗਿਆਨੀ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ



ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਦੋਵਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬੇਰੁਖੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹਨ। ਕੋਈ ਉਦਯੋਗਿਕ ਨੀਤੀ ਨਾ ਬਣਨ ਨਾਲ ਸੂਬੇ 'ਚੋਂ ਵੱਡੇ ਉਦਯੋਗਿਕ ਪਲਾਟ ਬਾਹਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਦੇ ਆਲਮ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਨਵੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਲੂ ਪਵੇ, ਇਸ ਦਾ ਪੱਕਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਗੈਂਗਸਟਰਵਾਦ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਬੁਰੀ ਤਰਾਂ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਵੋਟਾਂ 'ਚੋਰੀ' ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਰੀ: ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ

ਕਟਿਹਾਰ: ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰਕੇ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ 'ਚੋਰੀ' ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ 'ਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੇ ਰਾਜ ਵਿਆਪੀ 'ਵੋਟਰ ਅਧਿਕਾਰ ਯਾਤਰਾ' ਤਹਿਤ ਦੇਰ ਸ਼ਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਕਟਿਹਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਭਾਜਪਾ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਸੱਤਾ ਅਤੇ



ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਕੇ 'ਸੰਵਿਧਾਨ' ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ, ਅਤਿ ਪੱਛੜਿਆਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ ਮੌਕੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨਾਟਕ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਤੇ ਹੁਣ ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਪੰਜ ਤੱਤਾਂ 'ਚ ਵਿਲੀਨ

ਰਾਜਸੀ, ਸਾਹਿਤ, ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ



ਐੱਸ. ਏ. ਐੱਸ. ਨਗਰ: ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਹਾਸਰਸ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਉਰਫ ਚਾਚਾ ਚਤਰਾ ਨੂੰ ਅੱਜ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਐੱਫਾਂ ਅਤੇ ਗਮਗੀਨ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅੰਤਿਮ ਵਿਦਾਇਗੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਬਲੌਂਗੀ ਵਿਚਲੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਵਰਗੀ ਭੱਲਾ ਦੀ ਚਿੱਖਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਪੁਖਰਾਜ ਭੱਲਾ ਵਲੋਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੌਜੂਦ ਸਵਰਗੀ ਭੱਲਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਰਮਦੀਪ ਭੱਲਾ ਧੀ ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਭੱਲਾ ਤੇ ਰਾਜਸੀ, ਸਾਹਿਤ, ਸੰਗੀਤ, ਫਿਲਮ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਸਮੇਤ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਵੁਕ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਤਰੁਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੌਂਦ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ 'ਤੇ ਫੁੱਲ ਮਾਲਾਵਾਂ ਭੇਟ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਯੂ. ਕੇ. ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤਰੁਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ, ਪੰਜਾਬ

ਭਾਜਪਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ, ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਫਤਹਿਜੰਗ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਵਿਧਾਇਕ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਮੁਹਾਲੀ ਦੇ ਮੇਅਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜੀਤੀ ਸਿੱਧੂ, ਡਿਪਟੀ ਮੇਅਰ ਕੁਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਸਵਰਗੀ ਭੱਲਾ ਦੀ ਚਿੱਖਾ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਪੁਖਰਾਜ ਭੱਲਾ ਵਲੋਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ।

ਬੰਦੀ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਟਿੱਕਾ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਕਿਰਨਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ, ਪੰਜਾਬ ਫੁੱਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਸ਼ਰਮਾ, ਡੀ. ਆਈ. ਜੀ. ਰੁਪਨਗਰ ਰੋਜ਼ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ ਸਤਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਸਲ, ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਮੁਹਾਲੀ ਕੋਮਲ ਮਿੱਤਲ, ਮੁਹਾਲੀ

ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਮੂਹ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਸੰਦ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ 'ਚ ਲੇਖਕਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ

ਜਲੰਧਰ: ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 25ਵੇਂ ਮਹਾਂ-ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ ਯਾਦਗਾਰੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਸਥਾਨਕ ਵਿਸ਼ਣੂ ਗਣੇਸ਼ ਪਿੰਗਲੇ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਗੁਰਮੀਤ ਸੁਗਲੀ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸੈਮੀਨਾਰ 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਗਲੀ ਵਲੋਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਪਾਏ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਮੂਹ ਇਨਸਾਫ਼ ਪਸੰਦ ਧਿਰਾਂ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂਆਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਭਾਜਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਫਰੰਟ ਉਸਾਰਨ ਲਈ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਉਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਲੱਬ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਿੰਘ ਮਾਤੀਮੇਘਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਹੇਠ ਹੋਏ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਨੇ ਆਈਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। ਉਥੇ ਲੇਖਕ ਹਰਵਿੰਦਰ ਭੰਡਾਲ ਨੇ 'ਵਰਤਮਾਨ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ।

ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਨੇ ਕਾਮਰੇਡ ਆਨੰਦ ਵਲੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਪਾਏ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਥੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਉਥੇ ਚਿੰਤਕ ਸਤਨਾਮ ਚਾਨਾ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਉਥੇ ਫਿਲਾਸਫਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ 'ਅਜੋਕੇ ਹਾਕਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧੀ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ



ਕੀਤਾ। ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ ਨੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਜਿੰਦਰ ਮੰਡ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੀ ਕੌਮੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਯਾਦਗਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਿੰਘ ਮਾਤੀਮੇਘਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ, ਅਤੇ 'ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਅਜੈ

ਯਾਦਵ ਨੇ ਵੀ ਸੈਮੀਨਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਕੱਤਰ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ 'ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ' ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਚੰਦ ਫਤਿਹਪੁਰੀ ਦੇ ਸੰਗਰਾਮੀ ਸੁਨੇਹੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਏ ਗਏ। ਅਖੀਰ 'ਚ ਡਾ. ਕਮਲੇਸ਼ ਦੁੱਗਲ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਮੰਚ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਬੀਰ ਰਹੀਮਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਮੋਦੀ 'ਤੇ 'ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ' ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ ਤੇਜਸਵੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ

ਸ਼ਾਹਜਹਾਂਪੁਰ: ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਵਿਰੁੱਧ ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪੋਸਟ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਰਾਜੇਸ਼ ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਮਹਾਂਨਗਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਿਲਪੀ ਗੁਪਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।



ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਯਾਦਵ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ 'ਅਸ਼ਲੀਲ' ਸਨ ਅਤੇ 'ਦੇਸ਼ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ 'ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਗੁੱਸਾ ਅਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ' ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਭਾਜਪਾ ਵਰਕਰ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਵਿਰੁੱਧ ਗੰਭੀਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਾ

ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਦਿਵੇਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਮਹਾਂਨਗਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਿਲਪੀ ਗੁਪਤਾ ਵੱਲੋਂ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਅਸ਼ਲੀਲ ਟਿੱਪਣੀ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਵੀ ਨੱਥੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਦਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਤੇਜਸਵੀ ਯਾਦਵ ਵਿਰੁੱਧ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਵਿਜੇ ਸਿੰਗਲਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ 8 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ

ਐੱਸ. ਏ. ਐੱਸ. ਨਗਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਵਿਜੇ ਸਿੰਗਲਾ ਵਿਰੁੱਧ ਦਰਜ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਾਇਰ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ, ਜੋ ਅੱਜ ਮੁਹਾਲੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਲੋਜ਼ਰ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ

ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੋਵਾਂ ਵਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਟਿੱਕੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਜੇ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਖ਼ੁਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵਲੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਵਿਰੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕੇਸ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਸ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੁਣ 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਵੇਗੀ।



ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਘਰੋਂ ਮਿਲੀ 12 ਕਰੋੜ ਦੀ ਨਕਦੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਿਧਾਇਕ ਕੇ.ਸੀ. ਵੀਰੇਂਦਰ 'ਪੰਪੀ' ਨੂੰ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਕਮ ਤੋਂ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ (ਈ.ਡੀ.) ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਵੀਰੇਂਦਰ ਨੂੰ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ (ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ.) ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਨਲਾਈਨ ਅਤੇ ਆਫਲਾਈਨ ਸਟੋਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਈ.ਡੀ. ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀਰੇਂਦਰ ਦੇ ਕਈ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ। ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ 12 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਨਕਦੀ ਅਤੇ 6 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ਮਿਲੇ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 1 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਰੰਸੀ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚਾਰ ਵਾਹਨ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੇ.ਸੀ. ਵੀਰੇਂਦਰ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਦੁਰਗਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ। ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕ ਦੀ ਗੋਆ ਵਿਚ ਕੈਸੀਨੋ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜ ਕੈਸੀਨੋ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪਪੀਜ਼ ਕੈਸੀਨੋ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ 31 ਥਾਵਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਚਿਤਰਾਦੁਰਗਾ, ਹੁੱਬਲੀ ਅਤੇ ਬੈਂਗਲੁਰੂ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਜੋਧਪੁਰ, ਸਿੱਕਮ,



ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਗੋਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਵਿਖੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਵਿਧਾਇਕ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਕਮ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਗੰਗਟੋਕ ਵਿਚ ਇਕ ਮਨੋਨੀਤ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਟ੍ਰਾਂਜਿਟ ਰਿਮਾਂਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਈ.ਡੀ. ਦਾ ਬੈਂਗਲੁਰੂ ਜ਼ੋਨ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕ ਆਪਣੇ

ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕੈਸੀਨੋ ਕਿਰਾਏ 'ਤੇ ਲੈਣ ਲਈ ਵਪਾਰਕ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਗੰਗਟੋਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਵੀਰੇਂਦਰ ਦੇ ਭਰਾ ਕੇ ਸੀ ਨਾਗਰਾਜ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਐਨ ਰਾਜ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਹੋਰ ਸਹਿਯੋਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਭਰਾ ਕੇ ਸੀ ਬਿਪੇਸਵਾਮੀ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਆਨਲਾਈਨ ਗੇਮਿੰਗ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵਿਆਹੁਤਾ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 'ਚ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਣ 'ਤੇ ਇਕ ਵਿਆਹੁਤਾ ਔਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਗਲ ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵੀ ਖੁਰਦ-ਬੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਮਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਵਾਸੀ ਮੇਨ ਬਾਜ਼ਾਰ ਕਟੜਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਵਜੋਂ ਹੋਈ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਭੈਣ ਮਿੰਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਵਾਸੀ ਕਟੜਾ ਸਫੈਦ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਮਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਦਾ ਵਿਆਹ 2016 'ਚ ਰਜਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 2 ਬੱਚੇ ਵੀ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੋਨੂੰ ਸ਼ਰਮਾ, ਜੋ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਸ ਦੀ ਭਾਬੀ ਰਜਨੀ ਨਾਲ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸੰਬੰਧ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨਹਿਰ 'ਚੋਂ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।



ਇਸਲਾਮੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਕੂਲਾਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਬਜ਼ਾ

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ: ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਕਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਜਮਾਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮੀ (ਜੇ.ਈ.ਆਈ.) ਨਾਲ ਜੁੜੇ 215 ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈਣ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਕਈਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨੈਸ਼ਨਲ . ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ 'ਧੋਖਾ' ਦੱਸਿਆ। ਪੀ.ਡੀ.ਪੀ. ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਹਿਬੂਬਾ ਮੁਫਤੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹਮਲਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਫਤੀ ਨੇ ਇਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ 'ਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਹਮਲਾ ਹੈ। 'ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ' ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਲਤਾਫ ਬੁਖਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕਦਮ ਬੇਹੱਦ ਅਫਸੋਸਜਨਕ ਹੈ।



ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗਾ ਵਰਕ ਵੀਜ਼ਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਮਾਰਕੋ ਰੂਬੀਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਪਾਰਕ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਲਈ ਵਰਕਰ ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਐਕਸ 'ਤੇ ਇਸ ਕਦਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਰੂਬੀਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਤੁਰੰਤ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕੁੱਝ ਦਿਨ



ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਡਰਾਈਵਰ ਵਲੋਂ ਟਰੈਫਿਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਵਾਪਰੇ ਹਾਦਸੇ 'ਚ 3 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੁਣ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਨੂੰ ਘਟਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ

ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਆਵਾਜਾਈ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਸੜਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸੰਕੇਤ ਪ੍ਰਤ੍ਰੂਨ ਜਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ 'ਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵਾ ਦੇਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਸੰਸਥਾ
ਟੋਰਾਂਟੋ: ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰਕ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਲਈ ਵਰਕਰ ਵੀਜ਼ਾ ਰੋਕਣ ਤੋਂ ਚਿੰਤਤ, ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਟੋਰਾਂਟੋ 'ਚ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਟਰੱਕਿੰਗ ਅਲਾਇੰਸ (ਸੀ.ਟੀ.ਏ.) ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਚੇਤਾਵਨੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜੋਖਮ ਹੋਵੇਗਾ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਚ 36 ਲੱਖ 'ਚ ਵਿਕਿਆ 0001 ਨੰਬਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਫੈਸੀ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ ਨੀਲਾਮੀ ਨੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੀਲਾਮੀ ਵਿਚ 0001 ਨੰਬਰ 36 ਲੱਖ 42 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਵਿਕਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਨੰਬਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ 19 ਤੋਂ 22 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਈ-ਨੀਲਾਮੀ ਤੋਂ 4.08 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ। ਕੁੱਲ 577 ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰਾਂ ਦੀ

ਨੀਲਾਮੀ ਹੋਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸੱਤ ਨੰਬਰ ਇਕ ਕਰੋੜ 28 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਵਿਕੇ। ਇਸ ਨੀਲਾਮੀ ਵਿਚ 0003 ਨੰਬਰ 17 ਲੱਖ 84 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ 0002 ਨੰਬਰ 13 ਲੱਖ 80 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਬਿਕੇ। ਆਰਐਲਏ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧੂਮਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੀਲਾਮੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮਾਲੀਏ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਿਛਲੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।



ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ 'ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ' ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ

ਪਟਿਆਲਾ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਹਿਨਮਾਈ 'ਚ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਫਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ 'ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ' ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਉੱਘੇ ਕਵੀ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਪ੍ਰੋ. ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਨਾਮਵਰ ਗ਼ਜ਼ਲਗੋ ਤੇ ਨਾਵਲਕਾਰ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ, ਕਵੀ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਂਕੇ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਵਿ ਵੰਨਗੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੇ ਸਵਾਗਤੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦੌਰਾਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਫਰ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਤੇ ਕਵੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ 'ਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦਾ ਆਲੋਚ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਗਾਇਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ 'ਚ ਕਵਿਤਾ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਵੇਂ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਸਥਾਪਤ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਨਰਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ 'ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਰਾਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ..' ਤੁਰੰਤਮ 'ਚ ਗਾ ਕੇ ਸਾਵਣ ਮਹੀਨੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਸ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਨੁਮਾ ਸੁਰੂਆਤ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਅਮਰਜੀਤ ਕਸਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ 'ਦੇਹਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ' ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼



‘ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ’ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਕਰਵਾਏ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ‘ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਕਵੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜ਼ਫਰ, ਪ੍ਰੋ. ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਠਲ, ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਂਕੇ ਨਾਲ।

ਕੀਤੀ। ਕਵਿੱਤਰੀ ਰਮਨ ਵਿਰਕ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਨਾਮਵਰ ਕਵੀ ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਕਵਿਤਾ 'ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਛੋਹ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਅੰਨ ਉਗਦਾ ਹੈ' ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਕਵਿਤਾ 'ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪੱਥਰ ਪੂਜੋਗੇ, ਪਰਲੋ ਨੇ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਏ' ਰਾਹੀਂ ਵਾਤਾਵਰਣ

ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਵਿੰਦਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ 'ਡਰਨਾ' ਤੇ 'ਬੇਅਬ ਪੰਜਾਬ' ਸਾਹਿਤਕ ਗੀਤ ਰਾਹੀਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਤੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਅਨੂ ਬਾਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ 'ਪਿਆਸ ਜਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਡਰ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ' ਰਾਹੀਂ ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਤੇ ਕਟਾਕਸ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਲੌਰ ਤੋਂ ਆਈ ਵਕੀਲ ਸਨੂ ਮਹਿਮੀ ਨੇ 'ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹਾਲ' ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ 'ਚ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝਾ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਹੇ

ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਆਏ ਨੱਕਾਸ਼ ਚਿੱਤੋਵਾਣੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਲੰਬੀ ਕਵਿਤਾ 'ਣ' ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਰ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਫਿਲੌਰ ਤੋਂ ਆਏ ਸ਼ਾਮ ਸਰਗ੍ਰੰਦੀ ਨੇ 'ਸਾਵਣਾਂ ਵੇ ਸਾਵਣਾਂ' ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇਡੇ ਲੈ ਕੇ ਆਵਣਾਂ' ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਅੰਗ ਕੀਤਾ। ਡਾ. ਅਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਕੰਗ ਨੇ 'ਸਾਉਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਤੈਨੂੰ ਲੱਭਦੀਆਂ ਅੱਖੀਆਂ' ਕਵਿਤਾ ਤੇ 'ਮਾਏ ਨੀ

ਮਾਏ ਮੈਨੂੰ ਪੀਘ ਪਵਾਦੇ' ਸਾਹਿਤਕ ਗੀਤ ਤੁਰੰਤਮ 'ਚ ਗਾ ਕੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤਮਈ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨ ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਂਕੇ ਨੇ 'ਸਾਵਣ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਛੱਤ ਹੈ..' ਰਾਹੀਂ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਤੇ ਕਿਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਰਸਮਈ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਕਵਿਤਾ 'ਬੰਜਰ ਹੋਈ ਧਰਤ' ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋ ਗ਼ਜ਼ਲਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ੇਅਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਾਖੂਬੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਵਿਲੱਖਣ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਪ੍ਰੋ. ਰਵਿੰਦਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ 'ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਜਾਣੋ ਕਿੱਕਲੀ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਕੁਤੀਆਂ ਨੂੰ' ਰਾਹੀਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਚਾਵਾਂ ਤੇ ਉਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਦੂਸਰੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ 'ਕਵੀ' ਦੇ ਸੂਖਮ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਚੰਦਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਸਭ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਖੋਜ ਅਫਸਰ ਡਾ. ਸੁਖਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਵਧੀਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ, ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਰਾਬੀਆ, ਕਵੀ ਨਵਦੀਪ ਮੁੰਡੀ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਅਮਨ, ਰੰਗਕਰਮੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ, ਕਮਲਜੀਤ ਨਜ਼ਮ, ਕਮਲ ਸੇਖੋਂ ਸਮੇਤ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

30 ਅਗਸਤ, ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ

ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ

ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ 17ਵੇਂ ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੰਨੀ ਸੌਖੀ ਦਿਸ ਰਹੀ ਸੀ, ਤਓਂ ਨੀ ਸੌਖੀ ਹੁਣ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਇਹ ਦੰਗਲ ਦਿਲਚਸਪ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਇੰਡੀਆ ਗੱਠਜੋੜ ਨੇ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਕੁਝ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜੱਜ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਹਨ, ਜੋ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੀ.ਪੀ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ ਦੀ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਖਣ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰਕ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜਿਥੇ ਸੀ.ਪੀ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ 17 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਹਨ, ਉਥੇ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਆਪਣੇ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਝੁਕਾਅ ਵਾਲੇ ਜਮਹੂਰੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਲਈ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋ ਰਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਸੀ.ਪੀ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ ਦਾ ਜਿੱਤਣਾ ਲਗਭਗ ਤੈਅ ਹੈ। ਪਰ ਇੰਡੀਆ ਗੱਠਜੋੜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਨੂੰ ਉਤਾਰ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਵਿਚਾਰਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਦੱਖਣ ਬਨਾਮ ਦੱਖਣ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਵੀ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਲੋਕ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੀ.ਪੀ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਲਈ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦੀ ਰਣਨੀਤਕ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਮੰਨ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਹੁਣ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਨਾਲ ਡੀ.ਐਮ.ਕੇ. ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਚਾਰਕ ਨਜ਼ਰੀਆ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਐਮ.ਕੇ. ਸਟਾਲਿਨ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਧਾਂਤਵਾਦੀ ਜੱਜ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅੰਕੜੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜ 79 ਸਾਲਾ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਦੇ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਚੋਣ ਜਿੱਤਣ ਲਈ 391 ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦਕਿ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਕੋਲ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ 31 ਵੋਟ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਕੁੱਲ 543 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 245 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 5 ਸੀਟਾਂ ਖਾਲੀ ਹਨ। ਕੁੱਲ 5 ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੋਟ ਤਾਕਤ 782 ਬਣਦੀ ਹੈ। ਅਖੀਰ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕੁੱਲ 391 ਵੋਟਾਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜਦ ਕਿ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਕੁੱਲ 422 ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਭਾਵ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲੋਂ 31 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੰਡੀਆ ਗੱਠਜੋੜ ਕੋਲ ਕੁੱਲ 312 ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਨ ਭਾਵ ਉਸ ਕੋਲ ਬਹੁਮਤ ਤੋਂ 79 ਮੈਂਬਰ ਘੱਟ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਗੱਠਜੋੜਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 48 ਅਜਿਹੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਠਜੋੜ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਨੂੰ ਵੋਟ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇੰਡੀਆ ਗੱਠਜੋੜ ਦੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 360 ਤੱਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚੇਗੀ। ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਲਈ 31 ਹੋਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਪਰ ਇੰਡੀਆ ਗੱਠਜੋੜ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦਿਸੇ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਜਾਵੇ ਕਿ ਵਿਚਾਰਕ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਮੈਦਾਨ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਠਜੋੜ ਲਈ ਇਹ ਲੜਾਈ ਇਸ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੀ.ਪੀ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਣਨ ਦਾ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੰਬੰਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸੱਤਾ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਇਕ ਸੰਵਿਧਾਨਵਾਦੀ ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਡੂੰਘਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਪ-ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਵਿੱਧ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਭਾਵ ਕੋਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ, ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਵੋਟ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਾਸ ਵੋਟਿੰਗ ਜ਼ਰੀਏ ਕੋਈ ਵੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਆਪਣੇ ਇਕ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਖੱਬੇ ਪੱਖੀ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਧੜਿਆਂ ਦੇ ਪਸੰਦੀਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੀ ਹਨ। ਸਾਲ 2005 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਡਾ. ਰਮਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ, ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਵਿਚ 'ਸਲਵਾ ਜੁਡੂਮ' ਨਾਮੀ ਇਕ ਆਦਿਵਾਸੀ ਸੰਗਠਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਗਠਨ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਨਕਸਲਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚੋਂ ਜਨਮਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਕਸਲੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਲੰਮੀ ਨਿਆਇਕ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲ 2011 ਵਿਚ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਜੱਜ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਅਤੇ ਨਿਆਮੂਰਤੀ ਐਸ.ਐਸ. ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਪੀਠ ਨੇ ਸਲਵਾ ਜੁਡੂਮ ਨੂੰ ਇਕ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਗਠਨ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਦੋਂ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਸਰਕਾਰ ਗਰੀਬ ਆਦਿਵਾਸੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਕਰਕੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।' ਅਸਲ ਵਿਚ ਮਾਨਵ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਸੀ। ਨਕਸਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਦਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਘਰ ਛੱਡ ਕੇ ਰਾਹਤ ਕੈਂਪਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸੰਗਠਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਅਰਧ-ਸੈਨਿਕ ਬਲਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਸਰਬਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਉਸ ਪੀਠ ਨੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੱਜ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਅਤੇ ਜੱਜ ਐਸ.ਐਸ. ਨਿੱਝਰ ਸਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਿਕਅਰਜੁਨ ਖਤਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 'ਗਰੀਬ' ਦੇ ਹਮਦਰਦ ਜੱਜ' ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਈ ਨਿਰਣਿਆਂ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤਬਕਿਆਂ ਵੱਲ ਆਪਣਾ ਰੁਖ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇੰਡੀਆ ਗੱਠਜੋੜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਨਾਲ ਇਕ ਸਾਹਸੀ, ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਿਆਂ ਦੇ ਪੱਖਪਾਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਜਿੱਤ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸਚਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਵਿਚਾਰਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ। ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਲਾਹਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਆਪੋਪਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮੈਂਬਰ ਬੀ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਰੈਡੀ ਵਲ ਝੁਕ ਗਏ ਤਾਂ 9 ਸਤੰਬਰ 2025 ਦਾ ਦਿਨ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਵਾਲ ਵੀ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।



ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਮੌਸਮੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤੀਰ

ਲੋਕ-ਰੋਹ ਫਿਰ ਬਹੁਤਾ 'ਪ੍ਰਚੰਡ' ਹੁੰਦਾ, ਝੂਠਾ ਲੀਡਰ ਜਦ ਮਾਰਦਾ ਤੜੀ ਹੋਵੇ। ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਉਹ ਬਦਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ, ਵੋਟ ਸਿਸਟਮ 'ਚ 'ਘੋਲਦਾ ਕੜੀ' ਹੋਵੇ। 'ਕੱਠ ਜਨਤਾ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇਲਾਜ ਸਮਝੋ, ਜੇਕਰ ਹਾਕਮ ਨੇ ਜ਼ਿਦ ਕੋਈ ਫੜੀ ਹੋਵੇ। ਹੱਥੋਂ ਪਾਰਟੀ ਖਿਸਕਦੀ ਖਿਸਕ ਜਾਂਦੀ, ਜੇ ਕਿਸਮਤ 'ਭਰਦਾਨ' ਦੀ ਸੜੀ ਹੋਵੇ। 'ਚੱਪਣ' ਰੱਖਦਾ ਨਹੀਂ ਉਹ ਘੜੇ ਉਪਰ, ਨੀਲੇ ਬਾਬੇ ਨੇ ਫੜ ਲਈ ਜੇ ਅੜੀ ਹੋਵੇ। ਛਿੜਦੀ ਕੰਬਣੀ 'ਹੜ੍ਹਾਂ' ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਕੇ, ਸਾਵਣ-ਭਾਦੋਂ ਦੀ ਲੱਗੀ ਜੇ ਝੜੀ ਹੋਵੇ!

‘ਇਤਿਹਾਸ’ ਬਦਲਦੀ ਭਾਜਪਾ ਕਿਧਰੇ ਆਪਣਾ ‘ਵਰਤਮਾਨ’ ਤੇ ‘ਭਵਿੱਖ’ ਤਾਂ ਬਰਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ?

ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਉਹ ਜੋ ਆਪਣੇ ਨੇਕ ਤੇ ਉਸਾਰੂ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਦੇ ਹਨ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਉਹ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸੋਧ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਸੁਆਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਤੀਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਆਰਥ ਲਈ ਬਦਲ ਜਾਂ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ 'ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ' ਰਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕੇ ਘੁੰਮਣ
ਫੋਨ: 97816-46008

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬੀਤੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਇਹ ਤੀਜੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਣ ਦਾ ਕੰਮ ਬੜੇ ਸ਼ਾਤਰਾਨਾ ਅਤੇ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਉੱਘੀ ਸੰਸਥਾ ਭਾਵ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ (ਐਨ.ਸੀ.ਈ.ਆਰ.ਟੀ.) ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅੰਦਰ ਪਰਿਵਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਨ 1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਵੰਡ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ, ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਆਦਿ ਧਿਰਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। 'ਵੰਡ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਯਾਦਗਾਰ ਦਿਵਸ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਛੇਵੀਂ ਤੋਂ ਅੱਠਵੀਂ ਅਤੇ ਨੌਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਰ੍ਹਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਦੋ ਨਵੇਂ ਮਾਡਿਊਲ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਾਡਿਊਲ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵੱਲੋਂ ਸੰਨ 2012 ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਸ ਸੁਨੇਹੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਵੰਡ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਮਾਡਿਊਲ ਵਿਚ 'ਵੰਡ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਦਰਜ ਭਾਗ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, 'ਅੰਤ ਵਿਚ 15 ਅਗਸਤ, 1947 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਤਿੰਨ ਤੱਤ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਜਿਨਾਹ, ਜਿਸਨੇ ਇਸਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਦੂਜਾ ਕਾਂਗਰਸ ਜਿਸਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਤੀਜਾ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਜਿਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ।'

ਇਥੇ ਹੀ ਬਸ ਨਹੀਂ ਮਾਣਯੋਗ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਸਾਲ 2025 ਦੇ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ' ਮੌਕੇ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਜਾ ਕੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੂੰ ਇਕ 'ਐਨ.ਜੀ.ਓ.' ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਗਏ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਭਰਪੂਰ ਸੋਹਿਲੇ ਗਾਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਸਜਿਦਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਕਰਕੇ ਉਥੇ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਮੰਦਿਰ ਬਣੇ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਦਾਅਵੇ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪੁੱਠਾ ਗੇੜਾ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ 'ਗੋਦੀ ਮੀਡੀਆ' ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਉਛਾਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਾਲਿਮ ਰਾਜਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸਨੇ 40 ਹਜ਼ਾਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾਏ ਸਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲਾਂ ਨੇ ਅਕਬਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜਿਆਂ ਰਾਜਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਬੀਰਬਲ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਕਬਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤੇ



ਜਾਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਤਾਂ ਬੈਕਫੁੱਟ 'ਤੇ ਆਈ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਫੁਟਾਫੁਟ ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਹੀ ਦਬਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਏ ਦਿਨ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ 'ਮੀਡੀਆ ਸੈੱਲ' ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ 'ਨਵਾਂ ਇਤਿਹਾਸ' ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸਿੱਧਾ ਸਕੂਲੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ 'ਅਸਲ ਇਤਿਹਾਸ' ਦੀ ਥਾਂ 'ਤੇ 'ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਚਸ਼ਮੇ' ਰਾਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣ ਵਾਲਾ 'ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ' ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਆਓ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਕਿ ਆਖ਼ਿਰ ਇਸ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਪੰਚ ਨੂੰ ਰਚਣ ਪਿੱਛੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੈ?

ਦਰਅਸਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂ ਸਭਾ' ਅਤੇ 'ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ' ਨਾਮਕ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੇ 'ਟੂ ਨੇਸ਼ਨ ਬਿਊਰੀ' ਭਾਵ 'ਦੋ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ' ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਹਿੰਦੂਆਂ ਲਈ ਵੱਖ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੰਗ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਭਾਈਵਾਲਾਂ ਨੇ ਗੱਠਜੋੜ ਕਰਕੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੀ ਬਣਾਈਆਂ ਸਨ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ, ਪੰਡਿਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਇਸ ਬਿਊਰੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਸੰਖਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂਆਂ, ਕਾਰਜਕਰਤਾਵਾਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਲਾਠੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕੱਟੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ 'ਜਨ ਸੰਘ' ਨਾਮਕ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਸ਼ੈਲੀ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਜਨਸੰਘੀ ਆਗੂ ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ 'ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ' ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਦੁਆਇਆ ਸੀ।

ਇਤਿਹਾਸ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸਾਵਰਕਰ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ 'ਚੰਗੀ ਰਾਸ਼ੀ' ਵਾਲੀ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਵੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ 'ਇਤਿਹਾਸਕ ਕੌੜਾ ਸੱਚ' ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੇ ਡਾ.ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਵੀ ਸਾੜੀਆਂ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲਣ ਦੇ 53 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਹੈਂਡਕੁਆਰਟਰ 'ਤੇ ਤਿਰੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪਿਤਾ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

ਨੰਬੂ ਰਾਮ ਗੋਂਡਸੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਪੱਖੀ ਹੀ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਕੋਈ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਜਾਂ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਨੰਬੂ ਰਾਮ ਗੋਂਡਸੇ ਨੂੰ 'ਕਾਤਿਲ' ਜਾਂ 'ਅਤਿਵਾਦੀ' ਆਖ਼ ਕੇ ਨਹੀਂ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ।

ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਕੌੜਾ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਕਤ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪਰਦਾਪੋਸ਼ੀ ਕਰਕੇ ਸਮੁੱਚੀ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੂੰ 'ਮਹਾਨ', 'ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਵਾਲਾ' ਅਤੇ 'ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ' ਸੰਗਠਨ ਤੇ ਸਾਵਰਕਰ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ 'ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ' ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਜਗਤ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਵਰਗ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਇਸ 'ਮਿਸ਼ਨ' ਵਿਚ ਉਸਦੀ ਭਰਪੂਰ ਮਦਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਹਿਤ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਬੀਤੇ ਦਸ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਬਣੀਆਂ ਕਈ ਸਾਰੀਆਂ ਹਿੰਦੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਾ ਰਿਲੀਜ਼ ਫ਼ਿਲਮ 'ਦਿੱਲੀ ਫ਼ਾਈਲਜ਼' ਜਾਂ 'ਦਿ ਬੰਗਾਲ ਫ਼ਾਈਲਜ਼' ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੱਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਹਸਤੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨਾ ਇਹ ਅੰਦੇਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕੱਦ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਜਿਹੇ ਕੱਟੜ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਕੱਦ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਇਹ ਪੂਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਸਾਵਰਕਰ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਅਤੇ ਮਹਾਨ 'ਦੇਸ਼ ਭਗਤ' ਐਲਾਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.ਨੂੰ 'ਐਨ.ਜੀ.ਓ.' ਭਾਵ 'ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸੰਗਠਨ' ਆਖ਼ ਕੇ ਉਕਤ ਅੰਦੇਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਢ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਸਮੁੱਚੀ ਭਾਜਪਾ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਬਦਲਣ ਦੀ ਉਹ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਚੈਨਲ, ਤਸਵੀਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਕਵਾਇਦ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਰੀ ਸੰਗਠਨ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ 'ਇਤਿਹਾਸ' ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਭਾਜਪਾ ਕਿਧਰੇ ਆਪਣਾ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਹੀ ਖ਼ਰਾਬ ਨਾ ਕਰ ਲਏ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਬੀਤੇ 11 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕੋਈ ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਣ, ਇਸ ਲਈ ਭਾਜਪਾ ਹਰ ਵਾਰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵੱਲ ਨੂੰ ਦੌੜਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਮੁੱਦਾ ਲੱਭਣ ਅਤੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕਾਠ ਦੀ ਹਾਡੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦੀ' ਤੇ ਜਨਤਾ ਮੁਰਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। 'ਇਹ ਜੋ ਪਬਲਿਕ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਜਾਣਦੀ ਹੈ'।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ 25 ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਮਰ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ। ਭਲਾ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਿਉਂ ਕਰੇਗਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਿੱਧਾ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲੋਂ ਬੇਪੇ ਗਵਰਨਰ ਮਨੋਜ ਸਿਨਹਾ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ, ਸਿਨਹਾ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਵਿਚ ਡੱਲ ਝੀਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ 9 ਦਿਨ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ 'ਚਿਨਾਰ ਪੁਸਤਕ ਮੇਲੇ' ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 25 ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਹੀ ਮਾਇਨੇ ਬਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਉਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜੋ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

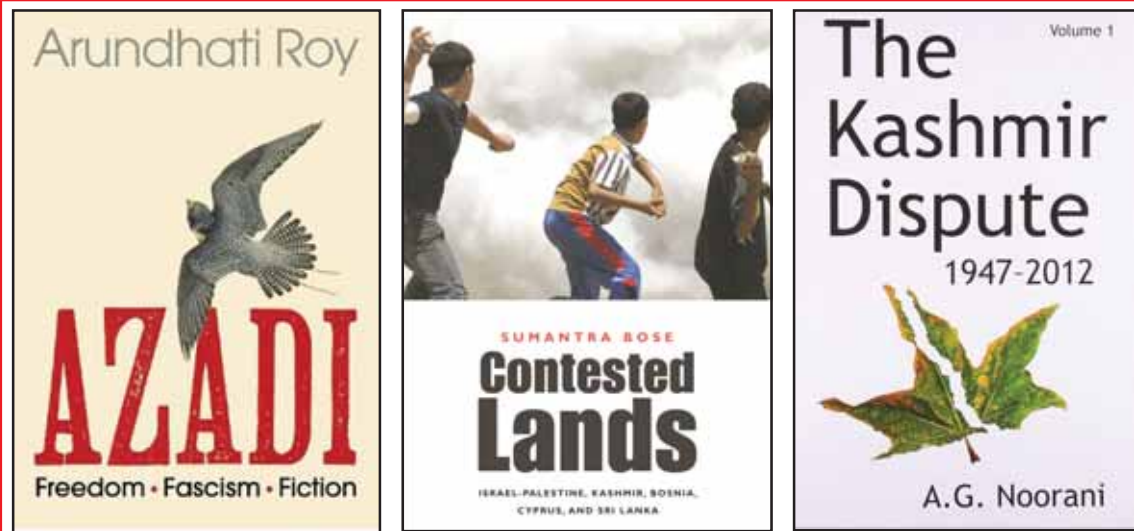
ਸੰਘੀਆਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਉੱਪਰ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਮੇਲੇ 'ਚ ਵੀ ਛਾਪੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਫਰਵਰੀ 2025 'ਚ, ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਕੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ 600 ਕਿਤਾਬਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਗਿਆਨ ਤੇ ਬੌਧਿਕਤਾ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰਾਂ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕਤਾ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ-ਨਾਜ਼ੀਵਾਦੀ ਤਜਰਬੇ ਵੀ ਸੰਘੀਆਂ ਦਾ ਅਜੋਕਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਪੇਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਕਰਨਾ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਭਗਵਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, 2019 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨਬੰਦੀ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਕਰਤੀ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੇ ਸਿਖਰਾਂ ਛੂਹਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਪਰ ਇਹ ਹਮਲਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੇਖਿਕਾ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਦੀ Azadi ਅਤੇ Kashmir: The Case of Freedom, ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸੁਮੰਤਰਾ ਬੋਸ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ Contested Land ਅਤੇ Kashmir At the Crossroads, ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਦਵਾਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਮਾਹਿਰ ਏ.ਜੀ. ਨੂਰਾਨੀ ਦੀ ਲਿਖੀ The Kashmir Dispute (1947-2012), ਡਾ. ਅਫਾਕ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੀ 'ਤਾਰੀਖ਼-ਏ-ਸਿਆਸਤ ਕਸ਼ਮੀਰ', ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਸਕੋਫੀਲਡ ਦੀ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ Kashmir in Conflict - India, Pakistan and the unending War, ਅਨੁਰਾਧਾ ਭਸੀਨ ਦੀ The Untold Story of Kashmir after Article 370 ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫਰ ਸਨੇਡਨ ਦੀ Independent Kashmir ਸਮੇਤ ਵਡਮੁੱਲੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕੁਲ ਆਲਮ ਵਿਚ ਐਸੇ ਖੋਜ-ਕਾਰਜ ਵਜੋਂ ਮਕਬੂਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਲੇਖਿਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਸਕੋਫੀਲਡ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰ ਤਬਸਰਾਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਸੁਮੰਤਰਾ ਬੋਸ ਲੰਦਨ ਸਕੂਲ ਆਫ ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਵਿਖੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅਤੇ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ। ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਦੀ ਬੇਬਾਕ ਕਲਮ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀਆਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਨਿਧਤਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੀਆਂ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ। ਹਫ਼ਾ ਕੰਜਵਲ ਦੀ ਕਿਤਾਬ Colonizing Kashmir, ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਸਾਲ ਬਰਨਾਰਡ ਕੋਹਨ ਬੁੱਕ ਇਨਾਮ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿਚ A Fate Written on Matchboxes ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਛਪੀ ਸੀ, ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਪੇਚੀਦਾ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਕਸ਼ਮੀਰ ਉੱਪਰ ਆਪਣਾ ਕੰਟਰੋਲ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੀ

ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੋਂ ਭੈਭੀਤ ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ 25 ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਕੋਈ ਹਕੀਕੀ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਹੈ? ਜਾਂ ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਸੱਤਾ ਦੀ ਸਨਕ ਹੈ? ਕੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕ ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲੈਣਗੇ? ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਦੂਰਗਾਮੀ ਨਤੀਜੇ ਕੀ ਹੋਣਗੇ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।-ਸੰਪਾਦਕ॥



ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਸਰਵਰਕ।

ਹੈ। ਉੱਘੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ 'ਕਸ਼ਮੀਰ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ ਸੰਪਾਦਕ ਅਨੁਰਾਧਾ ਭਸੀਨ ਆਪਣੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਕਲਮਬੰਧ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਪਿਓਤਰ ਬਲਸਿਰੋਵਿਕਸ਼ ਅਤੇ ਐਗਨੀਏਸਜ਼ਕਾ ਕੁਸਜੇਵਸਕਾ ਦੀ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ Human Rights Violations in Kashmir ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤ ਭਰਵਾਂ ਅਧਿਐਨ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਅਫਸਰ ਮਰੂਫ ਰਜ਼ਾ ਦੀ ਸੰਪਾਦਤ ਕੀਤੀ ਕਿਤਾਬ 'ਕਾਨਫਰੰਟਿੰਗ ਟੈਰਰਿਜ਼ਮ' ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਆ ਗਈ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਉਹ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕੇ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਘਾਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਅੱਗੇ ਉਠਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਘੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਲਿਖੀਆਂ ਅਤੇ ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, ਰੂਟਲੈਜ਼, ਵਾਈਕਿੰਗ ਪੈਂਗੁਇਨ, ਹਾਰਪਰ ਕੋਲਿਨਜ਼, ਕੈਂਬਰਿਜ਼ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, ਪੈਨ ਮੈਕਮਿਲਨ ਇੰਡੀਆ ਵਰਗੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮਿਆਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸਮੂਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪੀਆਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਡੂੰਘੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹਨ। ਮਿਆਰੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ 'ਬੁਨੇ ਬਿਰਤਾਂਤ' ਅਤੇ 'ਵੱਖਵਾਦ' ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਨ ਵਾਲਾ 'ਗੁੰਮਰਾਹਕੁਨ' ਸਾਹਿਤ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣਾ ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡਰੀ ਤੇ ਬੇਖਲਾਈ ਹੋਈ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਮਜ਼ਲੂਮ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਵੈਨਿਰਣੇ ਦੇ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਅਨਿੱਖਤਵਾਂ ਅੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਜਚਣਹਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਬਹਾਨਾ ਇਹ ਘੜਿਆ ਕਿ, 'ਜਾਂਚਾਂ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹਾਸਲ ਸਬੂਤ ਸਾਫ਼-ਸਾਫ਼ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਕ ਬੁਨੇ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਗਿਣਿਆ-ਮਿੱਥਿਆ ਪ੍ਰਸਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।' ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 'ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਮਰਾਹ ਕਰਨ, ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਹਿੰਸਾ ਭੜਕਾਉਣ ਵਿਚ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ 'ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ' ਨਿਭਾਈ ਹੈ।

ਅਗਸਤ 2019 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ (ਧਾਰਾ 370) ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਹੈ। 2016 'ਚ ਸੁਤੰਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰੀਡਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 2019 'ਚ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਫ਼ੌਜ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਸੇਵਾਵਾਂ ਬੰਦ ਰੱਖ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਬਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ, ਧਮਕੀਆਂ, ਬੂਠੇ ਕੇਸਾਂ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਹੇਠ ਕੰਮ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ 'ਚ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਹੈ ਜੋ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਸਤੀ ਮਿਟਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ 'ਅਖੰਡ ਭਾਰਤ' ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਪਰ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਏ ਧੱਕੇ ਤੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਹਣ ਦਾ ਘਿਣਾਉਣਾ ਯਤਨ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਭਗਵਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਮਨਪਸੰਦ ਬੂਠੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਸਦੀਵੀ ਸੱਚ ਬਣਾ ਕੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਕੀ ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਕੋਈ ਅਧਿਐਨ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਫਲਾਣੀ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੜਕ ਕੇ ਫਲਾਣੇ-ਫਲਾਣੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ? 'ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ' ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਤਾਂ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਉੱਪਰ 'ਹਿੰਸਾ ਭੜਕਾਉਣ' ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗਵਰਨਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਸਦਾ ਕੋਈ ਨੋਸ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਤੱਥ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਭੜਕਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਬੇਹੁਦਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਨਿਆਂਸ਼ਾਸਤਰ ਮੰਨ ਲਵੇਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਬੂਤ ਸਿਰਫ 'ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਾਣਕਾਰੀ' ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਦਮਿਕ ਜਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਸਾ ਵੱਲ ਖੱਕਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਤੱਥਾਂ ਸਹਿਤ ਜਨਤਕ ਕਰੇ।

ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਵਜਾਇਆ ਹੈ।

ਇਸਦਾ ਸਬੂਤ ਹਫ਼ਾ ਕੰਜਵਲ ਦੀ ਕਿਤਾਬ Colonizing Kashmir ਨੂੰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਭਾਰਤ ਵਿਚ A Fate Written on Matchboxes ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਛਪੀ ਸੀ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਕੂਮਤੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਬਾਕੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਭਰਪੂਰ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਉੱਪਰ 'ਬੂਠਾ ਬਿਰਤਾਂਤ' ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਾਉਣਾ, ਹਕੂਮਰਾਨ ਪਿਰ ਦਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਏਜੰਡਾ ਬੋਧਣ ਦਾ ਯਤਨ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ 'ਚ 'ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਪੀੜਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਨਾਇਕਵਾਦ ਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮ ਜਮਾਤ ਵੱਲੋਂ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਰੀਝਾਂ ਨੂੰ ਬਲ ਅਤੇ ਫਲ ਨਾਲ ਕੁਚਲਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨ ਕਿਸੇ ਲੇਖਕ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਗੁੰਮਰਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਹੈ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ 'ਲੋਕਤੰਤਰੀ' ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਸਲੂਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਟੇਕ ਸਿਰਫ ਸੱਤਾਵਾਦੀ ਕੰਟਰੋਲ ਉੱਪਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਦਮ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਲਹਿਦਗੀ ਤੋਂ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਬੁਖਲਾਏ ਹੋਣ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ।

ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਹਟਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਹੈ—ਇਤਹਾ ਜਾਬਰ ਕਾਰਾ, ਜਿਸਦੀ ਜੈ-ਜੈਕਾਰ ਭਗਵਾ ਹਕੂਮਤ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ' ਦੇ ਆਗਾਜ਼ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹਕੂਮਤੀ ਦਾਅਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਘਾਟੀ ਸੱਚਮੁੱਚ ਸਥਿਰ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਏਨੀ ਸਖਤ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ?

ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ੌਜੀ ਦਾਬੇ ਹੇਠ ਕੁਚਲੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕ ਖਾਮੋਸ਼ ਹਨ, ਪਰ ਬੁਕੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਹਕੂਮਤ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਤੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਵਾਕਫ਼ ਹੈ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਹਿੰਸਾ' ਦਾ ਰਾਹ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਡਰ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ ਕਬੂਲਣਾ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਮੌਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 'ਨਯਾ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਰਾਹੀਂ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲ-ਦਿਮਾਗ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਿੰਨੇ ਬੂਠੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਔਸਤ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ 10.2% ਹੈ ਜਦਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ 17.4%। ਨੌਜਵਾਨਾਂ 'ਚ

ਵਿਆਪਕ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਲਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਅਸਲ ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਖੋਪੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਬਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਸੱਤਾਵਾਦੀ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਕੁਝ ਸੁਝ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਚਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਸਵੈ-ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਬੋਧ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਲੱਬ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਹਿੰਸਾ ਤਾਂ ਬਹਾਨਾ ਹੈ, ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦਾ ਅਸਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਪੜ੍ਹਨਗੇ, ਕੀ ਸੋਚਣਗੇ ਅਤੇ ਕੀ ਲਿਖਣਗੇ।

ਤੁਰੰਤ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਦੂਰਗਾਮੀ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਨੌਜਵਾਨ ਖੋਜਕਰਤਾ ਡਰ ਕਾਰਨ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਝਿਜਕਣਗੇ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਡਰੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਬਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਖੋਹ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਵੱਡੇ ਬੌਧਿਕ ਖੱਪੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਵੈ-ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਹੱਕ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਰੀਝ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਨਮਾਨੀਆਂ, ਛਾਪੇਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਆਮ ਹਨ। ਤਾਜ਼ਾ ਪਾਬੰਦੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਬਹਾਨਾ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਛਾਪੇ ਮਾਰਿਆ ਕਰਨਗੇ, ਨਿੱਜੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦੀ ਫਰੋਲਾ-ਫਰਾਲੀ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ 'ਰਾਜਧੂਰੀ' ਸਮੱਗਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਜੁਰਮ ਤਹਿਤ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਬਣਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕਮੇਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੋਰ ਵਧੇਗਾ। ਪਾਬੰਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ—ਕੋਈ ਵੀ ਕਿਤਾਬ ਜੋ ਹਕੂਮਤੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਸ਼ੱਕੀ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨਵੇਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਬਹਾਨੇ ਘੜ ਕੇ ਖੋਫ਼ ਅਤੇ ਸਹਿਮ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਸੱਤਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਭਰਮ 'ਚ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਫੌਲਾਦੀ ਕੰਧਾਂ ਚੀਰ ਕੇ ਵੀ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਧੜਵੈਲ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਵਾਲਾ ਰਾਜ ਜੇਕਰ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਭੈਅਭੀਤ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਸੱਤਾ ਕੋਲ ਸਿਰਫ਼ ਫ਼ੌਜ ਅਤੇ ਜਬਰ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਕੋਲ ਦਲੀਲ ਅਤੇ ਸਚਾਈ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਕਲਮਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੱਤਾ ਦੇ ਜਬਰ ਅੱਗੇ ਡਟਣ ਦਾ ਰਾਹ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਜਿਹੀ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਜਵਾਬ ਘੱਟ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲਿਖਣਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਬੰਦੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਸਗੋਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ!

ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸਵੈਨਿਰਣੇ ਦੀ ਰੀਝ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਧੌਸ ਤੇ ਜਬਰ-ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਦਬਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬੀਜ-ਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਖ਼ੁਦ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਚਾਈ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ।

ਸਮੂਹ ਇਨਸਾਫ਼ਪਸੰਦ ਅਤੇ ਜਮਹੂਰੀ ਮੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀ ਫਰਮਾਨ ਦਾ ਡਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਗਵਰਨਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਵਾਪਸ ਲਏ, ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਹੱਕ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਵੈਨਿਰਣੇ ਦਾ ਹੱਕ ਤਸਲੀਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਰਜਾ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਗੁਆ ਰਹੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ 6.65 ਲੱਖ ਪਿੰਡ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ 2.68 ਲੱਖ ਗ੍ਰਾਮ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, 674 ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਅਤੇ 6733 ਬਲਾਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। 30 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਪੇਂਡੂ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਕਹਾਉਂਦੀਆਂ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਅਜੋਕੇ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਅਪਰਾਧੀਕਰਨ, ਬਾਹੂਬਲ, ਜਾਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਉਚ-ਨੀਚ ਜਿਹੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦੀ ਜਕਤ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅਸਲੀ ਦਿੱਖ ਗੁਆਉਂਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਤਾਕਤ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ? ਕੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਚਾਲ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ?



ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪਲਾਰੀ
ਫੋਨ: 98158-02070

ਕੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਚੰਗੇਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਬਣੀਆਂ ਹਨ? ਜਾਂ ਕੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਸਵਰਾਜ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕੀਆਂ ਹਨ?

ਪੰਚਾਇਤ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰਿਕ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦਾ ਪੁਰਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਮੁੱਚਾ ਪੇਂਡੂ ਭਾਈਚਾਰਕ ਵਿਕਾਸ ਇਸ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ। ਇਸੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਢਾਂਚਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਤਜਰਬੇ ਫਲੂ ਹੋਏ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਉਹੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਪੰਜੇ 'ਚ ਹਨ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਲੋਕ ਮਸਲਿਆਂ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਨ, ਇਹੋ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਲੋਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਦੇ ਕੇ ਬੰਦਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਆਪ ਕਈ ਜੰਜਾਲਾਂ 'ਚ ਫਸੀਆਂ ਹਨ। ਚਾਹੇ ਇਹ ਜੰਜਾਲ ਵਿੱਤੀ ਸੰਕਟ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਧੜੇਬੰਦੀ, ਸਿਆਸੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਸੋਚ, ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਜਾਂ ਜਾਤੀਵਾਦ ਦਾ ਅਸਰ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਬਦਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪੰਚਾਇਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਪਰੰਤ ਕਈ ਯਤਨ ਹੋਏ। ਨਵੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ

ਘੜੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਬਲਵੰਤ ਰਾਏ ਮਹਿਤਾ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਪਰੰਤ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਰੰਭ ਸੀ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਣ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵਿੱਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਪੰਨ ਹੋਣ, ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ, ਇਸ ਸੋਚ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਭਾਵੇਂ ਛੁਟਿਆਏ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਪਰ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਛਾਪ ਦਿਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਦਿਖ ਨਹੀਂ ਸਕੀ।

ਪਰ ਇੱਕ ਗੱਲ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਸੂਚੱਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 1997 ਦਾ ਨਾਗਰਿਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ (ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਰਵਜਨਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਲਿਆਉਣਾ ਸੀ), 2005 ਦਾ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ, 2006 ਦੀ ਈ-ਗਵਰਨੈਂਸ ਯੋਜਨਾ ਪੇਂਡੂ ਸੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਤਾਕਤ ਦੇਣ ਲਈ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੇ ਪਿੰਡ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਦਿੱਖ ਸੁਧਾਰੀ ਵੀ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 73ਵੀਂ ਸੋਧ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕੁੱਝ ਕੁ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਇਸ ਸੋਧ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਵੀ ਆਰੰਭ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਚ ਸੂਬੇ ਭਰ ਦੇ 29 ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਾਰ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਪਰ ਇਸ ਸੋਧ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਉਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ।

ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਬਣੀ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ, ਬਲਾਕਾਂ 'ਚ ਬਣੀ ਬਲਾਕ ਸੰਸਥਾ ਪੰਗੂ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਕੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਸੋਧ ਅਧੀਨ ਪੰਚਾਇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਲਈ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ ਹੁਣ 50 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ 'ਚ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਅ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਗਿਣਤਾਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਵਧੀ। ਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਜੇਕਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਮਾਜ 'ਚ ਉਹ ਸਿੱਟੇ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਿਆ ਜੋ ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਹੋਣੇ ਸਨ। ਉਹ ਬਰਾਬਰੀ, ਜਿਹੜੀ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸਮਾਜ 'ਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿਚ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ 'ਚ ਫੈਲੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ

ਵੀ ਹੈ। ਸਾਲ 2011 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਰ ਚੌਥਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ। ਅਨਪੜ੍ਹ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰ 'ਚ ਤਾਂ ਇਹ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਔਰਤਾਂ 'ਚ ਵੱਧ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 2025-26 ਦੇ ਬਜਟ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਰਫ਼ਤਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕੁੱਝ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਉਲੀਕੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 2028 ਤੱਕ ਜਲ ਜੀਵਨ ਮਿਸ਼ਨ, ਬ੍ਰਾਡਬੈਂਡ ਸੁਵਿਧਾ ਦੇਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ 'ਚ ਪੇਂਡੂ ਔਰਤਾਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਪਏ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਅਤੇ ਭੂਮੀਹੀਣ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਫ਼ਸਲ ਬੀਮਾ ਯੋਜਨਾ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਗਵਰਨੈਂਸ ਕਾਰਜ ਅਧੀਨ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਮਿੱਥੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਨਹੀਂ ਰਹੀਆਂ।

ਪਰ ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਪਰੰਤ ਡਰ ਰਹਿਤ ਹੋਏ ਹਨ? ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕੇ ਹਨ? ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੌਂਸਲਾ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਵਧਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹੁੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ, ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋਏ ਹਨ? ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਫ਼ਸਰਾਂ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਜਾਂ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚੋਲਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹਨ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਚ ਮਿਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਿਛਲੀ ਪੌਣੀ ਸਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਜੇਕਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੀੜਤ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਪੇਂਡੂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅਬਾਦੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਗ਼ੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪੇਂਡੂ ਹਨ? ਜੇਕਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੱਡੀ ਅਬਾਦੀ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪੇਂਡੂ ਹਨ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਜਿੰਨੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਹੋਈ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਦਫ਼ਤਰ, ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਕਿੰਨੇ ਹਨ? ਕਿੰਨੇ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੈ? ਜਾਂ ਕਿੰਨੇ ਪੇਂਡੂਆਂ ਲਈ ਇਹ ਸਹੂਲਤਾਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ?

ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੱਡੀ ਅਬਾਦੀ ਪੇਂਡੂ ਹੈ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ ਨਹੀਂ, ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਇਹੋ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ



ਨੂੰ ਹੱਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਥਾਨਕ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਣ ਦੀ, ਅਤਿਅੰਤ ਲੋੜ ਸੀ। ਹਾਕਮਾਂ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਨਵੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਘੜ ਕੇ ਸੁਪਨੇ ਵੀ ਨਵੇਂ ਵਿਖਾਏ। ਪਰ ਅਸਲ 'ਚ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਜੋ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਪੇਂਡੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੀ ਵਿਰਥੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪੇਂਡੂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹਦੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਫ਼ਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਫੰਡਾਂ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਿਰਭਰਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਂਜ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਚਾਇਤ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਕੋਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਕੰਮ, ਬਜਟ ਪ੍ਰਬੰਧਨ, ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਲਈ ਸਿਖਲਾਈ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਦੀ ਘਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਚ ਔਖਿਆਈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 73ਵੀਂ ਸੋਧ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿੰਡ

ਦੀ ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ (ਯਾਨੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਸਭਾ) ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਅਮਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਸਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਸਟਮ ਵਿਚ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਦੀ ਕਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਪੰਚਾਇਤੀ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ-ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਪ੍ਰਫਾਵੇਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਕੰਮ ਕਰਨੋਂ ਰੋਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਦੁਰਗਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਕਤੀਹੀਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹੋ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹਾਲ ਹਾਕਮ ਧਿਰਾਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਵ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ

ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੂਹ-ਹੀਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਹੋਂਦ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਸੁਬਾਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰ ਸੋਚ ਤੋਂ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲੱਗਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲਈ ਤਾਂ ਪੇਂਡੂ ਵੋਟਰਾਂ ਦੀ ਸਭਾ, (ਗ੍ਰਾਮ ਸਭਾ) ਜਾਂ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੇਂਡੂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੱਡੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਅਮਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਵਾਂਗਰ ਨੱਚੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਨਿਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਅਧਿਕਾਰ, ਚੁਣੀਆਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਾਂ, ਬਲਾਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਬਣਾਏ ਐਕਟਾਂ 'ਚ ਐਡੇ ਵੱਡੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਵੇਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੁਣੀਆਂ ਪੇਂਡੂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੰਚਾਇਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਧਨ ਨਾਲ ਮਾਲਾ-ਮਾਲ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲ ਅਰਥਾਂ 'ਚ ਉਹ ਪੰਚਾਇਤ ਫੰਡਾਂ 'ਚੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਦੁਆਨੀ (ਪੈਸਾ) ਵੀ ਕਿਸੇ ਆਪਣੇ ਬਣਾਏ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਉੱਤੇ ਖਰਚਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀਆਂ।

ਜੰਗ ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਵਸਾਰ

ਐਮ.ਏ. ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਰਹਿ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ...ਕੁਝ ਕੁ ਅਖੌਤੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਇੰਝ ਕਰਨਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਾ...ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਨਿੱਕੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਲ ਖੇਡਦੇ ਆਏ ਚਾਚੇ-ਤਾਇਆਂ ਦੇ ਮੂੰਡੇ ਕਦੋਂ ਸ਼ਰੀਕ ਬਣ ਗਏ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ...!

ਅਕਸਰ ਹੀ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਤੇ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਡਾਹੀ ਰੱਖਦੇ...ਕਦੇ ਚੱਲਦੀ ਬੰਬੀ ਦਾ ਗਰਿੱਪ ਕੱਢ ਦਿੰਦੇ...ਕਦੀ ਖਲੋਤੀ ਫਸਲ ਵਿਚ ਡੰਗਰ ਆ ਵੜਦੇ...ਕਦੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨੱਕਾ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ...ਤੇ ਕਦੇ ਬੰਬੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਛੱਡਿਆ ਹੁੰਦਾ...!

ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬਾਪੂ ਜੀ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੈਨੀ...ਮਾਂ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਕਰੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਤਿਆਰੀ ਵਾਲੀ ਗੁਫਾ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਪਵੇ...!

ਪਰ ਧੰਨ ਸੀ ਮੇਰੀ ਜਨਮਦਾਤੀ...ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗਣ ਦਿੰਦੀ...ਸਿਰਤੀ ਅਤੇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਵਜੂਦ ਤੇ ਸਹਿਣ ਦਾ ਮਾਦਾ ਰੱਖਦੀ...ਮਾਤੀ ਮੋਟੀ ਭਿਣਕ ਤੱਕ ਵੀ ਨਾ ਪੈਂਦੀ...!

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਤੋਂ ਬੜੇ ਸੂਖਮ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇ ਲੈ ਕੇ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਾਰਥਕ ਸੁਨੇਹਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਜਾਂ ਅਸਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਸਮੇਟਣਾ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਵਿਚ ਲਾਜਵਾਬ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਜਵੰਦਾ ਦਾ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ' ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਗੱਲ ਹੱਥੋਪਾਈ ਮਗਰੋਂ ਪੰਚਾਇਤ ਤੱਕ ਜਾ ਆਪਣੀ...ਮੇਰਾ ਖੂਨ ਖੋਲ



ਉਠਿਆ...ਕੇਰਾਂ ਜੀ ਕੀਤਾ ਸਭ ਕੁਝ ਬੰਦ ਕਰ ਹੱਥ ਕਿਰਪਾਨ ਦੀ ਮੁੱਠ ਨੂੰ ਪਾ ਲਵਾਂ...ਪਰ ਵਾਸਤੇ

ਪਾਉਂਦੀ ਆਖਣ ਲੱਗੀ ਮੇਰਿਆ ਪੁੱਤਾ ਉਹ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੀ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਤੂੰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਵੇਂ...! ਅਖੀਰ ਅਰਜ਼ੋਈਆਂ ਕਰ ਕਰ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਹੋਸਟਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ...! ਮੈਨੂੰ ਮਰੇ ਪਿਓ ਦੀ ਸਹੁੰ ਪਵਾਈ ਤੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਦੂਰ ਤੁਰ ਗਏ ਦੇ ਕਾਲਜੇ ਨੂੰ ਠਾਰ ਪਵੇ ਤਾਂ ਦਿਲ ਲਾ ਕੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰ...!

ਸਹਿਰ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਕਈਆਂ ਮੋਹਣੇ ਮਾਰੇ...“ਓਏ ਜੰਮਣ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ‘ਕੱਲਾ ਛੱਡ ਤੁਰ ਚੱਲਿਆ...ਤੇਰਾ ਖੂਨ ਨਹੀਂ ਖੋਲਦਾ...ਓਏ ਬੇਗੈਰਤਾ...!

ਅਖੀਰ ਰੋ ਪਈ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗੀ ਪੁੱਤਰ

ਜੇ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਤੇ ਫੇਰ ਕਦੀ ਨਹੀਂ...!

ਮਗਰੋਂ ਰਾਖੀ ਲਈ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਲਈ...ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਪਾ ਕੇ ਕੱਲੀ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ...ਮੇਰੇ ਨਿੱਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਵੀ ਤਨੋਂ-ਮਨੋਂ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ...ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤੋਹਮਤਾਂ ਲਾਈਆਂ...ਦੁਸ਼ਣ ਵੀ ਲੱਗੇ...ਚਰਿੱਤਰ ‘ਤੇ ਚਿੱਕਤ ਉਛਾਲਿਆ...ਪਰ ਮਾਂ ਦੀ ਧੀ ਨੇ ਹੋਸਲਾ ਨਾ ਹਾਰਿਆ...!

ਫੇਰ ਸਿਲੈਕਸ਼ਨ ਮਗਰੋਂ ਜਦੋਂ ਨੇੜਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਪਹਿਲੀ ਪੋਸਟਿੰਗ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜੀਪ ਅਤੇ ਕਿੱਨੇ ਸਾਰੇ ਗੰਨਮੈਨ ਮਿਲ ਗਏ...ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਦੇ ਲਹਿਜ਼ੇ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਸਨ...ਅਤਿਤ ਵਿਚ ਲੱਤਾਂ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੇ ਅੱਗੇ ਹੋ-ਹੋ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ...ਜਿਹੜਾ ਸਰਪੰਚ ਕਦੇ ਪੈਰਾਂ ‘ਤੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਣ ਦਿੰਦਾ...ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਖਲੋਤਾ ਸੀ!

ਪਰ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ...ਪੁੱਤ ਸਿਆਣਾ ਮਨੁੱਖ ਉਹ ਜੋ ਜੰਗ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਮਾ



ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜਵੰਦਾ

ਜਿੱਤਣ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਵਸਾਰ ਨਾ ਖਾਵੇ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਕੰਨ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖੇ...!

ਕਿਸੇ ਦੀ ਇਹ ਸੱਚੀ ਹੱਡ-ਬੀਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਮਕਸਦ ਨੇ...ਨੰਬਰ ਇੱਕ ‘ਤੇ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਕਿ ਧੀ-ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਔਖੇ ਸਫ਼ਰ ‘ਤੇ ਕਿਸ ਲੀਹੇ ਪਾਉਣਾ ਏ...ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਜੰਮਣ ਵਾਲੀ ਦੀ ਸੋਚ...ਨਿਸ਼ਚਾ ਅਤੇ ਹੋਸਲੇ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਏ...!

ਨੰਬਰ ਦੋ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਪਲਟਵਾਰ ਲਈ ਸਹੀ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਦੱਬਣਾ ਅਤੇ ਪਿਛਾਂਹ ਹਟਣਾ ਵੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਬੁਝਦਿਲੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਵਰਤਿਆ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣਾ ਉਹ ਗੁਰ ਮੰਤਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੀ ਕੌਮ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਮਨਫੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏ!

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਤੇ ਮਾਨਵੀ ਅਣਗਹਿਲੀ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬੱਦਲ ਫਟਣ ਦੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦਾ ਤਰਾਹ ਕੱਢ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਉਤਰਕਾਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੇ ਉਤਰਾਖੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਤਰਬੱਲੀ ਮਚਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਨਿਕਚੂ ਜਿਹੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਢਾਈ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਥਾਂ ਬੱਦਲ ਫਟਣ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਘੇਰ ਲੈਣਗੀਆਂ। ਗੰਗੋਤਰੀ ਧਾਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਤਾਅ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਧਰਾਲੀ ਕਸਬੇ ਦਾ ਸਾਰਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਖੀਰ ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਵਿਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹ ਕਾਰਨ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਨਿਯਮਤ ਉਸਾਰੇ ਹੋਟਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਘਰ, ਦੁਕਾਨਾਂ, ਰੈਂਟ ਬਸੇਰੇ ਤੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ ਸੁੱਕੇ ਪਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਤਰਦੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਚੰਬਾ-ਪਠਾਨਕੋਟ ਰੋਡ ਵਿੱਚ ਡਿੱਗਣ ਤੇ ਗਲੇਸ਼ੀਅਰ ਪਿਘਲਣ ਕਾਰਨ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਧਸਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਸਤਲੁਜ ਤੇ ਬਿਆਸ ਨਦੀ ਦੇ ਪਾਣੀਆਂ ਨੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਟਾਪੂ ਬਣਾ ਛੱਡਿਆ ਹੈ। ਥਾਂ-ਥਾਂ ਉਜਾੜਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਤੇ ਚੁੱਪ ਦਾ ਵਾਰ ਪਹਿਰਾ ਹੈ। ਮਾਨਵੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਤੇ ਪਸਾਰਾ ਹੀ ਮਾਨਵ ਉੱਤੇ ਮੌਤ ਬਣ ਮੰਡਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ, ਦੱਖਣ ਮੁੰਬਈ ਤੇ ਮਹਾਂਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਹੋਰ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਹਨ। ਜੇ ਹਰਿਆਵਲ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਦੋਸ਼ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਵਧੀਕੀ ਦੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹ ਦੇਣੀਏ ਤਾਂ ਸੰਘਣੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿਨੋਂ-ਦਿਨ ਵਧ ਰਹੀ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਇਸ ਕਰੋਪੀ ਵਿਚ ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਦੇ ਆਪਣੇ

ਸਿਰਜੇ ਹਾਦਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਹੋਰ ਵੀ ਭਿਆਨਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰੀਏ!

ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਤੇ ਮੇਲੇ ਮਸਾਹਲਿਆਂ ਦਾ ਭੀੜ ਭੜੱਕਾ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੰਦਾ ਤੇ



ਪਾਠ-ਪੂਜਾ ਵਾਲੇ ਪਰਬਤ ਆਮ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਨਹੀਂ ਲੈਣ ਦਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਖੋਪੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਨ ਵੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੁਕਤੀ ਮਾਰਗ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨੱਥ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣ ਦਿੰਦਾ।

ਮਸਲਾ ਏਨਾ ਗੰਭੀਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕਹੋ, ਸੁਣੋ ਤੇ ਲਿਖੇ ਬਿਨਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਸੌ ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕੋ ਮੱਤ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰੀਏ

ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਏਨਾ ਤਾਂ ਸਮਝਾ ਹੀ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧੀਰਜ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਈਏ ਤੇ ਪੈਟਰੋਲ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਘੱਟ ਰੱਖੀਏ। ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਛੇੜ ਛਾੜ ਵੀ ਘਟਾਈਏ।

ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.



ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਿਵਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਰਕਾਰੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ, ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਉਣਾ ਤੇ 17 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫਾਂਸੀ ਲਟਕਾਏ ਮਦਨ ਲਾਲ ਢੀਂਗਰਾ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਨ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਪੁਗ ਗਏ ਲਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸਨੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਨੂੰ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ

ਜੂਆ ਖੇਡਿਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਅਜਿਹੇ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਭਾਰਤ ਛੱਡੋ ਅੰਦੋਲਨ ਸਮੇਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਸੂਸੀ ਕਰ ਕੇ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਹੋਵੇ, ਸੱਚੇ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਲਈ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਫਸੀਲ ਵਰਤਣਾ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚਤੁਰਾਈ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ।

ਭਾਰਤ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਵਲੋਂ 1949 ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਝੰਡੇ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ 55 ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਹੈਂਡਕੁਆਰਟਰ 'ਤੇ ਤਿਰੰਗਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਹਿਰਾਇਆ। 26 ਜਨਵਰੀ 2002 ਨੂੰ ਲਹਿਰਾਉਣਾ ਵੀ ਪਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ। ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਬੋਸ ਦੀ 'ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫ਼ੌਜ' ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਾਕਮਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਗੁਣਗੁਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਘੀਆਂ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਤੇ ਪਰਚਾਰਿਆ:

ਭਰਤੀ ਹੋ ਜਾਣਾ
ਹੋ ਜਾਣਾ ਰਕਰੂਟ
ਏਥੇ ਮਿਲਦੀ ਟੁੱਟੀ ਹੋਈ ਜੁੱਤੀ
ਓਥੇ ਮਿਲਦੇ ਬੂਟ



ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਭਰਤੀ ਹੋ ਜਾਣਾ...
ਏਥੇ ਮਿਲਦੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਕਪੜੇ
ਓਥੇ ਮਿਲਦੇ ਸੂਟ
ਭਰਤੀ ਹੋ ਜਾਣਾ...

ਇਹ ਵੀ ਜੱਗ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਕਾਤਲ ਨੱਥੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਸਭਾ ਤੇ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਭਾਸ਼ਣ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਵੀ ਕੋਈ ਸੰਘੀ ਕਾਰਕੁਨ ਹੀ ਹੈ। ਉਂਝ ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ ਦੀ ਅਣਉਚਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਨੇ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ।

ਅੰਤਿਕਾ
ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ॥
ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ, ਰਕਾਨੇ!
ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ
ਤੋਰੇ 'ਚ ਤੇਰਾ ਯਾਰ ਬੋਲਦਾ।

ਵਹਿਣ ਮੋੜਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ, ਚੰਨਾ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ!

ਅਸਮਾਨੀ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕਤਕਣਾ ਤੇ ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ ਗੜ੍ਹਗੜਾਹਟ, ਜਾਨ ਕੱਢ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੜ੍ਹੇ ਬੱਦਲਾਂ ਨੇ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਹਨੂੰਰੇ ਦੀ ਚਾਦਰ ਓੜ ਲਈ। 'ਵੇ ਦੇਖ ਜਰਾ ਕੋਠੇ ਦਾ ਮੋਘਾ ਢਕਿਆ ਹੋਇਆ?' ਚੇਤੇ ਵਿਚੋਂ ਮਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਉਭਰੇ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਪਿਛਾਹ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਮਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੰਬਣੀ ਸੀ। ਸਤਲੁਜ ਵਿਚ ਆਏ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਚਰਚਾ ਨੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ



ਸੁਰਜੀਤ ਸੁਮਨ
ਫੋਨ: 98144-30874

ਸਹਿਮ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕੰਬਣੀ ਦਾ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦਾ, ਰਾਤੀ ਧੜੱਕੇ ਕਰਕੇ ਗਿਰ ਜਾਣਾ ਵੀ ਸੀ। ਸਾਰੰਗਪੁਰ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਭਰੇ-ਭਰਾਏ ਘਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਸਨ। ਸੂਏ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹ ਤੱਕ ਕਈ ਕਈ ਫੁੱਟ ਪਾਣੀ, ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਗੰਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਬੋਲੇ ਤੋਂ ਅਗਲੇਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਤੁਰਦੇ ਇਸ ਸੂਏ ਦੇ ਬੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਡਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਸੂਆ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੱਚੀ ਨਹਿਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਵਿਭਾਗੀ ਮੋਟ ਵੀ ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਚੱਕਰ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੀ ਪਤਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਥਾਵਾਂ ਕਦੋਂ ਪਾੜ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦੇਵਣ?

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਬੇਮੁਹਾਰਾ ਮੀਂਹ ਵਰੁਦਾ ਹੈ, ਦਿਲ ਕੰਬ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੁਫਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਿਫਰਿਆ ਸਤਲੁਜ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਂਦਾ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਵੀ ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਮੌਹਲੇਧਾਰ ਵਰਖਾ, ਬੱਦਲਾਂ ਦੇ ਫਟਣ ਦੀ ਗੜ੍ਹਗੜਾਹਟ ਅਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਟੁੱਟਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦਰਮਿਆਨ ਜਨ-ਜੀਵਨ

ਦਾ ਅਸਤ-ਵਿਅਸਤ ਹੋਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ। ਮਾਲੀ ਤੇ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨੇ ਦਿਲ ਦਹਿਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਡੈਮਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖਤਰੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੋਂ ਉਤਾਂਹ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਫਲੰਡ ਗੇਟਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਣਾ ਵੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਹੈ। ਪਹਾੜੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਂਦੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਨੇ ਮੈਦਾਨੀ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਲ-ਬਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਜ਼ਿਹਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਅਹੁਤਦੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਇਸ ਬੇਮੁਹਾਰੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਔੜ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਦੇਸ਼, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਚੀਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ, ਆਪਣੀਆਂ ਭਵਿੱਖੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਅਗੇਰੇ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਪੂਰਬੀ ਗੁੱਠੋਂ ਜ਼ਿਵਾਲਿਕ ਦੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ 'ਤੇ ਪਏ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੀਂਹ ਨੇ ਅੱਧੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹ ਦੀ ਮਾਰ ਹੇਠ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਕਾਂਸਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਗਦਾ ਪਾਣੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੀ ਉਤਰੀ ਗੁੱਠੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਬਰਸਾਤੀ ਨਾਲੇ ਵਿਚ ਫੁੱਕਾਰੇ ਮਾਰਦਾ ਰੋਜ਼ ਗਾਰਡਨ ਨੂੰ ਗਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਗਾਂਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਖਨਾ ਦੇ ਫਲੰਡ ਗੇਟ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਕਿਸ਼ਨ ਗੜ੍ਹ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦੇ ਬਰਸਾਤੀ ਨਾਲੇ ਦੇ ਪੁਲ ਉੱਤੇ ਵਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ੁਕਰ ਉਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ ਉਸਰੇਈਆਂ ਨੇ ਬਰਸਾਤੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਹਾਅ ਨਾਲ ਛੇੜ-ਛਾੜ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਣੀ ਆਪਣੇ ਰਾਹੇ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਣੀ ਸਕੱਤਰੇਤ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਮਿੰਨੀ ਸਕੱਤਰੇਤ ਦੀਆਂ ਅਹਿਮ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਧੜੱਲੇ ਨਾਲ ਵਗਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਚੇਤੇ ਵਿਚ 1978 ਦੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਦਰਿਆ-ਬੁਰਦ ਹੋਇਆ ਮੋਰਾ ਨਾਨਕਾ ਪਿੰਡ 'ਮਾਲੇਵਾਲ' ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਤੇ ਬੇਚਰਾਗ ਦਿਸਿਆ। ਉਨ੍ਹੀ-ਦਿਨੀਂ ਵੀ ਇੰਝ ਹੀ ਬਰਸਾਤ ਨੇ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਸੀ। ਡੈਮ ਉੱਛਲਣ ਲੱਗੇ ਸਨ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਕੰਢੇ ਖੋਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਮੋਰਾ ਨਾਨਕਾ ਪਿੰਡ

ਬਿਲਕੁਲ ਸਤਲੁਜ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਾਨਕਿਆਂ ਦਾ ਵਿਹੜਾ ਬੰਨ੍ਹ ਨੂੰ ਜਾ ਲਗਦਾ। ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਅੱਬ, ਸੰਤਰੇ, ਅਮਰੂਦ ਝੂਮਦੇ ਸਨ। ਕਰੇਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ, ਭਿੰਡੀਆਂ, ਬੈਂਗਣੀ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਬੂਟੇ, ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਝੂਮਰ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ



ਤਿੱਤਲੀਆਂ, ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲਾ ਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿਰਜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਸਤਲੁਜ ਵਿਚ ਅਚਾਨਕ ਛੱਡੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਵਹਾਅ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਖੋਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਾੜ ਪੈਂਦਾ, ਧਰਤੀ ਪਾਟ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਧੜੱਕੇ ਕਰਕੇ ਢਿੱਗਾਂ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਦੋ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪਿੰਡ ਦੀ ਅੱਧ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਰਿਆ ਨੇ ਹੜੱਪ ਲਈ। ਹੁਣ ਤੇਜ਼ ਮੁਹਾਣ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਿਆਣਿਆਂ ਵਕਤ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਸਨੇਹੀਆਂ ਘਰੀਂ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੱਕੋਆਲ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਮਸੇਰ ਤੇ ਹੋਰ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸਾਡੇ ਨਾਨਕੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਾਨਕਿਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਲੈ ਆਏ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ, ਮਾਸੀ, ਨਾਨੀ, ਮਾਮਾ-ਮਾਮੀ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ

ਦਰਿਆ-ਬੁਰਦ ਹੁੰਦਿਆਂ ਦੇਖ ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਰੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਪਿੰਡ ਦਾ ਖੂਹ, ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਸਾਹ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ, ਮਸੀਤ ਵਿਚ ਬਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਇਮਾਰਤ ਹੜ੍ਹ ਨੇ ਨਿਗਲ ਲਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਥੇ ਚਿੱਕੜ ਭਰੇ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ



ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੀ ਠਹਿਰ ਲਈ ਸ਼੍ਰੀ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬੂ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਥਾਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸਟੇਡੀਅਮ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਰਦੇ ਦਮ ਤੱਕ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਇਸ ਮੰਜਰ ਨੂੰ ਭੁੱਲਾ ਨਾ ਸਕੀ। ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਸੈਰ ਕਰ ਰਹੇ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਮਨ ਲਾ ਕੇ ਸੁਣਦਾ ਹਾਂ, 'ਮਿੱਤਰਾ ਪਹਾੜ ਟੁੱਟ ਟੁੱਟ ਕੇ ਡਿੱਗਣ ਨਾ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਨ?' ਭਾਈ ਅਸੀਂ ਅੱਧਾ-ਧੁੰਦ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਕੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਢਾਲ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਡਾਈਨਾਮਾਈਟ ਨਾਲ ਤੋੜਦਿਆਂ ਜ਼ਰਾ ਤਰਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਪਹਾੜ ਛਲਣੀ-ਛਲਣੀ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਟੁੱਟ ਕੇ ਝੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਉਵੇਂ ਹੀ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਅਹਿਮ ਨਾਲ ਲੱਦੇ ਭੁਰ ਰਹੇ, ਜ਼ਰਜ਼ਰ ਹੋਏ ਤੇ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਮਨੁੱਖੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਿਰ ਸਾਂਝ-ਸੰਭਾਲ ਜਾਂ ਮੱਲ੍ਹਮ-ਪੱਟੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ

ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਅਕਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਸੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੂੰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਉਸ ਉੱਖੜੇ ਕੁਹਾੜੇ ਵਾਂਗ ਪੈਣਾ। ਅੱਜ ਦੇਖ ਲੈ। ਤੈਨੂੰ ਦੱਸਾਂ ਮੈਂ, ਇਹ ਭਾਣਾ ਕਿਵੇਂ ਵਾਪਰਿਆ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੋਹਰੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਔਲਾਦ ਜਦੋਂ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਕੰਮੀਂ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣਨਾ ਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਬਹੁਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀਵਾਨ ਜਿੱਤ ਕੇ ਕਦੇ ਪਛਾਣਦੇ ਨੇ? ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੌਣ ਸਹਿ ਲਉ? ਅਗਲਿਆਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਈ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਦੇਖੋ ਕੀ ਬਣਦੈ? ਵੈਸੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਸੰਗਠਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸੰਗਠਨ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਚੱਲਦੇ ਨੇ, ਜਿਹੜਾ ਖਰਚ ਉਹੀ ਖੱਟੂ। ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤੇ ਮੈਂ ਵੀਰ ਦਲੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਫੋਨ ਅਟੈਂਡ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਉਸ ਉਪਲ ਫਾਰਮ ਵਾਲੀ ਕੁੜੀ ਦੀ ਗੱਲ ਛੇੜ ਲਈ। 'ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਤਗ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸਮਝ। ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਬੇਮੁਹਾਰਾ ਹੋਇਆ ਪਿਐ, ਖਾਸ ਕਰ ਨੌਜਵਾਨੀ। ਕਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਬੋਲ ਰਿਹੈ। ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਹੱਦ ਕਰੀ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ? ਉਹ ਘੱਟ ਤਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਕੱਲੇ-ਕੱਲੇ ਧੀਆਂ-ਪੁੱਤਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਮਾਪੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਇਹਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਟੀਨੇਜਰ ਕਿੰਨੇ-ਕਿੰਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਪਾਲੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਵੱਡੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫਾਦਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਕੁੜੀਆਂ-ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਹਿਰਾਵਾ... ਉਛ। ਅਚਾਨਕ ਮੇਰੇ ਫੋਨ ਦੀ ਬੈਟਰੀ ਡੈੱਡ ਹੋ ਗਈ। ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਗੀਤ ਦਾ ਅੰਤਰਾ ਆ ਬੈਠਾ,

ਭਲਾਂ ਜੋੜ ਸਕੂਰਾ ਕਿਹੜਾ ਟਾਹਣੀਓਂ ਟੁੱਟਿਆਂ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ
ਹਾੜਾ! ਕੋਈ ਮੌੜ ਲਿਆਵੇ! ਸਾਡੇ ਚੇਤਰ, ਕੱਤਿਆਂ ਨੂੰ
ਪਰ ਵਹਿਣ ਮੋੜਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਚੰਨਾ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ
ਪੰਨਾ ਫਿਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣਾ, ਓਸੇ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ...।

ਦੂਸ਼ਿਤ ਹਵਾ-ਪਾਣੀ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ

ਹਵਾ-ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਬੰਜਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸਮੁੱਚੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਚਰਚਾ ਇੱਕ ਕੋਤੀ ਸਚਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਕੋਤੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਸ਼ੁੱਧ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਲਈ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਲੜਦਾ ਉਹ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਇਨਕਲਾਬੀ, ਅਮਲ 'ਚ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ? ਇਹ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ।

ਹਵਾ-ਪਾਣੀ ਦੇ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੇ ਕਾਰਣਾਂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਇਸਦੇ ਨੁਕਸਾਨਾਂ ਦੀ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਲਿਸਟ ਲੰਬੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ!



ਪਰਮਜੀਤ ਰੇਡੇ
ਫੋਨ: 737 274 2370

ਵਿਗਿਆਨਕ ਹਲਕੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹਵਾ: ਫੇਫੜਿਆਂ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਤੰਤੂ ਵਿਗਾੜ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਤਪਸ਼ (ਜੋ ਰੁੱਤਾਂ ਪੈਟਰਨ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗਾੜੀ ਹੈ) ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ: ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਤਾਂ ਘਾਤਕ ਹੈ ਈ (ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹੈਜ਼ਾ, ਟਾਈਫਾਈਡ, ਕੈਂਸਰ ਅਤੇ ਤੰਤੂ ਵਿਗਾੜ ਵਰਗੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ) ਇਹ ਪਾਣੀ-ਆਧਾਰਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਜੈਵ-ਵਿਭਿੰਨਤਾ (Biodiversity) ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ! ਜੇ ਸਮੁੱਚਾ 'ਚ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹਵਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਮੌਤ ਦਰ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਿਪੁੰਸਕਾ ਨੂੰ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ!

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਖਿਲਾਫ ਲੜਾਈ ਲੰਬੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਲੜੀ ਜਾਣੀ ਹੈ! ਪਰ ਮਸਲੇ ਦੇ ਅੰਸ਼ਕ ਪੱਖ 'ਤੇ, ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ 'ਚ ਘੋਲ ਵੀ ਤਾਂ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਚੱਲਣੇ ਹੀ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਹੀਨਾ-ਭਰ ਹਵਾ ਕਿੰਨੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਸਭ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹਵਾ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ! ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ 'ਇਨਕਲਾਬੀ' ਆਗੂ, ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਹਿੰਮਤ ਹੈ ਤਾਂ ਰੋਕ ਕੇ ਦਿਖਾਵੇ! ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੋ ਉਹ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ: 1) ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕਿਹੜਾ 'ਕੱਲੀ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? 2) ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਣ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੋ ਕਿਸਾਨ ਪਰਾਲੀ ਨਾ ਸਾੜਨ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਨ? ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ, ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਭੋਰ-ਭਰ ਵੀ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇ! ਹੋਰ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਹੋਈ ਜਾਵੇ, ਇਸਦੀ ਉਹ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ! ਵਾਹ! ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਚੇਤਨਾ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਇਹ ਕਿਆ ਕਰਾਮਾਤੀ ਫੰਗ ਹੈ?

ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਤਾਂ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਅਸ਼ੁੱਧ, ਰਸਾਇਣਕ ਤੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲਾ ਪਾਣੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹਦੇ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੋ-ਰੋਕ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਸਾਇਣਕ ਖਾਦ

ਅਤੇ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਦਵਾਈਆਂ ਦਾ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਪਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਇਕ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੈ ਮੁੱਕ ਰਿਹਾ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬੰਜਰ ਹੋਣ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਖ਼ਤਰਾ! ਇਹਦੇ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੀਜੀ ਜਾਂਦੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ!



ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬੰਜਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸਿੱਕੇਬੰਦ ਹੱਲ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸੀਮਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਵਿਕਲਪੀ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਨ 'ਚ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਉਣ ਲਈ, ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਲੜਾਈ ਵੀ ਲੜਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ! ਪਰ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਫਿਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੀ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਫਿਰ ਕੀ ਕਰਨ?

ਮੇਰੀ ਸਮਝ ਤਾਂ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਤੇ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਦਲਵੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਲੈਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤਾਂ ਚੱਲਦੀ ਹੀ ਰਹੇਗੀ ਪਰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵੀ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਬੰਦ ਹੋਵੇ! ਭਾਵ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬੰਜਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿਤ ਲਈ, ਜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਝੱਲਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਝੱਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ! ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ?

ਸੰਭਵ ਹੋਣਾ ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਗਲਤ ਟਰੈਕ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਦੌੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ ਤਾਂ ਵੱਖ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ! ਪਰ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ? ਪਰਾਲੀ ਸਾੜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਨੋਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਵਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਇਸ ਕੰਮ 'ਚ ਪਛੜ ਹੀ ਗਏ! ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਉਹੀ ਪੰਦਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ! ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਇਹ ਆਗੂ ਇਸ ਗਲਤ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਤਾਂ ਪੈ ਗਏ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉੱਥੇ ਇਹ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾ ਰਹੇ!

ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬੰਜਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਜੇ ਇਕ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬਦਲਵੀਆਂ ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਭਾਅ ਲੈਣ ਲਈ ਲੜਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਸਾਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਹਰਜਾ ਝੱਲ ਕੇ ਵੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਬੰਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ! ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੀ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਇਹੀ ਸਟੈਂਡ ਲੈ ਲੈਣਗੀਆਂ! ਪਰ ਕੋਈ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਜਿਹੀ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਇਕ ਵਾਰ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਆਏ! ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ, ਸਮਾਜ ਦੇ ਬਾਕੀ ਵਰਗਾਂ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਬੋਲੇ-ਬੋਲੇ ਹੋਵੇਗੀ? ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਨੁਕਤਾ ਹੈ!

ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਗ ਦੇ ਸਿਰਫ਼ ਅਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਰਥਿਕ ਹਿਤਾਂ ਅਤੇ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖ ਕੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਲੈਣੇ ਤੇ ਘੋਲ ਵਿੱਚਣੇ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿਆਸਤ/ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ 'ਚ ਸ਼ੁੱਧ ਆਰਥਿਕਵਾਦ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਇਹ ਪੂਛਲਵਾਦ ਵੀ ਹੈ!!

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਰੋ



ਹਿਜਰ ਤੇਰੇ ਦੇ ਤੀਰ
ਤੂੰ ਤੇ ਭੁੱਲ ਗਈ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ
ਸੁੱਕੇ ਗਏ ਅੱਖੀਓਂ ਨੀਰ।
ਸੀਨੇ ਖੰਜਰ ਬਣ ਬਣ ਲੱਗਦੇ
ਹਿਜਰ ਤੇਰੇ ਦੇ ਤੀਰ।

ਝਲਕ ਤੇਰੀ ਇੱਕ ਪਾਉਣ ਲਈ ਝੱਲੀਏ
ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਾਸਾ ਦਰ ਦਰ ਘੁੰਮਦਾ
ਬਣ ਕੇ ਇਹ ਫ਼ਕੀਰ।
ਸੀਨੇ ਖੰਜਰ ਬਣ ਬਣ ਲੱਗਦੇ
ਹਿਜਰ ਤੇਰੇ ਦੇ ਤੀਰ।

ਤੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਪੈਸਾ ਆਇਆ।
ਸਾਡੇ ਹਿੱਸੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ
ਜਾਂ ਤੇਰੀ ਅੱਧ ਪਾਟੀ ਤਸਵੀਰ।
ਸੀਨੇ ਖੰਜਰ ਬਣ ਬਣ ਲੱਗਦੇ
ਹਿਜਰ ਤੇਰੇ ਦੇ ਤੀਰ।

ਰਾਹ ਵਸਲ ਦੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਸਾਰੇ
ਤੁਰ ਚੁੱਲੇ ਅਸੀਂ ਕਰਮਾਂ ਮਾਰੇ
'ਅਮਰ' ਆਇਆ ਵਕਤ ਅਖੀਰ
ਤੂੰ ਤੇ ਭੁੱਲ ਗਈ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਿਆ
ਸੁੱਕੇ ਗਏ ਅੱਖੀਓਂ ਨੀਰ।
ਸੀਨੇ ਖੰਜਰ ਬਣ ਬਣ ਲੱਗਦੇ
ਹਿਜਰ ਤੇਰੇ ਦੇ ਤੀਰ।

ਸ਼ਿਕਾਰੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆ

ਓ ਸ਼ਿਕਾਰੋਂ ਬਣੇ ਸ਼ਿਕਾਰੀਆ, ਕੁੱਝ ਤੇ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ।
ਹੰਢਾਈ ਜੋ ਤਨ ਆਪਣੇ, ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਮਨੋਂ ਵਿਸਾਰ।

ਪੀੜਤ ਸੀ ਤੂੰ ਜੁਲਮ ਦਾ, ਜ਼ਾਲਮ ਬਣ ਗਿਆਂ ਆਪ।
ਪਾਤਰ ਸੀ ਤੂੰ ਤਰਸ ਦਾ, ਹੁਣ ਬਣ ਬੈਠੇ ਖੁੰਖਾਰ।
ਹਿਟਲਰ ਦਾ ਸਤਾਇਆ, ਬਣ ਗਿਆਂ ਹਿਟਲਰ ਆਪ।

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਸੀ ਹੋਇਆ, ਬਚਿਆ ਬੀਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਾਸ।

ਕਰ ਸ਼ੁਕਰ ਦਾਨੇ-ਸਿਆਣਿਆਂ, ਮਿਲਿਆ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਦੇਸ਼।
ਲੱਗੇ ਕੱਢਣ ਹਮਸਾਇਆਂ, ਭੁੱਲ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪਰਵਾਸ।

ਓ ਮੌਤਾਂ ਵੰਡਣ ਵਾਲਿਆ, ਨੇ ਤੇਰੇ ਬਰੂਦ ਦੇ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ।
ਖੂਨੀ ਜ਼ਾਲਮ ਹੰਕਾਰੀਆ, ਲੱਖ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਤੂੰ ਦਿੱਤੇ ਮਾਰ।

ਬੇਮੁਹਾਰੇ ਅਤਿ ਲੋਭੀਆ, ਰਤਾ 'ਤਨਖ' ਨੂੰ ਵੇਖ ਫਰੋਲ।
ਮਾਂਵਾਂ ਲੱਖਾਂ ਬੱਚੇ ਵਿਲਕਦੇ, ਅਤਿ ਭੁੱਖ ਤੂੰ ਦਿੱਤੀ ਪਸਾਰ।

ਭਰਮ ਛੱਡ ਆਪ ਹੁਦਰਿਆ, ਸਿੱਖ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਲੈ।
ਕਫ਼ਨ ਬੰਨ੍ਹ ਜੋ ਨਿਕਲਦੇ, ਨਾ ਸੋਚਣ, ਕੀ ਹੋਊ ਕੀ ਹੈ।

ਫਿਦਾ ਹੋਣ ਕੌਮ ਧਰਤ ਤੋਂ, ਮੌਤ ਨਾਲ ਕਰਨ ਮਖੌਲ।
ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਮਿਟ ਜਾਂਵਦੇ, ਮਰ ਗਏ ਅਮਰਾਂ ਦੀ ਜੈ।

ਨਕਾਬ ਅਮਨ ਦਾ ਪਹਿਨ ਕੇ, ਜੋ ਲੜਨ ਅਸਿੱਧੀ ਜੰਗ।
ਇਕ ਹੱਥ ਝੰਡਾ ਅਮਨ ਦਾ, ਦੂਜਾ, ਰੰਗਣ ਲਹੂ ਦੇ ਰੰਗ।

ਵਿਚ ਚੌਧਰ ਭੀ ਪੈਰ ਰੱਖਦੇ, ਬੰਦ ਹੋਣ ਵੀ ਦੇਣ ਨਾ ਜੰਗ।
ਉੱਤੇ ਕੂਟਨੀਤੀ ਇਸ ਆਖਦੇ, ਜੱਗ ਦੇਖ ਰਹਿ ਜਾਵੇ ਦੰਗ।

ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਵਣਜਾਰਿਓ, ਨਾ ਬੀਜੇ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ ਬੀਜ।
ਹੋਰ ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਨਾ ਵਾਪਰੇ, ਛੱਡੋ ਨਾਗਾਸਾਕੀ ਦੀ ਰੀਝ।

ਤਿਆਗੇ ਸਵਾਰਥ ਆਪਣੇ, ਦਿਓ ਜੀਣ ਦਾ ਸਭਨੂੰ ਹੱਕ।
ਭਲਾ ਇੰਜ ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਦਾ, ਲਾ ਰੱਖੋ ਨਾ ਜੰਗ 'ਤੇ ਨੀਝ।
-ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ'
ਫੋਨ: +1 864 318 5500

ਸੱਚ ਤੇ ਝੂਠ

ਕਈ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦੇ ਪੈਦਾ ਸੁਕਰਾਤ ਹੁੰਦਾ,
ਪਿਲਾ ਕੇ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਹੈ ਸੱਚ ਢੇਰ ਹੁੰਦਾ।

ਅਵਾਜ਼ ਸੱਚ ਦੀ ਹਾਕਮਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਾ ਰਾਸ ਆਈ,
ਸਾਂਤੀ ਦਾ ਦੂਤ ਈਸਾ ਵੀ ਹੈ ਸੂਲੀ ਲਈ ਘੇਰ ਹੁੰਦਾ।
ਅਨ-ਅੱਲ-ਹੱਕ ਦਾ ਨਾਅਰਾ, ਕਦੇ ਮਨਸੂਰ ਲਾਉਂਦੇ,

ਪੱਥਰ ਪੈਂਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੂਲੀ 'ਤੇ ਹੈ ਟੰਗਿਆ ਫੇਰ ਹੁੰਦਾ।
ਸੱਚ ਤੇ ਝੂਠ ਦਾ ਜੰਗ ਹੈ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ,
ਕਦੇ ਚਾਨਣ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ ਕਦੇ ਸਾਈਂ ਦਾ ਹਨੇਰ ਹੁੰਦਾ।

ਮੁੱਢ ਕਦੀਮ ਤੋਂ ਭੇਤ ਜੱਗ 'ਤੇ ਹੈ ਚੱਲਦਾ ਆਇਆ,
ਝੂਠ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੈ ਚੁਫੇਰੇ ਪਰ ਸੱਚ ਦੇਰ ਹੁੰਦਾ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ

ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਇੱਥੋਂ ਸਭ ਨੇ ਹੈ ਤੁਰ ਜਾਣਾ
ਛੱਡ ਆਹਲਣੇ ਖਾਲੀ ਮਿੱਤਰਾ ਸਭ ਨੇ ਉਤ ਜਾਣਾ।

ਮਿੱਤਰਾ ਜਿੰਦ ਪ੍ਰਾਹੁਣੀ ਬਰਫਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਖੁਰ ਜਾਣਾ
ਇਹ ਰੇਤੇ ਦੀ ਕੰਧ ਹਾਣੀਓਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਭੁਰ ਜਾਣਾ।

ਤੁਰ ਗਿਆ ਅੱਜ ਰਵਾ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਨਿੱਤ ਹਸਾਉਂਦਾ ਸੀ
ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਾ ਗਿਆ ਪੀੜਾਂ ਜਿਹੜਾ ਛਿੱਡ 'ਚ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਟਿੱਚਰ ਉਹਦੀ ਯਾਦ ਰਹੂਗੀ ਕੱਲੇ ਕੱਲੇ ਨੂੰ
ਦੁਨੀਆ ਚੇਤੇ ਰੱਖੂਗੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲੇ ਨੂੰ

ਯਾਦ ਰਹਿਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਹਦੇ ਕਾਲੇ ਕੋਟ ਦੀਆਂ
ਸਦਾ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਉਸ ਬੁਝ ਗਈ ਜੋਤ ਦੀਆਂ

ਛਣ-ਛਣ ਹੁੰਦੀ ਰਹਿਣੀ ਆ ਉਹਦੇ ਛਣਕਾਣੇ ਦੀ
ਯਾਦ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਆਉਗੀ ਉਸ ਹਸਮੁੱਖ ਚਾਚੇ ਦੀ

ਆਪੇ ਬੋਲੇ ਸਿੱਟ ਲੈਣਾ ਤੂੰ ਚਾਹਤ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ
ਉਡਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਫੜ ਲੈਣਾ ਤੂੰ ਭੇਜ ਕੇ ਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ

ਇਹੋ ਸਵਾਲ ਨੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਸਮਝ ਨਾ ਆਏ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ
ਕਹਿੰਦੇ ਚੱਕ ਲੈ ਮਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੱਦ ਲੈਣਾ ਏ ਚੰਗਿਆਂ ਨੂੰ

ਜੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਰੱਬ ਨੇ ਉਹਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਇਆ ਕਰ
ਐਵੇਂ ਅੱਗ ਦੀਆਂ ਲਪਟਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਜੱਫੇ ਪਾਇਆ ਕਰ

ਸਭ ਕੁਝ ਪੱਲੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕਿਉਂ ਹਾਏ-ਹਾਏ ਕਰਦਾ ਏ
ਦੇਖ ਦੂਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਹਉਕੇ ਭਰਦਾ ਏ

ਛੱਡ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਰੇਲਾਂ ਨੇ
ਨਾ ਸ਼ਿਕਵੇ ਕਰ 'ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ' ਸਭ ਉਹਦੀਆਂ ਖੇਲਾਂ ਨੇ
ਪੱਕਿਓ ਫਲ ਉਹ ਤੋੜ ਲੈਂਦਾ ਸਭ ਉਹਦੀਆਂ ਵੇਲਾਂ ਨੇ
'ਡਾਣਸੀਵਾਲੀਆ' ਨਾ ਕਰ ਸ਼ਿਕਵੇ ਸਭ ਉਹਦੀਆਂ ਖੇਲਾਂ ਨੇ
ਛੱਡ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੁਰ ਜਾਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਰੇਲਾਂ ਨੇ।
-ਕੁਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਾਨਸੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 778-863-2472

ਕਸੂਰ

ਹੋਇਆ ਕੀ ਕਸੂਰ, ਦਿਲ ਹੋਇਆ ਚੁਰ ਚੁਰ ਮੇਰਾ,
ਸੋਹਣਿਆਂ ਤੂੰ ਕਾਹਤੋਂ ਲਾਈਆਂ ਅੱਖੀਆਂ ਨੇ ਫੇਰ ਵੇ!
ਦਿਲ ਹੈ ਉਦਾਸ, ਅੱਜ ਬੜਾ ਹੀ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਇਆ,
ਲੱਗਦੇ ਕਿ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹਨੇਰ ਵੇ!

ਨਿੱਕੀ ਜੇਹੀ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵੱਟ ਲਿਆ ਮੂੰਹ ਉਹਨੇ,
ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਭੁਆਂਟਣੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਘੇਰ ਵੇ!
ਛੱਡ ਰੋਸਾ, ਹੱਥ ਜੋੜਾਂ, ਮਿੰਨਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ,
ਲਿਖ 'ਤਾ ਮੁਆਫੀਨਾਮਾ, ਲਾਈ ਕਾਹਤੋਂ ਦੇਰ ਵੇ!

ਐਡਾ ਕੀ ਪਹਾੜ ਟੁੱਟਾ, ਗੁੱਸਾ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਫੁੱਟਾ,
ਪਾਵੇਂ ਵਖਰੇਵੇਂ ਕਹਿ ਕੇ ਐਵੇਂ ਮੇਰ-ਤੋਰ ਵੇ!
ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਜਿਦ, ਹੋਈ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਜੇ,
ਬੁੱਕ ਦੇ ਤੂੰ ਗੁੱਸਾ, ਹੁਣ ਬੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਨਾ ਟੇਰ ਵੇ!

ਭਰਦੀ ਹਾਂ ਹੱਕੇ, ਦਿਲੋਂ ਉਠਦੀ ਹੈ ਹੁਕ ਮੇਰੇ,
ਰਗੜਾਂ ਮੈਂ ਮੱਥਾ, ਅੱਖੋਂ ਹੰਝੂ ਰਹੀ ਕੋਰ ਵੇ!
ਚੈਨ ਆਵੇ ਦਿਲ ਨੂੰ, ਜੇ ਕਰ ਦੇਵੇਂ ਮਾਫ਼ ਮੈਨੂੰ,
ਹੱਸ ਕੇ ਜੇ ਬੋਲੋ, ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਇੱਕ ਵੇਰ ਵੇ!

ਦੁਖੀ ਵੇਖ ਮੈਨੂੰ, ਚੜ੍ਹੇ ਖੁਸ਼ੀ ਏਦਾਂ ਤੈਨੂੰ,
ਜਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਫੌਤ, ਕੋਈ ਤਿੱਤਰ-ਬਟੇਰ ਵੇ!
ਸੀਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਰ-ਤਾਰ, ਕਾਹਤੋਂ ਪਾਵੇਂ ਫਿਟਕਾਰ,
ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਕਰ ਮੂੰਹੋਂ, ਛੱਡ ਵਾਧੂ ਹੋਰ-ਫੇਰ ਵੇ!

ਮੱਥੇ ਵੱਟ ਪਾਉਣੇ ਛੱਡ, ਦਿਲ 'ਚੋਂ ਕਰੋਧ ਕੱਢ,
ਫੇਰ ਹੀ ਕਰਾਗੇ ਗੱਲਾਂ, 'ਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਢੇਰ ਵੇ!
ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ, ਗਲਵੱਕਤੀ ਜੇ ਘੁੱਟ ਪਾਵੇਂ,
ਮੇਰੇ ਲਈ ਆਉਣੀ, ਉਦੋਂ ਸੱਜਰੀ-ਸਵੇਰ ਵੇ!

-ਪ੍ਰੋ. ਨਵ ਸੰਗੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 94176-92015

ਜੀਵਨ-ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ

ਜੀਵਨ ਇਕ ਯਾਤਰਾ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਪੜਾਅ। ਹਰੇਕ ਪੜਾਅ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ, ਆਪਣੀ ਰਵਾਨੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਰਜਮਾਨੀ। ਹਰ ਪੜਾਅ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੰਗ-ਢੰਗ ਤੇ ਤਰੰਗ। ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਹੀ ਬੰਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਰਤਾਂ ਬੀਂ ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਚਿੰਤ-ਚੇਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਜੀਵਨ ਦੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਤਮੰਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ ਵੀ ਵਿਭਿੰਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ, ਸੰਵੇਦਨਾ, ਸੁਚੇਨਤਾ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਵੀ ਵੱਖਰੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬੰਦੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਉਸਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਚਿਤਵਦੇ। ਇਹ ਵਿਕਾਸ ਉਤਪਤੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਜਾਂ ਵਿਨਾਸ਼ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤਿਲਕਦਾ, ਇਹ ਬੰਦੇ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚੋਂ ਜੰਗ-ਜਾਹਰ ਹੁੰਦਾ।

ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਦੇਖਣ ਲਈ ਉਸਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਉਸਦੀ ਬੋਲ-ਬਾਣੀ, ਪੈੜ-ਚਾਲ, ਵਰਤਾਰਾ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਹਰ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚਲੀ ਤਰਕੀਬ ਤੇ ਤਹਿਜੀਬ, ਉਸਦੀ ਤਕਦੀਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦੀ।

ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਵਰਤੋਂ-ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚਲਾ ਸੰਤੁਲਨ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਬਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਦਾ। ਅਕਸਰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਕਾਮਯਾਬੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਦੇਖਦੇ। ਪਰ ਇਹ ਕਾਮਯਾਬੀ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲੀ, ਕਿੰਨਾ ਕਪਟ-ਫਰੇਬ ਕੀਤਾ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਿਆ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿਵਾ ਸੇਕਿਆ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ 'ਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰਿਆ, ਕਿੰਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿਚ ਅੱਬਰੂਆਂ ਦੇ ਸੈਲਾਬ ਉਗਾਏ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਤਤਫਾਇਆ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਕੰਢੇ ਉਗਾਏ ਜਾਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਦੀ ਪੱਤ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿਚ ਰੋਲੀ? ਜਾਂ ਇਸ ਕਾਮਯਾਬੀ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਤਪੱਸਿਆ ਕੀਤੀ, ਕਿੰਨੀ ਘਾਲਣਾ ਅਤੇ ਸਿਰਤ ਸਾਧਨਾ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕਿੰਨਿਆਂ ਰਾਤਾਂ ਹੰਘਾਲੀਆਂ, ਪਸੀਨਾ ਵਹਾਇਆ, ਕਿੰਨੇ ਜ਼ਫਰ ਜਾਲੇ ਅਤੇ ਕਿੰਨਿਆਂ ਅਸਫਲਤਾਵਾਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਸਫਲਤਾ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਬਣੇ?

ਦਰਅਸਲ ਕਾਮਯਾਬੀ ਨੂੰ ਇਕਹਿਰੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਦੇਖਣਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਰੇਬ। ਮਨ ਦਾ ਫਰੇਮ ਅਜੇਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਤੀਰੇ ਵਿਚ ਅਣਦੱਸੇ, ਅਣਦੇਖੇ ਤੇ ਅਣਐਲਾਨੇ ਭੇਤਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰ ਸਕੀਏ।

ਇਹ ਵੀ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਜੀਵਨ ਵਿਚਲੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਿਲਖਾਂ ਅਤੇ ਜਾਗੀਰਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣੇ। ਮਹਾਂ ਧਨ-ਕੁਬੇਰਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਸਾਡੇ ਸ਼ਾਹੀ ਫੁਰਮਾਨਾਂ ਦੀ ਕਦੇ ਅਵੱਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਨਾਦਰਸ਼ਾਹੀ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਰੋਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਕਬਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦਾ ਝੰਡਾ ਗੱਡਿਆ।

ਕਾਮਯਾਬੀ ਤਾਂ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਮਨੁੱਖ ਸੀ? ਤੁਹਾਡੀ ਦਰਿਆ-ਦਿਲੀ ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਕਬਾਵਾਂ ਲੋਕ-ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਸੀਆਂ ਨੇ? ਤੁਹਾਡੀ ਰਹਿਮ-ਦਿਲੀ ਅਤੇ ਫਰਾਖ-ਦਿਲੀ ਦੇ ਕਿੰਨੇ ਚਰਚੇ ਨੇ? ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਲੋੜਵੰਦ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦਿਆਂ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ? ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਦਾ ਆਲਮ ਅਜਿਹਾ ਕਿ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਦਾਨ ਦਾ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਜੀਵਨੀ ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਹਰ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਧਨਾ ਨਾਲ ਤਰਜੀਹਾਂ ਅਤੇ ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ ਰੰਗ ਅਤੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨਾ। ਦਰਅਸਲ ਕਈ ਵਾਰ ਅਸੀਂ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਨਹੀਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜੋ ਕੁਝ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ, ਉਹ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਬਹੁ-ਰੂਪਾਂ ਵਿਚ ਜ਼ਿਉਣ ਦੇ ਆਦੀ ਅਤੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਲਟਕਦੇ ਝੋਲੇ ਵਿਚ ਪਏ ਮੱਖਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮੋਕਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵਰਤ ਲੈਂਦੇ।

ਜੀਵਨ ਇਕ ਸਾਧਨ। ਖੁਦ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕਰਨਾ। ਖੁਦ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦਦਾਰੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਕੇ ਖੁਦਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹਮਸਫ਼ਰ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ 'ਤੇ ਫਕੀਰਾਨਾ ਰੂਪ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ।

ਜੀਵਨ ਦੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਕਦੇ ਵੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੀਆਂ। ਖੂਬਸੂਰਤ ਰਾਹਾਂ ਹੀ ਹੁਸੀਨ ਪੈੜਾਂ ਸਿਰਜਦੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦੀਆਂ।

ਜੀਵਨ-ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਕਦੇ ਖੱਡੇ ਤੇ ਖਾਈਆਂ, ਕਦੇ ਘੱਟਾ-ਮਿੱਟੀ, ਕਦੇ ਚਿੱਕੜ, ਪਰ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਰਾਹਾਂ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਪੱਤੀਆਂ ਵੀ ਵਿਛਦੀਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁਲਾ ਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਫੁੱਲ-ਪੱਤੀਆਂ 'ਤੇ ਪੋਲੇ ਪੱਥੀਂ ਕੀਤਾ ਸਫ਼ਰ ਹੀ ਯਾਦ ਰੱਖਦੇ।

ਬਾਹਾਂ 'ਚ ਬਾਹਾਂ ਪਾ, ਕਦਮ ਮਿਲਾ, ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰਦਿਆਂ ਜੀਵਨ-ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਸਭ ਤੋਂ ਸੁਹਾਵਣਾ ਅਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ। ਕਦੇ ਇਸ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਤੁਰਨਾ। ਇਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਜੀਵਨ-ਪ੍ਰੀਤੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜੀਵਨ-ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਨਾਲ ਨਾ ਮਿੱਥੋ ਸਗੋਂ

ਦਿਲ ਨਾਲ ਮਿੱਥਣਾ। ਦੇਖਣਾ! ਰੂਹਦਾਰ ਨਾਲ ਰੂਹਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਸਫ਼ਰ ਹੁਸੀਨ ਅਤੇ ਰੰਗੀਨ ਸਫ਼ਰ ਦਾ ਸਿਖਰ ਹੁੰਦਾ।

ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ, ਸੰਤੁਲਤ, ਸਮਰਪਿਤ ਅਤੇ ਸੁਚਾਰੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਚੰਗੇਰਾ, ਵਡੇਰਾ ਅਤੇ ਸੁਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਅਜੇਹੀਆਂ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੋਚ-ਸਾਧਨਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਸਕੀਏ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਜਾਣ।

ਜਿਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਦੀ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਹੀ ਅਹਿਮ ਨਹੀਂ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੁੱਚਮ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰੀ



ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ।

ਦਰਅਸਲ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੂਰਾ ਕਰ, ਨਵੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਬਣ, ਨਿੱਜੀ ਛਾਪ ਵਾਲੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਦਾ ਕਰਮਦਾਤਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਪਹਿਲ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਚਾਹਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬੰਦਾ ਜੀਵਨ-ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਤਰਾਂ ਦਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਂਦਾ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਬਣਨ ਦਾ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ। ਤਾਂ ਹੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪਿਆ:

ਐ ਬੰਦੇ! ਤੂੰ...

ਕਦੇ ਧੁੱਪ ਬਣ ਜਾਵੇਂ, ਕਦੇ ਛਾਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਬਾਪ ਬਣ ਜਾਵੇਂ, ਕਦੇ ਮਾਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਝਰਦਾ ਸਵੇਰਾ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਚਾਨਣ 'ਚ ਭਿਜਿਆ ਬਨੇਰਾ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਫਿਜ਼ਾ 'ਚ ਮਹਿਕ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਪੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਸਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਰੂਹ 'ਚੋਂ ਕਸੀਦ ਕੀਤੀ ਲੋਅ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਪੈਦੀ ਹੋਈ ਖੋਹ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਦਾ ਅੰਗ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਮੁੱਖ ਉਤੇ ਛਾਈ ਹੋਈ ਸੰਗ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਚੰਨ ਨਾਲ ਮਾਣੇ ਹੋਏ ਪਲ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਸਰੋਵਰ ਦਾ ਠਹਿਰਿਆ ਜਲ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਕਦਮਾਂ 'ਚ ਸਫ਼ਰ-ਆਗਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਬਾਜ਼ ਦੀ ਭਰੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਨੈਣਾਂ 'ਚ ਮਿਲਣੇ ਦਾ ਸੱਚ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਹੋਰਵੇ 'ਚ ਭਰਿਆ ਗੱਚ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਸੰਦਲੀ ਸੁਪਨੇ ਦੀ ਅੱਖ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਅੱਖ ਵਿਚ ਪਿਆ ਕੱਖ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਹੋਠਾਂ 'ਤੇ ਜੰਮੀ ਚੀਸ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚ ਸਹਿਮੀ ਟੀਸ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਚੁੱਪ 'ਚ ਡਰੀ ਹੋਈ ਵਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਖੁਦ ਤੋਂ ਛੁਪਾਉਂਦਾ ਰਾਜ਼ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਛੁੱਪ 'ਚੋਂ ਕੁਲੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਆਪੇ ਹੱਥੋਂ ਹੋਇਆ ਅਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਪੁੱਤੀਆਂ ਦੇ ਸੂਹੇ ਸੂਹੇ ਰੰਗ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਫੱਕਰ ਫਕੀਰ ਤੇ ਮਲੰਗ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਆਪੇ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਦਿਲਗੀਰ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਬੰਨਾਈ ਹੋਈ ਧੀਰ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਅੱਖਰਾਂ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਲੋਅ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਸਫ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਸੋਅ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਜਾਂਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਚੇਤਿਆਂ 'ਚ ਤਾਜ਼ਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਕੋਚਰੀ ਦੀ ਡੂੰਘੀ ਰਾਤੋਂ ਹੂਕ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਅੰਬ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਕੋਇਲੀ ਕੂਕ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਸਫ਼ਰਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਪੁੱਤ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਉਡੀਕਦਾ ਬੁੱਤ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਅੱਧੀਆਂ ਅਧੂਰੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਬਾਪ ਦੇ ਪਰਨੇ ਦੀ ਛਾਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਗੋਦ 'ਚ ਖਿੱਤਾਉਂਦਾ ਗਰਾਂ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਉਲਝੀ ਤਾਣੀ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਘੁਲੀ ਬਾਣੀ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਕਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਖੜ੍ਹਾ ਪਾਣੀ, ਕਦੇ ਲਹਿਰ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਦਾ ਰਾਗ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਦਾ ਚਿਰਾਗ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਧਰਤੀ ਦੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਹਿੱਕ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਬੀਜ 'ਚ ਪੁੰਗਰਨ ਦੀ ਸਿੱਕ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਪਾਣੀਆਂ 'ਚ ਘੁਲੀ ਪਿਆਸ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲ ਲਿਪਟੀ ਮਿਠਾਸ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਤੱਕਣੀ 'ਚ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਸਰੂਰ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਦਿੱਖ ਵਿਚ ਖੁਦ ਦਾ ਗਰੂਰ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਹੰਝਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਦਿਲਜੋਈ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਵਕਤਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਹਾਰ ਕੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਜਿੱਤ ਕੇ ਵੀ ਹੋਇਆ ਅਪਮਾਨ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੋਈ ਵੋਈ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਪਿੰਡੇ ਉਤੇ ਫਿਕਰਾਂ ਦੀ ਲੋਈ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਸਰਘੀ ਦੀ ਧੁੱਪ-ਬਰਸਾਤ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਤਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਜੀ ਰਾਤ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਫਕਰਾਂ ਦੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਹੋਕ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਚਾਅ ਪਿਘਲਾਉਂਦਾ ਸੋਕ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਕਮਰੇ 'ਚ ਪਸਰੀ ਉਦਾਸੀ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਖਿਤੀ ਹਾਸੀ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਘਰ ਦਾ ਨਸੀਬ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਘਰ ਦਾ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਕੀਬ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਦਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਮ ਆਇਆ ਰੋਣ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ 'ਕੋਣ' ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਚ ਖੋੜ੍ਹ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਹੀ ਘਰਦਿਆਂ ਦੀ ਬੋੜ੍ਹ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਖੇਤੀ ਉਗੀ ਕਬਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਆੜ ਵੱਗੇ ਜਿਉਣ ਦਾ ਪੈਗਮ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਮੰਨਤਾਂ ਦੀ ਲੋਹ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਅੰਦਰ 'ਚ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ੌਰ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਉਜੜਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਅਬਾਦ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣਾ ਸੂਹੀ ਰਾਗ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਅਟਕੀ ਖੜੋਤ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਵਗਦਾ ਸਰੋਤ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਭਾਵਾਂ 'ਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਰੋਹ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਗੈਰਾਂ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਮੋਹ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਣ ਦਾ ਚਾਅ ਹੁੰਦਾ।

ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਖੁਦ ਲੱਭੀ ਰਾਹ ਹੁੰਦਾ।

ਪਰ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਹੁੰਦਾ ਏ ਇਹ ਸਾਰੇ ਰੂਪ ਹੰਝਾਉਂਦਿਆਂ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਦੋ ਪੈਂਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਪੂਰਾ ਕਰ, ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕਾਰਥ ਕਰਨਾ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਆਹਰ ਕਰੇ। ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਤੀਬਰਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ, ਕਮੀਨਗੀਆਂ ਤੇ ਕੁਤਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿਤਾਰਨਾ। ਆਪਣੇ ਕੋਹਜਾਂ, ਕਪਟਾਂ ਤੇ ਕਰਤੂਤਾਂ 'ਤੇ ਉਗਲ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ



ਡਾ. ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

ਫੋਨ: 216-556-2080

ਧਰਨੀ। ਅੰਤਰੀਵ ਵਿਚ ਪਨਪੇ ਝੂਠ, ਫਰੇਬ, ਨੱਗੀ, ਈਰਖਾ, ਘ੍ਰਿਣਾ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ। ਇਹ ਵੀ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨਾ ਕਿ ਕਾਲਖੀ ਪਰਤਾਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦਿਆਂ, ਉਸਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਮਨੁੱਖ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਤਰਸਦਾ। ਤਾਂ ਹੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਕਾਤਰ ਭਾਲਣ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਚਾਹਨਾ ਉਸਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਦ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੀਵ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਲੈਂਦਾ, ਹਨੇਰੇ ਖੂੰਝਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਾਹਰ ਤੋਂ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਸਫ਼ਰ ਹੁੰਦਾ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਇਸ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬੰਦੇ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਦਾਦਾਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਉਹ ਰੂਪ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਉਸਦਾ ਸੱਚ ਹੁੰਦਾ।

ਜਦ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖੁਦ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋ, ਖੁਦ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਰੂਹ ਪਾਕੀਜ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ, ਚਾਨਣ 'ਚ ਦੁੱਧ ਚਿੱਟੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਇਹੀ ਚਾਨਣ ਫਿਰ ਅੰਦਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਸਫ਼ਰ 'ਤੇ ਨਿਕਲਦਾ ਤਾਂ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਧੋਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ, ਫਿਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਥਾਵਾਂ। ਚਾਨਣ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡਦਾ, ਹਰ ਗਲੀ ਨੁੱਕਰ ਜਾਂ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਧੁੱਪਾਂ ਦਾਨ ਦਿੰਦਾ। ਹਰੇਕ ਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਰੁਸ਼ਨਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀਆਂ ਪੈੜਾਂ ਵਾਲਾ ਰਾਹਗੀਰ ਬਣ ਜਾਵੇ।

ਚਾਨਣ 'ਚ ਰੱਤੇ ਫਕੀਰ ਦਾ ਇਹੀ ਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਬਹਿਰੇ ਕੰਨਾਂ, ਗੂੰਗੇ ਬੋਲਾਂ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਨੇਤਰਹੀਣ ਬਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਝੋਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਆਮਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦਾ, ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਜਿਉਣ-ਜੋਗਾ ਕਰ ਜਾਂਦਾ।

ਜੇ ਵੀ ਸ਼ਖਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਰਾਹਾਂ ਦਾ ਰਾਹੀ ਬਣ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁਖਨਵਰ ਪੈੜਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨਕਸ਼ ਉਕਰਦਾ, ਉਹ ਰੋਸ਼ਨ ਚਿਰਾਗ ਬਣ ਕੇ ਸਮਾਜ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਲਾਡਲਾ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਪੁੱਤ ਬਣਦਾ। ਸਭ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਨਾਲ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਗੁਣਗੁਣ ਆਪਣੇ ਹੋਠਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਸਫਲਾ ਬਣਾਉਂਦਾ।

ਕਦੇ ਖੁਦ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ ਕਰ,

ਮਨਾਂ ਐਵੇਂ ਕਾਹੜੇਂ ਉਦਾਸ ਏ।

ਤੂੰ 'ਕੇਰਾਂ ਚੱਲ ਤਾਂ ਸਹੀ ਵਕਤ ਨੂੰ ਵੀ

ਤੇਰੇ ਵਰਗਿਆ ਤੋਂ ਹੀ ਕੁਝ ਆਸ ਏ।

ਹਿੰਡ

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹੀ ਘੱਟ ਹਨ, ਜੇ ਭੁੱਲ-ਭੁਲੇਖੇ ਕਰ ਵੀ ਦੇਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਤੀਹ ਸਾਲ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਾਰ ਕੰਮ ਚੱਜ ਦੇ ਹੋਏ ਹਨ ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਘਪਲੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਕਾਰਨ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਦਾ ਡੰਕਾ ਹੀ ਵੱਜਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਚਾਰ ਕੰਮ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਬੇਤਾ ਤਾਂ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਰਕ ਕੀਤਾ



ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੇਢੀ

ਫੋਨ: 480-794-0325

ਜਦ ਕਿ ਬਾਕੀਆਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਵੇਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ 1995 ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਸ. ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਉਪਰੰਤ ਬਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚਲਦੇ ਸਾਰੇ ਘੜ੍ਹਕੇ (ਪੀਟਰ ਰੋਹੜੇ) ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਇਆ, ਪਰ 1997 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਉਹ ਘੜ੍ਹਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਚਲਵਾ ਕੇ ਸਭ ਤੋਂ ਫਿਰ ਚਲਦੀ-ਫਿਰਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਸਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਲਿਆਂਦਾ, ਜੋ

ਸੰਤਾਲੀ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਸੂਬੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੰਡੇ ਗਏ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਕੁਝ ਭਾਰਤ ਚਲੇ ਗਏ। ਸਿੱਖ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਹੋਈ। ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲੀ ਤੇ ਬਿਹਾਰੀ ਕਤਲ ਹੋਏ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇੰਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਤਲ ਹੋਏ ਕਿ ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਵੀ ਕਤਲੇਆਮ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਤਲੇਆਮ ਜੰਮੂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਜਥੇ ਬਣਾ-ਬਣਾ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਰੇਲ ਗੱਡੀਆਂ 'ਚੋਂ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਕੇ ਤੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਲੁੱਟ-ਲੁੱਟ ਕੇ ਕੁਤੀਆਂ ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੇ ਛੋਟੇ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਗਵਾ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਕੀਤੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਦਾ

ਡਾ. ਗੁਲਾਮ ਮੁਸਤਫਾ ਡੋਗਰ
ਫੋਨ: 00447878132209
09417043564

ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਇਹਦਾ ਦੋਸੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂ ਪਾਸੇ ਹੀ ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਪਿੱਛੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਰਵਾਈ। ਜਦਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਹਦੀ ਵਜਾਹ ਸਿਆਸੀ ਸੀ ਇਨਸਾਨੀ ਨਹੀਂ। 15 ਅਗਸਤ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਢੇ 3 ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲੇ 3 ਮਈ, 1947 ਨੂੰ ਮੁਹੰਮਦ ਜਿਨਾਹ, ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੇ ਲੀਡਰ ਹੁਸੈਨ ਸਹੀਦ ਸੇਹਰਵਰਦੀ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤੇ ਘਲਿਆ। ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਬੰਗਾਲ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਣਵੰਡਿਆ ਮੁਲਕ ਰੱਖ ਕੇ ਹਕੂਮਤ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਜਿੱਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦੋਵੇਂ ਹੋਣ। ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਉਹ ਹਰ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵੰਡ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 'ਕੱਠਿਆਂ' ਰੱਖਣ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨੇ ਬਹੁਤ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਮਿਲਾਣ ਦੀ ਅਣਥੱਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਕਈ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਕਈ ਵਕਤਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਡਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਖੁਦ ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਵੀ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕਈ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਲੀਡਰ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ। ਮੇਜਰ ਸ਼ਾਰਟ ਤੇ ਪੈਨਡਰਲ ਮੁਨ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਅਫ਼ਸਰ ਸਨ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਬੜੀ ਹਮਦਰਦੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੀਗ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ-ਬਾਤ ਕਰਨ। ਪਰ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਇਸ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਜਿਹਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੰਬਲ-ਭੂਸੇ ਵਿਚ ਪਏ ਰਹੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇਕ ਕੌਮ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਅਮਲੀ ਮਨਸੂਬਾ ਵੀ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਲੀਡਰ ਨਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲਾਹੌਰ, ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਵੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਿਆ ਤੇ 70 ਲੱਖ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਆਪਣੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਏ। ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਇੰਝ ਹੀ ਹੋਇਆ। 17 ਲੱਖ ਸਿੱਖ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਆ ਗਏ, ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 30% ਸੀ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਹਾਂ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨ-ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਸੀ। 8 ਮਈ, 1947 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆ ਪਹੁੰਚੀ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਫਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਮਨਸੂਬਾ ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਕੋਲ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਲਕੀਅਤ ਉੱਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਰਫ਼ 8% ਨੇ। ਉਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਕੂਮਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇੰਝ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਵਾਏ ਰਿਆਸਤ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਦੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ 50% ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਨਹੀਂ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ?

ਪੰਜਾਬ ਦੇ 1947 ਵਾਲੇ ਉਜਾੜੇ ਨੂੰ 70 ਵਰ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਦਰਦ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬੰਮੂਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਖੌਰੂ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਦਰਦ ਦੇ ਹੰਝੂ ਰੋਏ ਹਨ। ਚਿੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਕਿਰਤਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਰਦ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਗੁਲਾਮ ਮੁਸਤਫਾ ਡੋਗਰ ਨੇ 1947 ਵਿਚ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕਤੋਗਾਰਤ ਦੇ ਅਸਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਨ। ਸਿਰਫ਼ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਇਹ 57% ਸਨ। ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕੁਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 14% ਸੀ। ਲਾਹੌਰ, ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਉਹ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਪੰਜਾ ਸਾਹਿਬ ਰਾਵਲ ਪਿੰਡੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਆਬਾਦੀ ਸਿਰਫ਼ 8% ਸੀ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਹੋਰ ਵੀ ਘੱਟ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਟਕ ਵਿਚ 3%, ਜੇਹਲਮ 4%, ਮੀਆਂਵਾਲੀ 1%, ਗੁਜਰਾਤ 6%, ਸਰਗੋਧਾ 5%, ਝੰਗ ਵਿਚ 1%। ਜਿੱਥੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਸੀ, ਯਾਨੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ, ਉਥੇ ਸਿੱਖ ਸਿਰਫ਼ 18.86% ਹੀ ਸਨ। ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਹ ਛੱਡਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਥੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਸਿਰਫ਼ 18.32% ਸੀ। 11%। ਸਿਆਲਕੋਟ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਲੋਕ ਅੱਡ ਮੁਲਕ ਮੰਗਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਾ ਦਿੱਲੀ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਨਾ ਸਰਹੰਦ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਤੇ ਨਾ ਅਜਮੇਰ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡਿਆ ਤੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹੋ ਕੇ ਅੱਡ ਮੁਲਕ ਲੈ ਲਿਆ। ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀਆਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ਼ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹੇ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਰਿਆਸਤ ਵੀ ਛੱਡੀ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਨ, ਯਾਨੀ 57%, ਸਿੱਖ ਤੇ ਉਥੇ ਸਿਰਫ਼ 23% ਹੀ ਸਨ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵੀ ਛੱਡਿਆ ਜਿੱਥੇ ਇਹ 51.14% ਸਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ 47%, ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ 45%, ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ 45%, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਵਿਚ 39%, ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ 37%, ਗੁਜ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਚ 33%, ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ 33%, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ 31% ਤੇ ਕਰਨਾਲ ਵਿਚ 31% ਸਨ। ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕੋਈ ਕੋਤਾ ਘੁੱਟ ਪੀਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਵਾਸਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖਿਲਾਰ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਵੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨਤੀਜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 53% ਸਨ ਤੇ ਹਿੰਦੂ 30%, ਸਿੱਖ 14% ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਛੋਟੇ ਧਰਮ 2% ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਨ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੀ 18.85% ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਹ ਵੀ ਵਿਰਕ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਤੇ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇਵਾਂ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਝੂਠਾ ਖੁਆਬ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਬਿਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਾਪਿਸ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਸਿੱਖ ਆਵਾਜ਼ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਵਾਪਿਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਿਆਵਾਂ ਵਿਚ ਵਗੇ ਹੋਏ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕੰਮ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਸਿਆਸੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਆ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਰਾਜ ਬਹੁਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਸਿਰਫ਼ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੀ ਜੋ ਕੋਈ 80% ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਛੇਤੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰ ਵਲਾਇਤ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ-ਲਿਖੇ ਸਨ। ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਮੁਹੰਮਦ ਜਿਨਾਹ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਂ ਤੇ ਯਾਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਾਇਰ ਡਾ. ਇਕਬਾਲ ਜੋ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਖਾਨਦਾਨ ਨਾਲ ਤੁਅੱਲਕ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਜੋ ਕੁਝ ਲੱਭਦਾ ਹੈ, ਲੈ ਲਉ। ਜਿਨਾਹ

ਵੈਸੇ ਵੀ ਟੀ.ਬੀ. ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ



ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ, ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ।

ਇਕ ਮਾਸਟਰ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਸੀ ਦੂਜੇ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਨ।

ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵੀ ਇਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਰਹੀ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਮਹਿੰਦਰਗੜ੍ਹ ਦਾ ਇਕ ਜਿਊਤਸੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰੇਗਾ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੇ ਜ਼ਿਹਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਈ। ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਮੁਲਕ ਬਣਨਾ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਉਹ ਹੁਕਮਰਾਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਤੇ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਨ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ। ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਦਿਤ ਮਲਿਕ ਨਾਲ ਮੁਹੰਮਦ ਜਿਨਾਹ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1946 ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਦੂਜੀ 5 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1946 ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨਾਲ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਹੰਮਦ ਜਿਨਾਹ ਨਾਲ ਲਿਆਕਤ ਅਲੀ ਖਾਂ ਵੀ ਸਨ। ਮਿਸਟਰ ਐਸ.ਐਸ. ਬੱਲ ਦਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ 5 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1946 ਨੂੰ ਜੋ ਮੀਟਿੰਗ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਉਹ ਹਰਦਿਤ ਮਲਿਕ ਜੋ ਕਿ ਪਰਾਈਮ ਮਨਿਸਟਰ ਸੀ ਪਟਿਆਲਾ ਰਿਆਸਤ ਦਾ, ਉਸਦੇ ਭਰਾ ਹਰਜੀਤ ਮਲਿਕ ਦੇ ਘਰ ਹੋਈ ਜੋ ਇੱਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਸੀ। ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਆਫ਼ਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਇੱਕ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਲਿਖ ਲਿਆਉਣ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਖੁਦ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਸਰ ਦੇ ਜਗਲਪਾਲਾਸ਼ਾ ਐਗਰੀਮੈਂਟ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਸਰ ਦੇ ਇਸਾਈਆਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਿਸਰ ਦੇ ਇਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਲਿਖ ਲਿਆਉ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਮੰਨੀ ਤਾਂ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਨੂੰ ਪੈਗੰਬਰ ਤੇ ਨਬੀ ਵਾਂਗੂੰ ਮੰਨਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਮਈ, 1947 ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੀਟਿੰਗ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਸਤੇ ਅਲੱਗ ਮੁਲਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ। ਮਾਊਂਟਬੈਟਨ ਨੇ ਵੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਤੇ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਮਿਸਟਰ ਏਰਿਕ ਮਿਊਲ ਦੀ ਇਸ ਕੌਮ ਵਾਸਤੇ ਡਿਊਟੀ ਵੀ ਲਾਈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਮਿਸਟਰ ਜਿਨਾਹ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ

ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕੌਣ ਸਨ, ਨਵੀਂ ਨਸਲ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ



ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਾਮਯਾਬ ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਈ.ਐਮ. ਜੈਨਕੀਨਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਵੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵੰਡਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜੋ ਤਾਂ ਸਿੱਧੇ-ਸਿੱਧੇ ਵੋਟ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਬੜਾ ਆਸਾਨ ਸੀ। ਕੁੱਲ 175 ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 73 ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ। 51 ਹਿੰਦੂ ਸਨ ਤੇ 22 ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ। 19 ਮੈਂਬਰ ਯੂਨਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਾਰੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। 11 ਆਜ਼ਾਦ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿੱਖ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਤਿੰਨੋਂ ਸਨ। ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਯੂਨਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖਾਹਿਸ਼ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ 73 ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਅਤੇ 9 ਮੈਂਬਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਯੂਨਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ, 2 ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਸਲਿਮ ਮੈਂਬਰ ਤੇ 5 ਮੁਸਲਿਮ ਮੈਂਬਰ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੇ। ਇੱਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੋ ਇਸਾਈ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸਨ। ਕੁੱਲ 92 ਮੈਂਬਰ।

92 ਮੈਂਬਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ 50% ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੋਟ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੋਟ ਪੈਂਦੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕੱਠਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਤੇ ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਚਾਲ ਚੱਲ ਕੇ ਇੱਕ ਤਰੀਕਾ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜੋ 3 ਜੂਨ 1947 ਨੂੰ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਈ.ਐਮ. ਜੈਨਕੀਨਸ ਦੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ। ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਇਜਲਾਸ 23 ਜੂਨ ਤੇ ਦੂਜਾ 4 ਜੁਲਾਈ, 1947 ਨੂੰ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰ ਚਾਹੇ ਉਹ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਯੂਨਿਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਤੇ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦ, ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਰ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੰਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਤਕਸੀਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੇ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ। ਦੂਸਰੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜੋ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਲਹਿੰਦੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਅਟਕ ਤੱਕ ਤੇ ਦੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਮੁਲਤਾਨ ਤੇ ਡੇਰਾ ਗਾਜ਼ੀਖਾਨ ਤੱਕ। ਦੋਵਾਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਅਲਿਹਦਾ-ਅਲਿਹਦਾ ਵੋਟ ਪਵਾਏ ਜਾਣ। ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਅਲਿਹਦਾ-ਅਲਿਹਦਾ ਵੋਟ ਪਵਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ

ਇਕੱਠਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਪਰ ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦੇ 20 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡਿਆ ਹੀ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ 23 ਜੂਨ, 1947 ਸੋਮਵਾਰ ਦਾ ਮੰਦਭਾਗਾ ਦਿਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਜਮਾਤਾਂ ਦੇ 175 ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਦੀਵਾਨ ਬਹਾਦਰ ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘਾ ਜੋ ਕਿ ਇਸਾਈ ਸਨ, ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਟੀ-ਰੂਮ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਸਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਕੈਬਨਿਟ ਰੂਮ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਰੱਖੀ। ਦੋਵੇਂ ਇਜਲਾਸ ਅਲਿਹਦਾ-ਅਲਿਹਦਾ 23 ਜੂਨ, 1947 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ ਦਸ ਵਜੇ ਹੋਏ।

(ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ, ਲਾਹੌਰ)

ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਰਿਜ਼ਲਟ ਅਨੁਸਾਰ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 69 ਸੀ, ਨੇ ਵੋਟ ਪਾਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵੀ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੋਟ ਪਾਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਰ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 27 ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾ ਵੰਡਣ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਕਰਨ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 8 ਮੈਂਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਨ- ਸਰਦਾਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਲਾਇਲਪੁਰ ਦੱਖਣ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਸਨ, ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗ ਲਾਇਲਪੁਰ ਤੋਂ, ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ ਲਹਿੰਦਾ ਦੱਖਣੀ ਪੰਜਾਬ, ਜੁਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ, ਅਜਲ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੀਟ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿੰਟਗੁਮਰੀ, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਆਜ਼ਾਦ, ਸੱਜਨ ਸਿੰਘ ਕਸੂਰ, ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ, ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ, ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਿਆਲਕੋਟ ਤੇ ਬਾਕੀ 14 ਮੈਂਬਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕੈਬਨਿਟ ਰੂਮ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬੈਠਕ ਹੋਈ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਤੁਅੱਲਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ 22 ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪੈਰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਵੋਟ ਪਾਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨਹੀਂ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 50 ਸਿੱਖ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਵੋਟ ਪਾਏ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹਰ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੰਡਣ ਤੇ ਨਾ ਵੰਡਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 22 ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਹ ਵੋਟ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਜਾਂਦੇ, ਉਹ ਪਾਸਾ ਜਿੱਤ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਕੀਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਲਹਿੰਦਾ ਜਾਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਏਗਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੀ ਵੰਡਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਉਸੇ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇੱਕ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਹਿੱਸਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵਾਧੂ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨਾ ਵੰਡਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟ ਪਾਉਂਦੇ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ 'ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮੋਹਰ ਵੀ ਲੱਗ ਗਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਤਬਾਹੀ ਤੇ ਘਰੋਂ-ਬੇਘਰ ਹੋਣ ਦਾ ਰਾਹ ਵੀ ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਸ ਲੱਖ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਤਲ ਹੋਣਾ ਸੀ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕੁਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇਪਤ ਹੋਣਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ 23 ਜੂਨ, 1947 ਨੂੰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਲਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਪਰਵਾਨਾ ਜਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਤਕਸੀਮ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਰੁਕ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੈਂਬਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 8 ਤੇ 4 ਸਿੱਖ ਆਜ਼ਾਦ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸੀ। ਫਰਕ 42 ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੀ। ਕੁੱਲ 96 ਵੋਟਾਂ ਵਿਚੋਂ 69 ਯਾਨੀ 72% ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾ ਵੰਡਣ ਵਾਸਤੇ ਪਏ। ਸਿਰਫ਼ 27

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ ਤੇ)

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ 'ਗਾਜ਼ਾ ਸਿਟੀ ਯੋਜਨਾ'

ਕੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੈਬਨਿਟ ਵੱਲੋਂ 8 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ 'ਗਾਜ਼ਾ ਸਿਟੀ ਯੋਜਨਾ' ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨਾਲ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਕੂਮਤ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਅਮਰੀਕੀ-ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਧਾਤਵੀ ਮਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਇੱਤਹਾ ਹੈ? ਯੋਜਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫਲਸਤੀਨੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸੰਘਣੀ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਕੇਂਦਰ ਗਾਜ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਧੁਰਾ ਵੀ ਹੈ, ਦੇ ਦਸ ਲੱਖ ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜੀ ਤਾਕਤ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਫਿਰ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਦੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਢਾਹ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਹਮਾਸ ਦੇ ਕਬਿਜ਼ ਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਕਬਜ਼ੇ ਹੇਠ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ 60000 ਰਿਜ਼ਰਵ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਵੇ ਲਈ ਸੱਦਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਵੱਲੋਂ ਅੰਤਮ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਵਿਆਪਕ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਜੋ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫ਼ੌਜ ਉੱਥੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹੈ ਉਸਨੇ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਪੜਾਅ ਵਜੋਂ ਹਮਲੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਟੈਂਕ ਗਾਜ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਹੋਰ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ, ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਘੁਸਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਫਲਸਤੀਨੀ ਆਪਣੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਐਲਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਅਲ-ਜ਼ੈਤੂਨ, ਸਾਬਰਾ, ਜਬਾਲੀਆ ਅਤੇ ਜਬਾਲੀਆ ਅਲ-ਨਾਜ਼ਲਾ ਇਲਾਕਿਆਂ ਉੱਪਰ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਕੁਆਡਕਾਪਟਰਾਂ, ਟੈਂਕਾਂ, ਅਪਾਚੇ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਰੋਬੋਟਾਂ ਨਾਲ ਬੂਝੀ-ਟਰੈਪ ਧਮਾਕੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਤਾਬਤ-ਤੋਤ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਹਾਲਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਵਿਰਾਟ ਫ਼ੌਜੀ ਧਾਵੇ ਤੋਂ ਬਚ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭੁੱਖਮਰੀ ਕਾਰਨ ਐਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਬਚੀ ਹੈ।

ਘੋਰ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਗਾਜ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਾਫ਼ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਓ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਕਲਣ ਨਾ ਦਿਓ; ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦੇਣ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਿਨਾਂ ਪਾਣੀ, ਬਿਨਾਂ ਬਿਜਲੀ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਮਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਕੈਟਜ਼ ਵੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਹਮਾਸ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਸਾਰੇ ਬੰਧਕਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਦਾ ਤਾਂ 'ਛੇਤੀ ਹੀ ਨਰਕ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣਗੇ' ਅਤੇ 'ਹਮਾਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਗਾਜ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਵੀ ਰਫ਼ਾ ਅਤੇ ਬੇਤ ਹਨੂਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ'।

ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਤੱਕ

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੈਬਨਿਟ ਵੱਲੋਂ 'ਗਾਜ਼ਾ ਸਿਟੀ ਯੋਜਨਾ' ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਯੋਜਨਾ ਕੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਸਟੈਟ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੂਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਾਕਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਦੇਖ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮ-ਨਵੀਸ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।-ਸੰਪਾਦਕ॥

63000 ਗਾਜ਼ਾ ਵਾਸੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਹਨ ਜਦਕਿ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਲੋਕ ਮਲਬੇ ਹੇਠ ਦੱਬੇ ਪਏ ਹਨ। 'ਦ ਗਾਰਡੀਅਨ' ਅਨੁਸਾਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫ਼ੌਜੀ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡੇਟਾਬੇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫੋਰਸਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਛੇ ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਪੰਜ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਹਨ। ਫਲਸਤੀਨੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਏਜੰਸੀ (ਯੂਐਨਆਰਡਬਲਯੂਏ) ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ 90% ਆਬਾਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਜਾੜੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਰਣਾਰਥੀ ਕੈਂਪਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਉਜਾੜੇ ਨਾਲ ਪਰਲੋ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਗਾਜ਼ਾ ਪੱਟੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੱਸੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੰਡਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਕੂਮਤ ਬਾਕੀ ਬਚਦੀ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਰਾਤਨ ਮਨੁੱਖੀ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਸ਼-ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਟਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਗ਼ੋਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਲੋਕ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਗੈਂਗ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਉੱਪਰ ਬੇਪੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਜਿਹੜੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਿਸ਼ਾਨਵਾਦ ਦੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਜੰਗ ਦੇ ਭਿਆਨਕ ਸਿਟਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਸਵਾਲ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। 'ਗਾਜ਼ਾ ਸਿਟੀ ਯੋਜਨਾ' ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀਆਂ ਦੇ ਹਲਕ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਲੰਘ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦਾ ਨਤੀਜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 20 ਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਨਿਕਲੇਗਾ ਜੋ ਅਜੇ ਹਮਾਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹਨ। ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਵੱਲੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਕੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾਏ 'ਮੁਕੰਮਲ ਜਿੱਤ' ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਨੂੰ ਬੂਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਜੰਗ ਤੋਂ ਅੱਕ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਫ਼ੌਜੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 22 ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗ ਨੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨਿਚੋੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। 2024 ਦੇ ਅੰਤ ਤੱਕ ਜੰਗ ਉੱਪਰ 6757 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਲੋਕ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਸਮਝੌਤੇ ਉੱਪਰ ਹਮਾਸ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ, ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ 'ਚ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਪਰ ਬੇਤੁਕੇ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਹਕੀਕਤ 'ਚ ਬਦਲਣ ਵੱਲ ਤੁਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਮੁਕੰਮਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਜ਼ਵਰ ਫ਼ੌਜ ਨੂੰ ਵੀ ਜੰਗ ਵਿਚ ਝੋਕਣ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈ ਤੁਰੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ 600 ਰਿਟਾਇਰਡ

ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਟਰੇਪ ਨੂੰ ਚਿੰਨੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਕਿ ਹਮਾਸ 'ਹੁਣ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।' ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹਕੂਮਤਾਂ ਦੱਸਣ ਕਿ ਖੇਤਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਸੋਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਢਾਹ ਕੇ ਉੱਥੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ



ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ 'ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦੀ ਜੰਗ' ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਖਾੜੀ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਹਾਕਮ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਕਰਾਉਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹਮਾਸ ਨੇ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਲਈ ਵਿਚੋਲਗਿਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਕਤਰ ਅਤੇ ਮਿਸਰ ਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧਿਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਰੇ ਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਹੋਣ 'ਤੇ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਜੰਗ ਸਿਰਫ਼ 'ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ' ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨ ਕੇ ਹੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਵੇਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਯੁੱਧਬੰਦੀ ਦੀ ਹਰ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਬਾਹ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਪਸਾਰਵਾਦੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਸੁਰੱਖਿਆ ਕੈਬਨਿਟ ਵੱਲੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ 'ਗਾਜ਼ਾ ਸਿਟੀ ਯੋਜਨਾ' ਉਸੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਕਰੂਰ ਚਿਹਰਾ ਹੈ। ਫ਼ੌਜ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਨੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਗੱਲਬਾਤ ਚਲਦੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਗਾਜ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ੇ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵੇਗਾ।

ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਜਾਬਰ ਕਾਰਿਆਂ ਦਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਵਿਰੋਧ ਤਿੱਖਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮਾਇਤ ਘਟ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਿਊ ਰਿਸਰਚ

ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ, ਯੂਰਪ ਜਾਂ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਪ੍ਰਤੀ ਬਹੁਮੱਤ ਦੀ ਰਾਇ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣ ਨੇ ਖ਼ੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 53% ਬਾਲਗ ਅਮਰੀਕੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਰਾਇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 50%

ਰਿਪਬਲਿਕਨਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਵੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹੈ। 2022 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਵਾਧਾ 15% ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਪੋਲ ਸਰਵੇਖਣ ਅਨੁਸਾਰ 63% ਡੈਮੋਕਰੇਟਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਦੀ ਹੱਦੋਂ ਵੱਧ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਣ, ਪੱਛਮੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਹਮਾਇਤੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬੁੜ-ਬੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਯੂ.ਕੇ., ਫਰਾਂਸ, ਕੈਨੇਡਾ, ਪੁਰਤਗਾਲ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਫਲਸਤੀਨੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਪਰ ਕੀ ਸਟੈਂਡ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜਰਮਨੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ, ਜੋ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਪੱਕੀ ਹਮਾਇਤੀ ਹੈ, 'ਗਾਜ਼ਾ ਸਿਟੀ ਯੋਜਨਾ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਰੋਕਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਪੱਛਮੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਖ਼ਸਲਤ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਬੇਪੀ ਖ਼ੂਨੀ ਜੰਗ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਅਤੇ ਹਕੂਮਤੀ ਜਬਰ ਕਾਰਨ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਰੁੱਧ ਲੋਕ-ਰਾਇ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਉੱਭਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਆਈਪੀਸੀ (ਇੰਟਿਗਰੇਟਿਡ ਫੂਡ ਫੇਜ਼ ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ) ਅਕਾਲ ਰੀਵਿਊ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲ

ਪੈਣ ਵਰਗੀ ਹਾਲਤ ਬਣਨ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨੇ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਲੱਖ ਚੌਦਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਗਾਜ਼ਾ ਵਾਸੀ, ਭਾਵ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਵਸੋਂ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ, ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਛੇਤੀ ਸਾਢੇ ਛੇ ਲੱਖ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਪੰਜਵਾਂ ਪੜਾਅ ਭੋਜਨ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਉਚਤਮ ਪੜਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਸੋਂ ਦਾ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 20% ਪਰਿਵਾਰ ਭੋਜਨ ਦੀ ਅਤਿਅੰਤ ਘਾਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਜਦੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 30% ਬੱਚੇ ਤੀਬਰ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ ਹਰ 10000 ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖਮਰੀ ਜਾਂ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਾਲ ਮਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਗਾਜ਼ਾ ਸ਼ਹਿਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚ ਬੱਚੇ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਤੜਫ-ਤੜਫ ਕੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਸਮਾਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫ਼ੌਜ ਵੱਲੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਮੀਲ ਦੂਰ ਸਰਹੱਦਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਗਾਜ਼ਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਨਵਤਾ ਵਿਰੁੱਧ ਜੁਰਮ ਹਨ। ਐਮਨੈਸਟੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, ਰੈੱਡ ਕ੍ਰਾਸ ਅਤੇ ਆਕਸਫਾਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਮੂਹ ਇਹ ਰਾਇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਜੰਗੀ ਜੁਰਮ ਹੈ।

ਫਲਸਤੀਨੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਬਾਲਣ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਰੋਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਸਦੇ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹਨ। ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਗੋਦਾਮ ਭਰੇ ਪਏ ਹਨ, ਟਰੱਕ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਜ਼ਰਾਈਲੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਨਾਕੇ ਲਾ ਕੇ ਗਾਜ਼ਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਐਂਟਰੀ ਪੁਆਇੰਟ ਸਖ਼ਤ ਨਾਕਾਬੰਦੀ ਕਰਕੇ ਰੋਕੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਮਦਦ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਰਾਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਸਗੋਂ ਗਾਜ਼ਾ ਉੱਪਰ ਜ਼ਮੀਨੀ ਤੇ ਹਵਾਈ ਹਮਲੇ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਭੁੱਖਮਰੀ ਨੂੰ ਜੰਗ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਫਲਸਤੀਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਤਾਏ ਬਣਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਤੇ ਕੁਪੋਸ਼ਣ ਨਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਹਰ ਮੁਲਕ ਦੇ ਇਨਸਾਫ਼ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਗਾਜ਼ਾ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸਟੈਂਡ ਲੈਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪੂਰੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਿਟਦੇ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਮਾਫ਼ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਵੋਟ ਯਾਨੀ 28% ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਵਾਸਤੇ ਪਏ। ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ 14 ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਹੱਥ ਸੀ - ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹਿਰੀ ਸੀਟ, ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮਝੈਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੀਟ ਸੈਂਟਰਲ ਪੰਜਾਬ, ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣਾ, ਨਰਵਟਨ ਸਿੰਘ ਦੱਖਣ ਚੜ੍ਹਦਾ ਪੰਜਾਬ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ, ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅੰਬਾਲਾ, ਸ਼ਿਵਸਰਨ ਸਿੰਘ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਪਟਿਆਲਾ। ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 14 ਵੋਟ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਪੈਂਦੇ ਬਾਕੀ 36 ਵੋਟਾਂ ਰਹਿ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ

ਇਹੀ 14 ਵੋਟ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ 22+14=36 ਵੋਟ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੰਡ ਰੁਕ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਕੁੱਲ ਮੈਂਬਰ 175 ਸਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਯੂਰੇਪੀਅਨ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸਨ। ਜਿਹੜੇ ਵੋਟ ਪਏ ਉਹ 168 ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੁੱਲ ਵਿਚੋਂ 7 ਵੋਟ ਨਹੀਂ ਪਏ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਮੈਂਬਰ ਬਿਮਾਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਯੂਰੇਪੀਅਨ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਵੋਟ ਨਾ ਪਾਏ ਹੋਣ। ਵੰਡ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ 27 ਵੋਟ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ 50 ਵੋਟ ਕੁਲ 77 ਵੋਟ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਵਾਸਤੇ ਪਏ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਾ ਵੰਡਣ ਵਾਸਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ 69 ਵੋਟ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ 22 ਕੁੱਲ 91 ਵੋਟ ਪਏ। 77 ਨਾਲੋਂ 91 ਵੋਟਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਚ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਨੀਯਤ ਵੀ ਭੈੜੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨੇ। ਉਥੇ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾਣੀ।

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡਿਆ ਹੀ ਜਾਣਾ ਸੀ ਤੇ ਅਖੀਰ ਪੰਜਾਬ ਵੰਡਿਆ ਹੀ ਗਿਆ।

ਯੂਨਿਸ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਕੱਠ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਹਾਸੀ ਤੋਂ ਸੂਰਜ ਮੱਲ, ਗੁਣਗਾਓ ਤੋਂ ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਮੰਗੂ ਰਾਮ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਸੰਤ ਰਾਮ। ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਸੰਤ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸਨ ਜੋ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਲੁਧਿਆਣੇ ਤੋਂ, ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਜਗਰਾਓ ਤੋਂ, ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ, ਰੂੜ ਸਿੰਘ ਫ਼ਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ, ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ, ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ, ਗੁਰਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਆਜ਼ਾਦ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸਨ। ਜੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੋਟ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਨਾਲ ਯੂਨੀਸ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਵੋਟ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ 7 ਸਿੱਖ ਵੋਟ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੈਂਦੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਸੀ। ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕੁੱਲ ਵੋਟ 22, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ 14, ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਜੋ ਸਿੱਖ ਮੈਂਬਰ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 7 ਵੋਟ ਸੀ ਤੇ ਯੂਨਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵੋਟ 5 ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਕੁੱਲ 45 ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਵਾਸਤੇ 24 ਵੋਟ ਰਹਿ ਜਾਣੇ ਸਨ ਤੇ ਵੰਡ ਰੁਕ ਸਕਦੀ ਸੀ।

1947 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਜਾਂ ਇਕੱਠਿਆਂ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਇਹਦੇ ਮੈਂਬਰ ਘੱਟ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਇੰਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਕੋਲੋਂ ਮਨਵਾ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਜਮਾਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਜਾਣਾ ਸੀ ਉਸ ਪਾਸੇ ਪੂਰਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅੱਧਾ ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਚਲਾ ਹੀ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਉਸ ਵਕਤ ਇੰਨੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਦੋਵੇਂ ਜਮਾਤਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਆਬਾਦੀ ਜੋ 14-15% ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਫ਼ਾਦਾਤ

ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਕੋਲੋਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਖ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਇੰਨੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 400-450 ਮੀਲ ਲਹਿੰਦੇ ਜਾਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਸੁੱਟ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦੋ ਆਪਸਨਾਂ ਸੀ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਰੋਹਤਕ ਤੱਕ ਚਲੀ ਜਾਣੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੀਮਾ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਹੈ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਚੰਗਾ ਯਾਂ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹੋਏ ਵਕਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਬਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਇਸ ਸਬਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਸਿੱਖੇ। ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖਦਾ ਤੇ ਉਸਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਸੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਅਖਤਰ...

ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਲਿਖੇ ਟੱਪੇ ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਅਖਤਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸੁਮੇਲ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਹਵਾ 'ਚ ਗੂੰਜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਜਿਵੇਂ ਰੁੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
“ਧੀ ਦਾ ਆਪਣੇ ਬਾਬਲ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ

ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਿੰਘ ਵਿਰਦੀ

ਕਿ ਉਹ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਕਿਉਂ ਸੁੱਤਾ ਹੈ ਓਧਰ ਮੇਰੀ ਜੰਝ ਦਰਿਆ ਦੇ ਪੱਤਣ ਤੇ ਆ ਖਲੋਤੀ ਹੈ, ਤੂੰ ਛੇਤੀ ਜਾ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਬੇੜੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਰਲੇ ਪਾਰ ਲੈ ਆ, ਹੋ ਬਾਬਲ! ਹੁਣ ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦਾ ਕਾਜ ਰਚਾਇਆ ਏ”

ਧੀ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰੋਂ ਨਿਕਲੀ ਹੁਕ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਇਹ ਟੱਪੇ ਜਦੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਆਪਣੇ ਮਧੁਰ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਅਸ਼ ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਹੰਝ ਵਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ। ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਅਖਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਇੱਕ ਐਸਾ ਨਾਯਾਬ ਹੀਰਾ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਚਮਕ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਰੁਸ਼ਨਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ 'ਚ ਰਵਾਨਗੀ ਸੀ, ਸੁਰ 'ਚ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਸੀ। ਰੱਬ ਦੀ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਪੂਰੀ ਮਿਹਰ ਸੀ, ਸੰਗੀਤ ਉਹਨਾਂ ਲਈ

ਦਾ 'ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਦਿਲਸ਼ਾਦ ਅਖਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨਾਂ ਸੀ। ਪਰ ਇੱਕ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਗੀਤ ਦੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਲਈ ਹੋਈ ਬਹਿਸ ਕਾਰਨ ਸ਼ਰਾਬੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਨੇ ਤੈਸ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ।

ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ—ਅਜੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ 'ਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਰਿਆਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਦੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਗੀਤਾਂ ਤੇ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਂਦੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਗੁਣਗੁਣਾਉਂਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚਪਨ 'ਚ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਤੋਂ ਸੁਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਤਾਲੀਮ—ਸੰਗੀਤਕ ਘਰਾਣਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਗਾਉਣਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਅਪਣਾਉਣਾ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਗਾਇਕੀ ਵਿੱਚ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਰੱਖਣਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਪਰ



ਲਿਆ ਪਰ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਾ ਕੀਤਾ।

ਦੁਨੀਆ ਤੋਂ ਰੁਖ਼ਸਤੀ—17 ਜਨਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਰੁਕ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਅਖਤਰ ਇਸ ਫ਼ਾਨੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਗਏ।

ਹਿੱਟ ਗੀਤ—ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਸਫ਼ਰ ਦੌਰਾਨ ਪਟਿਆਲਾ ਸੰਗੀਤ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਤਾਅਲੁਕ ਰੱਖਦੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਅਖਤਰ ਨੇ

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਅਣਗਿਣਤ ਹਿੱਟ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਜਿੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਗਾਏ ਉੱਥੇ ਉਹਨਾਂ ਐਸੇ ਗੀਤ ਵੀ ਗਾਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚਲਾ ਦਰਦ ਉਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਰੂਹ ਤੱਕ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਦੋਗਾਣੇ ਗੀਤ

—ਝਾਂਜਰ ਦਾ ਛਣਕਾਰਾ, —ਬੇਰੀਏ ਨੀ ਤੈਨੂੰ ਬੇਰ, —ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਵਸਦਿਆਂ ਲਾਲ ਵੇਂ, —ਸੁਪਨੇ, —ਮਹਿਬੂਬ, —ਜੱਟੀ ਨਿਕਲੀ ਸ਼ੋਕੀਨ, —ਚੰਨ ਮਾਹੀਆਂ, —ਤੈਨੂੰ ਕੀਲ ਕੇ ਪਿਟਾਰੀ ਵਿੱਚੋਂ।

ਏਕਲ ਗੀਤ

—ਠੰਢੀ ਠੰਢੀ ਵਾਅ ਚੰਨਾ ਪੈਂਦੀਆਂ ਫੁਆਰਾਂ, —ਕਾਵਾਂ, —ਸੁਣ ਸੁਣ ਮੈਂ ਬੱਕ ਗਈ, —ਨਿੱਤ ਹਾਣ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਤਾਅਨੇਂ, —



ਇੱਕ ਗੋਤਾ ਅੱਡੀਆਂ, —ਕੱਲਿਆਂ ਬੈਠ ਕੇ ਰੋਣਾ, —ਛਮ ਛਮ ਸਾਵਨ ਬਰਸੇ, —ਮੁਟਿਆਰ ਚੱਲੀ।
ਗਿੱਧੇ ਵਾਲੇ ਗੀਤ — ਸੱਗੀ ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਧਮਾਲ, —ਲੰਮੀ ਹੋਕ ਵਾਲੇ ਗੀਤ, —ਵਣਜਾਰਿਆ, —ਮਿਰਜ਼ਾ, —ਹੀਰ, —ਲੋਕ ਦਾਸਤਾਨਾ, —ਸੁਹਾਗ ਨਿੱਕਤੀ ਸੂਈ ਵਟਵਾਂ ਧਾਗਾਂ, —ਬਾਬਲਾ ਪਵਾ ਦੇ ਬੇੜੀਆਂ ਆਦਿ।



ਸਾਧਨਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਵੀ ਗਾਇਆ ਮਿਆਰੀ ਗਾਇਆ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਾਏ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆ ਦਾ ਭਰਭੁਰ ਪਿਆਰ ਮਿਲਿਆ।
ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਅਮੀਰ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਨੇ ਜਿੰਦਾ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਉਹਨਾਂ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਜਗਤ 'ਚ ਬੜੇ ਅਦਬ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਅਖਤਰ ਦਾ ਸ਼ੁਮਾਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕ



ਗਾਇਕਾਵਾਂ 'ਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ।

ਜਨਮ ਤੇ ਪਿਛੋਕੜ—ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਅਖਤਰ ਦਾ ਜਨਮ 24 ਜਨਵਰੀ 1965 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸ਼ਹਿਰ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿਖੇ ਉਸਤਾਦ ਕੀਤੋ ਖਾਂ ਸ਼ੋਕੀਨ ਤੇ ਨਸੀਬ ਬੀਬੀ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਹੋਣੀ ਚਾਰ ਭੈਣ ਭਰਾ ਹਨ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਉਸਤਾਦ ਕੀਤੋ ਖਾਂ ਸ਼ੋਕੀਨ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਨਾਂ ਸੀ ਜੋ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਕਲਾਸੀਕਲ ਗਾਇਕੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉੱਚਾ ਮੁਕਾਮ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਸੋ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੰਗੀਤਕ ਮਹੌਲ ਹੋਣ ਕਾਰਣ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਅਖਤਰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਗੀਤ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਾਵ ਰੱਖਣ ਲੱਗੇ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ

ਗਾਇਕਾ ਬਾਲੀਵੁੱਡ 'ਚ ਐਂਟਰੀ—1996 ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਦੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਚੋਣ ਸੰਗੀਤਕ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਖੋਜ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਸ਼ੋਅ 'ਮੇਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੋ' ਲਈ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਸ਼ੋਅ ਦੇ ਮੈਗਾ ਫਾਈਨਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ, ਹਰੀਹਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰਵੀਨ ਸੁਲਤਾਨਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਸਲਾਹਿਆ। ਇਸੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਯਸ਼ ਚੋਪੜਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਾਮੇਲਾ ਚੋਪੜਾ ਰਾਹੀਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਹਿੰਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਕੁਛ ਕੁਛ ਹੋਤਾ ਹੈ' ਵਿੱਚ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਸ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ 'ਤੁਝੇ ਯਾਦ ਨਾ ਮੇਰੀ ਆਈ ਕਿਸੀ ਸੇ ਅਬ ਕਿਆ ਕਹਿਨਾ।' ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਗੀਤ ਨੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾਂ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ।

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਪਾਲੀਵੁੱਡ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗੂੰਜੀ। ਸੁਪਰਹਿੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਜੀ ਆਇਆ ਨੂੰ' ਵਿੱਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਗਾਇਆ ਗੀਤ 'ਮੈਂ ਵਾਰੀ ਮੈਂ ਵਾਰੀ ਮੇਰੀ ਸੰਮੀਏ, ਸੰਮੀ ਮੇਰੀ ਵਾਰ' ਐਸਾ ਗੀਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਕੂਲਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਵਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ 'ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ', 'ਸਿਕੰਦਰਾ' (1997), 'ਬਦਲਾ ਦ ਰਿਵੇਜ' (2005), 'ਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਬੋਲਦਾ', 'ਹਾਣੀ' (2013) 'ਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਪਿੱਠਵਰਤੀ ਗਾਇਕਾ ਵਜੋਂ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਹਿੱਟ ਗੀਤ ਗਾਏ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਲੱਗਿਆ ਅਤੇ ਬੇਹੱਦ ਦੁੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਕੁੱਝ ਪੰਜਾਬੀ ਫ਼ਿਲਮ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਗੀਤ ਤਾਂ ਗਵਾ ਲਏ ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਕਰ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

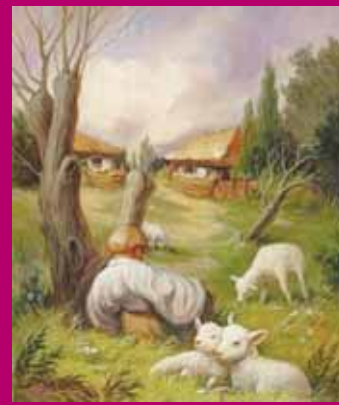
ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉੱਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ **ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 6 ਸਤੰਬਰ 2025 ਹੈ।** —ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-706



ਕਦੇ ਡੋਬੇ ਨੇ ਮਾਰੇ ਤੇ ਕਦੇ ਸੋਕੇ ਨੇ ਮਾਰੇ,
ਬਚਾਉਣੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਡੁੱਬਦੇ ਜਾਨੋਂ ਪਿਆਰੇ।
ਨਹੀਂ ਸ਼ੈਅ ਹੈ ਜੱਗ 'ਤੇ ਮਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆਰੀ,
ਸਰਵਣ ਪੁੱਤ ਲੱਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਦੁਖਿਆਰੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-704



ਵਾਹ ਮੁਸੱਵਰਾ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ,
ਜੀਅ ਕਰੇ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਵਾਂ,
ਤੇਰੀ ਅੱਖ ਕਮਾਲ ਦੀ ਅੱਖ,
ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੇਖੀ ਜਾਵਾਂ।
ਨੋਕ ਬੁਰਸ਼ ਦੀ ਚੱਲੀ ਜਾਵੇ,
ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਜੋ ਬਸਾਤ ਵਿਛਾਵੇ,
ਲਵੇਂ ਜੋ ਦਿਨ ਰਾਤ ਖੁਆਬ,
ਹਰ ਸੁਫਨਾ ਰੰਗੀਨ ਬਣਾਵੇ।
ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ “ਨੂਰਪੁਰੀ”
ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਸੋਚ ਉਡਾਰੀ
ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਜਦ ਖੋ ਜਾਵੇ।
ਰੋਸ਼ਨ ਹੋਈ ਕਾਇਨਾਤ ਫਿਰ
ਵਿਚ ਤਸਵੀਰ ਸਮੋਅ ਜਾਵੇ।

— ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

ਫੋਨ: +1 403-439-20008

ਧਰਤ ਸੰਦਾ ਰੂਪ-ਰੰਗ,
ਬੰਦਾ ਵਿਗਾੜਦਾ।
ਆਪੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ,
ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਾੜਦਾ।
ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਵੀ,
ਭਲਾ ਕੋਈ ਮਾਰਦਾ?

ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਕੁਹਾੜਾ,
ਕੀ ਕੋਈ ਮਾਰਦਾ?
ਬਣਿਆ ਪਾਣੀ ਜ਼ਹਿਰ,
ਦੋਹੀ ਸਭ ਜਗਾਹ।
ਸਾਹ ਲੈਣੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਰ,
ਗੰਧਲਾ ਗਈ ਹਵਾ।
ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਜੀਵ-ਜੰਤ,
ਬਿਰਖ ਮੁਰਝਾ ਗਏ।
ਜੰਗਲ ਬੀਆਬਾਨ,
ਸ਼ਹਿਰ ਸਭ ਖਾ ਗਏ।
ਹੋਏ ਪਹਾੜ ਰੋਡ-ਭੇਡ,
ਢਹਿ-ਢਹਿ ਜਾਂਵਦੇ।
ਬੱਦਲ ਫਟਣ ਅਚਿੱਤ,
ਕਹਿਰ ਹੜ੍ਹ ਢਾਂਵਦੇ।
ਰੁੱਤਾਂ ਬਦਲੀ ਚਾਲ,
ਬੰਦਾ ਕਮਲਾ ਗਿਆ।
ਦੋਸ਼ ਨਾ ਉਪਰ ਰੱਬ,
ਜੁ ਕੀਤਾ ਪਾ ਲਿਆ।
ਬਦਲੇ ਨਾ ਜੀਅ-ਜੰਤ,
ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਰਹੇ।
ਮਾਣਸ ਏ ਬੁੱਧੀਮਾਨ,
'ਨਾਕਾਮ' ਕੀ ਕਹੇ।

—ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ'
ਫੋਨ: +1 864 318 5500

ਕਲਾਕਾਰ ਤਾਂ ਖਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਤਸਵੀਰ
ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ
ਪਰਖਣਾ ਸਾਡਾ ਕੰਮ
ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾ ਬੁੱਧੂ ਕਿੰਝ
ਕਲਪਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਹਊਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ
ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੁੱਟੇ ਗਏ
ਧਰਤੀ ਝੁਲਸ ਗਈ
ਅਤਿਕਬਨੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੁਣ
ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ 'ਚ
ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ
ਜੋ ਹਰ ਮੌਸਮ ਮੁਤਾਬਿਕ
ਬਦਲਦੀ ਹੈ।

—ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਫੋਨ: 847-359-0746

ਕਲਮ ਦੀ ਮੈਰਾਬਨ ਦਾ ਦੌੜਾਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ-ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਮੋਢੀ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬਾਬਾ ਬੋਹਤ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ 'ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ' ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ: ਬੁਨਿਆਦੀ ਪੱਖੋਂ ਉਸ ਨੇ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪਿਤਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਜ਼ਰਬਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਨਵੇਂ ਪੌਚ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਅੰਗਰਾਈਆਂ ਛੇੜੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲ ਮੋੜਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ: ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ 'ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਓਲੰਪੀਅਨ' ਹੈ। ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਲਿਖਤ ਸਿੱਧੀ ਸਾਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹਦੀ ਸ਼ਬਦ-ਘਾਤਤਾ ਪਿੱਛੇ ਬੜੀ ਕਰਤੀ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਬੇਸ਼ਕ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰੀ ਰੱਖਣ, ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ-ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪਾਏ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ-ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਪੀਐੱਚ. ਡਾਕਟਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਡੀ.ਲਿਟ ਹੈ! ਸਗੋਂ ਮੇਰੀ ਚਾਹ ਅਤੇ ਕਲਪਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਵੇ ਤੇ ਖੇਡ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਕਣ-ਕਣ ਦੇ ਗਿਆਤਾ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ

ਸਾਲ ਇੱਕ ਦੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪੀ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਸ. ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਕਰਤਾਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁਖੋਂ 8 ਜੁਲਾਈ 1940 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਚਕਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੁੱਢਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਚਕਰ, ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਮੱਲੂ, ਕਾਲਜ ਦੀ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਬੀ.ਐੱਡ ਮੁਕਤਸਰ ਤੇ ਐਮ.ਏ. ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਕਰ ਕੇ 1965 'ਚ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਲੈਕਚਰਾਰ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ। 1967 ਵਿਚ ਢੁੱਡੀਕੇ ਕਾਲਜ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ: 'ਸੂਰੀਲੀਆਂ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ'। ਕਾਵਿਕ ਸੰਸਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਾਕ ਜਾਂ ਸਤਰ ਵਿਚ, ਇੱਕ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅੱਖਰ ਜਾਂ ਸ਼ਬਦ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਉਣ ਅਤੇ ਲੈਅ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਉਸ ਅਲੰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ ਅਲੰਕਾਰ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਸ ਅਲੰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਾਰਤਕ-ਸ਼ੈਲੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਨਕਲ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ

ਤਾਲ ਦਿੰਦਾ ਤੇ ਅੱਖਰ ਨਿੱਤ ਕਰਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਰਣਨ ਇੰਨਾ ਤੀਬਰ ਤੇ ਰੋਚਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠਕ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੁੰਦਾ, ਖਿਡਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਹੋ ਸਾਹ ਹੋਇਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਫਲਸਫਾਨਾ ਵੰਨਗੀ ਵੀ ਵੇਖੋ: ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅਲੌਕਿਕ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਹੈ ਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ। ਧਰਤੀ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਤਾਰੇ ਤੇ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਉਸ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ ਹਨ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਤੇ ਰੁੱਤਾਂ ਦੇ ਗੇੜ ਮੈਚਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹਨ। ਜੀਵਨ ਇੱਕ ਖੇਡ ਹੀ ਤਾਂ ਹੈ। ਜੀਵ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਜਿੱਤ ਰਿਹੈ, ਕੋਈ ਹਾਰ ਰਿਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ ਕਰਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਹਾਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਉਹ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਕਾਦਰ ਨੇ ਅਲੌਕਿਕ ਮੇਲਾ ਰਚਾ ਰੱਖਿਐ ਤੇ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾ ਰੱਖੀ ਹੈ: ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਡੰਕ ਬਜਾਈ। ਸਭ ਖਲਕ ਤਮਾਸ਼ੇ ਆਈ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖਣ-ਸ਼ੈਲੀ ਹੋਵੇ, ਬੋਲਣ-ਸ਼ੈਲੀ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ; ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਸ ਕੋਨ ਤੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇਖ ਲਵੋ, ਜਿਥੋਂ ਮਰਜ਼ੀ ਫਰੋਲ ਲਵੋ; ਹਰ ਥਾਂ ਸਹਿਜ ਤੇ ਸੂਰੀਲੀਆਂ ਸੂਰਾਂ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣਾਈ ਦੇਵੇਗਾ। ਗੱਲ ਕਰੇਗਾ ਠਰੇਠੇ ਤੇ ਧੀਮੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ, ਜਿਵੇਂ ਮੰਦਰ ਸਪਤਕ ਦੀਆਂ ਸੂਰਾਂ ਵਿਚ ਸਹਿਗਲ ਗੀਤ ਗਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਚੋਣਵੇਂ ਸ਼ਬਦ, ਢੁਕਵੇਂ ਬੋਲ ਤੇ ਉਚਾਰਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਫੁਲਕਾਰੀ ਦੇ ਉੱਭਰਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਰਗਾ ਹੁਸਨ। ਸਾਦਾ ਰਹਿਣ ਸਹਿਣ, ਸਾਦਾ ਪਹਿਨਣ-ਪੱਚਰਣ ਤੇ ਸਾਦਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ। ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਉਚੇਚ ਜਾਂ ਬਣਾਵਟ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਓਪਰਾਪਣ ਜਾਂ ਦਿਖਾਵਾ ਨਹੀਂ। ਨਿੰਦਾ, ਚੁਗਲੀ ਜਾਂ ਈਰਖਾ ਕਰਨੀ ਉਹਦੇ ਖੁਮੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਬੁਰਾ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਬੇਵਫਾਈ ਕਰਨੀ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਉੱਚੀ ਬੋਲ ਕੇ ਜਾਂ ਧੌਂਕੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਰੋਕਣ-ਟੋਕਣ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਆਦਤ ਨਹੀਂ। ਗੱਲ ਸੁਣੇਗਾ ਧੀਰਜ ਤੇ ਠਰੇਠੇ ਨਾਲ, ਉੱਤਰ ਦੇਵੇਗਾ ਦਲੀਲ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ। ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਤੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਪ੍ਰਗਟਾਉਣ ਗੁਰ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੋਲ ਚਾਲ 'ਚੋਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਨੇਕਾਂ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਲੇਖਕ ਪੁਰਸਕਾਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਦਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਅਵਾਰਡ, ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਥ ਲਾਬੜਾਂ ਦਾ ਵਾਰਸ ਸ਼ਾਹ ਅਵਾਰਡ, ਸਾਹਿਤ ਟ੍ਰਸਟ ਢੁੱਡੀਕੇ ਦਾ ਅਵਾਰਡ, ਸਪੋਰਟਸ ਅਥਾਰਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਵੱਲੋਂ ਖੇਡ-ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਵਾਰਡ, ਪਰਵਾਸੀ ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਪਰਵਾਸੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਵਾਰਡ, ਗਲੋਬਲ ਪੰਜਾਬੀ ਗੌਰਵ ਅਵਾਰਡ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਮਿਲੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਿਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਣ 'ਕਲਮਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਸਾਹਿਤ ਸਭਾ' ਦੇ ਸੁਘਤ ਸੁਜਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਝੀਤਾ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਭਾ ਦੇ ਉੱਦਮੀ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮਰਵਾਹਾ ਵੱਲੋਂ ਤੀਸਰਾ 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਲਾਈਫ ਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਅਵਾਰਡ' ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਸਮਾਗਮ 14 ਸਤੰਬਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ 11 ਵਜੇ, ਪੰਜਾਬ ਭਵਨ ਬਰੈਂਪਟਨ, 114 ਕਨੇਡੀ ਰੋਡ ਵਿਖੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀਤਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੱਦਾ ਹੈ।



ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਉੱਚਾ ਬੁਰਜ' ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ ਤੇ ਵਡਿਆਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਦੀ ਮੈਰਾਬਨ ਦੌੜ 1960ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀਆਂ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀਆਂ ਖੇਡ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਲਾਈਫ ਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੇਗਾ 'ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਗਾਰੀ ਲਾਈਫ ਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਅਵਾਰਡ'

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਖੇਡ ਜਗਤ ਦੀ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਬਾਬਾ ਬੋਹਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਚਵੇਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪੱਚੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਹਨ। ਉਹ ਖੁਦ ਖਿਡਾਰੀ, ਕੋਚ, ਰੈਫਰੀ, ਖੇਡ ਪ੍ਰਬੰਧਕ, ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰ, ਖੇਡ ਬੁਲਾਰੇ, ਖੇਡ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ, ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਅਮਰਦੀਪ ਕਾਲਜ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੈਨੇਟਰ, ਸਿੱਧਕ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਕਦਰਦਾਨ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਤੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ।

ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨੈਸ਼ਨਲ, ਏਸ਼ਿਆਈ, ਕਾਮਨਵੈਲਥ, ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਲਿਖਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਸਥਾਨ ਦਿਵਾਇਆ। ਉਹ ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਦੇ ਆ

ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਜਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾ ਛਪੀਆਂ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਚਾਰ ਜਿਲਦਾਂ, ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਖਿਡਾਰੀ, ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ, ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਮੋਤੀ ਤੇ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਹੀਰੇ, ਵਿਚ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੇਸੀ ਖੇਡਾਂ' ਵਿਚ ਸਤਾਸੀ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਣਵੇਂ ਖਿਡਾਰੀ' ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਉਲੀਕੇ ਹਨ। 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੋਹੋਨੂਰ' ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਤੇਈ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੰਮੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। ਮੌਲਿਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਰਚਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਤੇ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਉਹ ਅਨੇਕਾਂ ਨਵੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾਸ਼੍ਰੋਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਗਭਗ ਦੋ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੇਡ ਪੁਸਤਕਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਕਵਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਮਿਲੇ। ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ', ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਓਲੰਪੀਅਨ' ਤੇ ਵਰਿਆਮ

ਉਹਦਾ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਬਣਾਵੇ। ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਵੇ, ਨਾ ਬਣਾਵੇ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਖੇਡ-ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਵਾਈਸ-ਚਾਂਸਲਰ ਹੈ।

ਸੱਠ-ਪੈਂਟੂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਲਮ ਲਗਾਤਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੱਚੀ ਛੱਬੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਖੇਡਾਂ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਲਿਖ ਧਰੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਪੱਚੀ ਤੀਹ ਹੋਰਨਾਂ ਸਾਹਿਤ ਵਿਧਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ। ਨਾਵਲ ਤੇ ਨਾਟਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ। ਨਾਲੇ ਅਜੇ ਕਿਹੜਾ ਬੱਸ ਹੈ! ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬਾਬਾ ਫੌਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਲਿਖ ਰਿਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ। ਉਹਦੀ ਕਲਮ ਦੀ ਮੈਰਾਬਨ ਅਜੇ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਦੋਂ ਬੱਸ ਕਰਦੈ?

ਉਸ ਨੇ ਨਾਮੀ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਲਗਨ, ਮਿਹਨਤ, ਸਿਦਕ ਤੇ ਸਿਰਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖਾਧ-ਖੁਰਾਕ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬਰੀਕੀ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਲਿਖਣ-ਸ਼ੈਲੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਅਜੇਕੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ; ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਕਲਮ ਦੀ ਰਫਤਾਰ ਅਜੇ ਵੀ ਮੈਰਾਬਨ ਦੀ ਚਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਰ

ਕੰਵਲ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਪੁੱਟ ਕੇ ਢੁੱਡੀਕੇ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਤੀਹ ਸਾਲ ਢੁੱਡੀਕੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਤੇ ਖਿਡਾਇਆ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਟਰਾਫੀਆਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਢੁੱਡੀਕੇ ਕਾਲਜ ਦੀ ਬੋਲੇ-ਬੋਲੇ ਹੋਈ।

1996 ਤੋਂ 2000 ਤਕ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੋਗੰਗਿਲ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਕਾਲਜ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬਣ ਕੇ ਖੇਡ ਟਰਾਫੀਆਂ ਉਸ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿੱਤਵਾਈਆਂ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸਵਾ ਤਿੰਨ ਸੌ ਤੋਂ ਸਾਢੇ ਗਿਆਰਾਂ ਸੌ ਤਕ ਪੁਚਾਈ। ਉਹ ਕਾਲਜ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸ਼੍ਰੋਗੰਗਿਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕਲੌਤੇ ਪੁੱਤਰ ਅਮਰਦੀਪ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਡਾ. ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਜੋ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਵਿਆਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ ਕਾਲਜ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੌਹਲ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਕੰਵਲ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਢੁੱਡੀਕੇ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਮੁਕੰਦਪੁਰ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਲੈ ਗਏ ਸਨ।

ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਮੇਰੇ ਸਜਣ ਮੀਤ ਮੁਰਾਰੇ ਜੀਓ' ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਚਿੱਤਰ ਦਾ

ਵੱਟ 'ਤੇ ਖਲੋਅ ਕੇ ਹਾਕਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਿੱਧੇ ਬਨੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਮਮਟੀਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀ ਚਮਕ ਬਿਖੇਰੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਨਗਮੇ ਦੀ ਸਰਗਮ ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਮੌਲਕ ਨਗਮਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਤੇ ਨਿਵੇਕਲੀ ਖੇਡ-ਸ਼ੈਲੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਖੇਡ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਾਢੇ ਤੇ ਸੌਖੇ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਚੁਸਤ ਛੋਟੀ ਵਾਕ ਬਣਤਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਗੁਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਲੰਮੇ, ਭਾਰੇ ਤੇ ਔਖੇ ਫਿਕਰਿਆਂ ਦਾ ਜਾਲ ਜੰਜਾਲ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ, ਕਿਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣਾਂ ਦੀ ਸੁਰਖੀ ਬਿੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦਾ, ਅਲੰਕਾਰਾਂ, ਕੁਟੇਸ਼ਨਾਂ ਜਾਂ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਿਆਂ ਨਾਲ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਹਾਰ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਉਹਦੀ ਵਾਰਤਕ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਤੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ-ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਪੇਂਡੂ ਮੁਟਿਆਰ ਦੀ ਸਾਦਗੀ ਵਰਗਾ ਲੋਹੜਿਆਂ ਦਾ ਹੁਸਨ ਤੇ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਾਕ-ਬਣਤਰ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਤੇਜ਼ ਤੇ ਤਿੱਖਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਵੇਗ ਤੇ ਵਹਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਗਮੇ ਦੀ ਧੁਨ ਵਾਂਗ ਹਰ ਵਾਕ ਵਿਚ, ਇੱਕ ਇੱਕ ਸ਼ਬਦ

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੋ ਰਿਹੈ ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਅੰਦਰ, ਨਵੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਕਲੱਬਾਂ ਦਾ ਬਣਨਾ ਲਗਾਤਾਰ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਫਸੋਸ, ਇਹ ਵਾਧਾ ਇੱਕਜੁੱਟਤਾ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹਉਮੈ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਲਾਲਸਾ, ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦੌੜ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਲੱਬਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਚੰਦੇ ਦੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਮੰਗ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕੋ ਸਮੂਹ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੰਦੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਘਟਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੂਲੀਅਤ ਵੀ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਸਾਂਝੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਭ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕੰਮ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ, ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ, ਅਧੂਰੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੈਸਾ, ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਸਾਧਨ ਵੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਨਤੀਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।



ਸੁਖਪਾਲ ਗਿੱਲ

‘ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦਾ ਸੰਗਰਾਮ’-ਬੰਦੇ ਦੇ ਹੋਣ-ਥੀਣ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ

‘ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦਾ ਸੰਗਰਾਮ’ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵਨੀ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਕਦੀ ਨਾ ਲਿਖਦਾ, ਜੋ ਸੋਚਾਗਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕਈ ਮਿੱਤਰ ਪਿਆਰੇ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਟੁੰਬਦੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕੇਵਲ ਉਹਦੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਹਦੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਨ ਵੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵਾਪਰਿਆ, ਜਿਸਦਾ ਢਿਲੋਂ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਹੋ



ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 647-535-1539

ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਨਾ ਲਿਖ ਸਕਣ ਲਈ ਕਈ ਬਹਾਨੇ ਵੀ ਲਾਏ ਪਰ ਉਹਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹਾਨਿਆਂ ਦਾ ਤੋੜ ਵੀ ਲੱਭ ਲਿਆ। ਉਹਦੀ ਧੀ ਡਾ. ਕੰਵਲਜੀਤ ਕੌਰ ਢਿਲੋਂ, (ਜੋ ਆਪ ਵੀ ਵੱਡੀ ਚਿੰਤਕ ਅਤੇ ਔਰਤ-ਹੱਕ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਜੁਝਾਰੂ ਆਗੂ ਹੈ) ਦਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬਾਪ ਨੂੰ ਇਹ ਲਿਖਤ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਕ ਵਜੋਂ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਕੇਵਲ ਆਤਮ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਅੰਤਰ-ਮੁਖਾ ਪ੍ਰਗਟਾਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਲੇਖਕ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵੇਸ਼, ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰ-ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਵਸਤੂ ਮੁਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਇੰਝ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਸਧਾਰਨ ਬੰਦਾ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਕੂਲ ਢਾਲਣ ਲਈ ਜੀਵਨ ਭਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਝ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਲਖੰਡ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਦੌਰ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਮਾਜੀ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਧਾਰਮਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਲੇਖਕ ਮੱਧਕਾਲੀ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਦਰਸ਼ ਵਜੋਂ ਸਿਰਜਦੇ ਸਨ। ‘ਆਪੇ ਦੇ ਗੋਰਵ’ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਆਦਰਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਚਿਤਰਣ ਤੇ ਚਿਤਰਣ ਦੀ ਸਹਿਵਨ ਝਿਜਕ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਰਤਾ ਕੁ ਪਛੜ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਮੌਲਿਕ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਇਸ ਵਿਧਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣੇ। ਬਦਲਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਸਾਧਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਸਮਰਥਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਲੱਗਾ ਪਰ ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲੇਖਕਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਝਿਜਕ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜ਼ਰੂਰ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮੌਲਿਕ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ‘ਆਰਸੀ’ (1958) ਦੇ ਕਰਤਾ ਪ੍ਰਿੰ. ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਝਿਜਕ ਬੋਲਦੀ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

‘ਮੇਰੇ ਰੱਬ ਜੀ! ਮੈਥੋਂ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਨਾ ਅਖਵਾਉਣੀਆਂ ਸਗੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਵਾਉਣਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਇਆ ਹਾਂ।’

ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਕਾਰਨ ਹੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ‘ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਮੈਂ ਕਦੇ ਨਾ ਕਰਦਾ ਜੇ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾ ਹੁੰਦੀ।’

ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦਾ ਨਾਇਕ

ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ‘ਜੀਵਨ-ਸੰਗਰਾਮ’ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ‘ਗੁੰਮਨਾਮ ਆਦਮੀ’ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ‘ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਲਿਖਣਾ ਕਿਵੇਂ ਵੀ ਸੋਭਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।’

ਅਜਿਹੇ ਸੰਕੋਚ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣਾ ‘ਤਾਰ ਉੱਤੇ ਤੁਰਨ ਵਾਂਗ’ ਹੈ। ਬੰਦਾ ਆਪਣੀ ਬੁਰਾਈ ਜਾਂ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਝਿਜਕ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਤੋਂ ਸਦਾ ਝਿਜਕਦਾ ਰਿਹਾ।

ਇੰਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੀਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੁ ਜੇਡੀ ਸਮਰੱਥਾ। ਉਡਣ ਲਈ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਖੰਭ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕੁ ਜੇਡਾ ਅਸਮਾਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੇ ਉਹ ਲੋਕ ਉੱਚੀਆਂ-ਲੰਮੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਭਰ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਉਹ ਦਲਦਲੀ-ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਧਸਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਨਕਾਰੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰ ਤੋਲਦੇ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਵੀ ਹਿੰਮਤ ਧਾਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖੰਭਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਕੁ ਗ਼ਜ਼ ਹੀ ਉਡਦੇ ਹੋਣ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਖੋਲਦੀ ਫੜ-ਫੜਾਹਟ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ‘ਤੇ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਠੰਢਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ। ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਮਾਰ ਦੇ ਝੰਬੇ ਉਹ ਨਾ ਵੀ ਉਡ ਸਕਦੇ ਹੋਣ ਤਦ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਡਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ।

ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਲਦਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਧਸਣੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਆਪਣੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਉੱਠ ਕੇ ਉਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੇ ਖੰਭਾਂ ਅੰਦਰ ਖੋਲਦੀ ਫੜਫੜਾਹਟ ਨੂੰ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਉਣਾ ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਦਿਨਾਂ ਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਕਾਰਬੇ ਲਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੰਦੇ ਦਾ ਜੀਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ‘ਬੀਣਾ’ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ ਉਹਦੇ ਜੀਣ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਬੀਣ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੇ ਸਦਾ ਮਾਨਵ-ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦਾ ਅਜ਼ਮ ਲਿਆ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਤੋੜ ਨਿਭਾਇਆ। ਸਦਾ ਮਾਣ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕੀ ਰੱਖਿਆ। ਉਹਦਾ ਜੀਵਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸ਼ਾਨ ਨਾਲ ਜੀਵੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਹਰ ਸਾਹ ਲੋਕ ਸਵਾ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਰਿਹਾ।

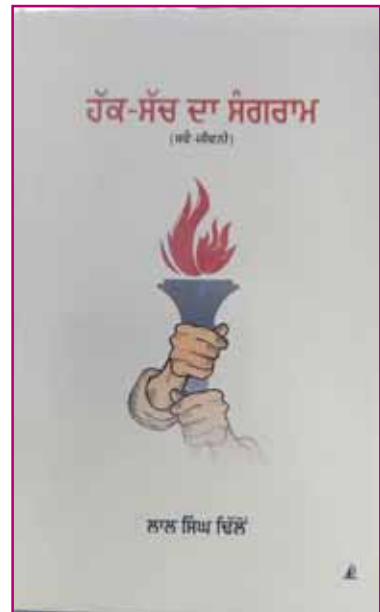
ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਕੋਲ ਨਾ ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਅਹੁਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਯੁੱਧ ਦੀ ਕੋਈ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਜਾਂ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਕਰ ਕੇ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਲੜਨ ਵਾਲਾ ਸਿਪਾਹੀ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਉਹਦਾ ਕਰਮ-ਖੇਤਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਵਿਚ ਸੇਵਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਸਕੂਲ, ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਹਿਕਾਰੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਤੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੀ ਉਹਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਜਿਗਰਾ ਵੱਡਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਯੁੱਧ ਲੜਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਕੁਰੁਖਸ਼ੇਤਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਾਗਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲਾ ਜਿਸ ਵੀ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਲਈ ਉਹੋ ਯੁਧ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਦਾਨ ਨੂੰ ਹੀ ਕੁਰੁਖਸ਼ੇਤਰ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਸਮਝਿਆ ਤੇ ਲੜਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਸ਼ਾਇਦ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਉਹ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਦੁਚਿੱਤੀ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹਨੇ ਕਿਹੜਾ ਬਹੁਤੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ! ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਤੇ ਉਹਦੀ ਧੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਨੇ ਹੁਲਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਲੜਿਆ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਲੜਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਤੇ ਮਿਸਾਲੀ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਤਾਂ ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦਾ ਸੋਚਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਅਪਹੁੰਚ ਹਸਤੀ ਸਨ। ਆਮ ਬੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਕਿੱਥੇ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਪਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੀਵਨੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦਾ ਵੀ ਸੋਚਣ

ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ‘ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵਰਗਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਹਿਜ ਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦਾ। ਜੇ ਇਹ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਲੜ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਤ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੇ!’

ਇਹ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਦੇ ਉਹਦੇ ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰੇਰਨੀਕਲ ਹੈ।

ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਨਿਰੋਲ ਨਿੱਜ ਦਾ



‘ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦਾ ਸੰਗਰਾਮ’ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸਰਵਰਕ।

ਆਤਮਮੁਖ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹਨੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਆਨਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਨੂੰ ਟੋਟਾ-ਟੋਟਾ ਕਰ ਕੇ ਜੋੜਿਆ ਤੇ ਉਸਾਰਿਆ। ਇਹ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਰੂੜ ਸਿੰਘ ਚੂਹੜ ਚੱਕ, ਕਾਮਰੇਡ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ, ਮਾਸਟਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਧੂੜ, ਪਿਤਾ ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ, ਚੰਨਣ ਸਿੰਘ ਤਖ਼ਾਣਵੰਧ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ ਵੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਦੌਰ ਦੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਿਵਰਣ ਵੀ ਹੈ। ਕਿਰਤੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ, ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਤਰਾਸਦੀ, ਕਤਲੇ-ਗ਼ਾਰਤ। ਗ਼ਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ, ਕਾਮਾਗਾਟਾ ਮਾਰੂ ਜਹਾਜ਼ ਕਾਂਡ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਤੇ ਜੈਤੋ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਤਖ਼ਾਣਵੰਧ ਪਿੰਡ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ, ਖੋਖਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਕੈਰੋਂ ਸਾਹੀ ਦਾ ਧੱਕਾ, ਮੁਰੱਬੇਬੰਦੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਅਧਿਆਪਕ ਅਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਰ ਯੂਨੀਅਨਾਂ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨਾਂ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ, ਵੇਰਵਿਆਂ, ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਖਹਿ ਕੇ ਲੰਘਿਆ ਹੈ। ਇਸ ‘ਖਹਿ’ ਵਿਚੋਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਜੋ ਵਿਰੋਧੀ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਡਟ ਕੇ ਜੁਝਦੀ ਰਹੀ। ਉਹਨੇ ਝੁਕਣਾ ਤੇ ਹਾਰਨਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਇੰਝ ਇਹ ਜੀਵਨ ਕਹਾਣੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਚੋਗਿਰਦੇ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਹੈ। ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਵਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੈ, ਰੌਸ਼ਨੀ ਹੈ, ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਾ ਹੁਲਾਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਰਨ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

‘ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦਾ ਸੰਗਰਾਮ’ ਸਾਧਾਰਨ ਬੰਦੇ ਅੰਦਰ ਲੁਕੀ ਅਸਧਾਰਨ ਹਿੰਮਤ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੱਕ ਉਹ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ-ਦੋਜ ਪਾਣੀਪਾਂ ਰਾਹੀਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜੁੱਟਿਆ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਸਰਕਾਰੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ

ਪਿੰਡ ਲਈ ਭਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫ਼ਲ ਹੋਇਆ। ਉਹਦਾ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਹੀ ਆਤਮ-ਮੁੱਖ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਯਤਨ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਬਹੁਤਾ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ, ਇਲਾਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਇਛਕੇ ਪਿੰਡ ਬਣਵਾਇਆ ਜਿੱਥੋਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤੀ ਖਾਦ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਹਿਕਾਰੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚਲਾਇਆ ਤੇ ਕਈ ਸਾਲ ਇਹਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ/ਸਕੱਤਰ ਰਿਹਾ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿੰਡ ਬੱਝਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਮੇਤ ਮੁਰੱਬੇਬੰਦੀ ਕੀ ਸੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ, ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵੀ ਦਰਜ ਕੀਤਾ।

ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਲਲਕ ਹੈ ਕਿ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਚੰਗੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇ। ਜਾਣਕਾਰ ਇੱਕ ਜਰਮਨ ਅਧਿਆਪਕ ਬੀਬੀ ਕੋਲੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਲਵਾਏ ਅਤੇ ਉਸਤੋਂ ਸਕੂਲ ਦਾ ਇੱਕ ਕਮਰਾ ਵੀ ਬਣਵਾਇਆ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜ਼ੀਫ਼ੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫ਼ਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ ਚਾਨਣ ਫੈਲਾਉਣਾ ਉਹਦਾ ਵੱਡਾ ਸਰੋਕਾਰ ਹੈ।

ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਚੋਗਿਰਦੇ, ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਹਦਾ ਪਿਤਾ ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਵੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਦਾ ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ, ਕਿਰਤੀ ਪਾਰਟੀ, ਲਾਲ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਹਿੰਦੀ, ਸਗੋਂ ਉਹਦਾ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਵੀ ਇਸੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗ਼ਦਰੀ ਬਾਬਾ ਰੂੜ ਸਿੰਘ ਚੂਹੜਚੱਕ ਨਾਲ ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜੁੜਾਉ ਸੀ। ਇੰਝ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਨੇੜਿਉਂ ਮਿਲਣ/ਜਾਨਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰੁਪੋਸੀ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। ਇੰਝ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜਜ਼ਬੇ ਦੀ ਪਾਣ ਸਹਿਵਨ ਹੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੋਚ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਰਹੀ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਸੇਵਾ-ਪਾਣੀ ਕਰ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਹਦਾ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋਈ ਤਸੱਲੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਕੀ ਬਣਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਖ਼ਿਆਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਢਿਲੋਂ ਨੇ ਕੀ ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਕਿ ਉਹ ਸਹਿਵਨ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਖ਼ਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰਾਹੀਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਮਿਥ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਪ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲੋਕ-ਸੇਵਾ ਤੇ ਲੋਕ-ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਰਹੇ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਉਸੇ ਰਾਹ ਤੁਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਬਣਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੋਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹਤੀ ਮਿਲੀ। ਪਿਤਾ ਦੇ ਜੀਵਨ-ਵਿਹਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਦੇ ਮਨ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜ਼ਰਬੇਜ਼ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਵੱਤਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਬੀਜ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਗ ਵੀ ਪਿਆ ਤੇ ਬੂਟਾ ਬਣ ਕੇ ਛੇਤੀ ਵਧਣ-ਫੁੱਲਣ ਵੀ ਲੱਗਾ। ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ੁਰਾਕ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਗਈ। ਡੀ. ਐਮ. ਕਾਲਜ ਮੋਗਾ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੋਤ ਜਗਦੀ ਗਈ। ਕਾਲਜ ਦੇ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਸਕੱਤਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੋਗਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ ਬਣਿਆ। ਕਾਮਰੇਡ ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਤੇ ਲਖਬੰਸ ਦੀ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ‘ਤੇ 1950 ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰ-ਸ਼ਿੱਪ ਲਈ। ਫ਼ੈਡਰੇਸ਼ਨ ਵਿਚ 1952 ਤੱਕ ਕਾਲਜ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਕਾਲਜ ਛੱਡਣ ਬਾਅਦ ਨੌਜਵਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜੀਵਨ ਨਿਰਬਾਹ ਲਈ ਜੇ ਬੀ ਟੀ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲਾ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਪੱਕੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਵੇਲਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਲੈਣ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਪੈਣ ‘ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਹਦੇ ਸਮੇਤ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ

ਤੇ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗਏ। ਉਹਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨਾਲ ਮੈਡੀਕਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਲ ਦੀ ਛੇਟ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਨੱਬੇ ਦਿਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ. ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਪੈਪਸੂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਕਸਾਰ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਆਪ ਵੀ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਨਾ ਤੇ ਜਿੱਤਣਾ ਵੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਅੱਜ ਵਰਗੀ ਸਹੂਲਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨਾ ਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਉਹਦਾ ਵੱਡਾ ਮਾਅਰਕਾ ਸੀ। ਮਹਿਣਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਰਜ਼ੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਕਾਰਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਹੜਤਾਲ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ।

ਪੱਕਾ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਪੱਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਹਟਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਆਰਜ਼ੀ ਅਧਿਆਪਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਵੀ ਉਹਨੇ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਲੈਣ ਲਈ ਸ਼ਿਮਲੇ ਤੱਕ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੋਂ ‘ਨਾਂਹ’ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੇਸ ਲੜਿਆ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੋਕ-ਸੰਘਰਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਉਹਦਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ ਵੀ 19 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਪਾਸ ਹੋਇਆ। ਨਿਆਂ ਲੈਣ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਪਰ ਇਹ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਖਰਚੀਲਾ ਤੇ ਥਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ‘ਆਪਣੀਆਂ’ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੀ (ਜੋ ਬਣਦੀਆਂ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਭਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਹਨ) ਆਪਣੇ ਹੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹੱਕ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ ਖਲੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਤੇ ਨਿਆਂ ਲਈ ਲੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਤਾ। ਫ਼ਲਸਰੂਪ ਵੱਡੇ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਉਠਾਉਂਦੇ ਪਏ। ਸਿਆਸੀ ਬਿਨਾਅ ‘ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਪਿੰਡ ਬਦਲੀ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਿਆ। ਸਿਆਸੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਕੈਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਤਰਫ਼ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਅਰਸੇ ਦੌਰਾਨ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ, ਪੌਲਟਰੀ ਫ਼ਾਰਮ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਭਾਰੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਗੋਚੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਝੁਕਾਇਆ। ਖ਼ੁਦਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਤਿਆਗੀ। ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅੱਗ ਨੂੰ ਮਘਦੀ ਰੱਖਿਆ। ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ ਬੋਝ ਝੱਲਿਆ ਪਰ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਕੀਤੀ ਰੱਖਿਆ।

ਯੋਗ ਜਿਸਮ ਬੋਝ ਸੇ ਝੁਕ ਕਰ ਦੁਹਰਾ ਹੂਆ ਹੋਗਾ,

ਮੈਂ ਸਜਦੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਪ ਕੋ ਧੋਖਾਂ ਹੂਆ ਹੋਗਾ। (ਦੁਸ਼ਿਅੰਤ ਕੁਮਾਰ)

ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਬਰਤਰਫ਼ੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੰਮਾਂ ਅਦਾਲਤੀ ਘੋਲ ਕੀਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਕੇਸ ਲੜਿਆ ਤੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਕਿ ‘ਸਿਆਸੀ ਬਿਨਾ ਪਰ ਕਿਸੀ ਕੋ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਸੇ ਬਰਤਰਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਆ ਜਾ ਸਕਤਾ।’ ਓ ਚਨਾਪਾ ਰੈਡੀ (6 ਮਈ 1977)

ਇਹ ਜੀਵਨੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਨਸਾਨੀ ਬਰਾਬਰੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਜਾਤ-ਧਰਮ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਸ਼ੁੱਧ ਇਨਸਾਨ ਬਣਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਛੂਆ-ਛਾਤ ਨੂੰ ਧੂਰ ਅੰਦਰੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਛੂਆ-ਛਾਤ ਜੜ੍ਹ ਸੰਸਕਾਰ ਵਜੋਂ ਸਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਜੜ੍ਹ ਸੰਸਕਾਰ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਯਤਨ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਏਸੇ ਨੂੰ ਡੀ-ਕਲਾਸੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਉੱਚੀ ਜਾਤ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਹਉਮੈ ਦੇ ‘ਸਿੰਘਾਸਣ’ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਾਤੀ ਹੀਣਤਾ ਦੇ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਅਮੀਰ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਕਮਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇਨਸਾਨ ਬਰੈਂਡਡ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਣਦਾ ਹੈ, ਬਰੈਂਡਡ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ।

ਪਰ ਕੀ ਪੈਸਾ, ਧਨ, ਦੌਲਤ ਹੀ ਅਮੀਰੀ ਹੈ? ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਪੈਸਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਉੱਪਰ ਇੰਨਾ ਐਕਟਿਵ ਹੈ, ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਹਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਹਨ, ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਮੱਥੇ ਨੂੰ

ਮੈਨਿਕਾ ਕਟਾਰੀਆ
ਫੋਨ: 62390-27026

ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਇਨਸਾਨ ਹੈ ਜੋ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਖੀਓਂ ਉਹਲੇ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਵਫਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਇਨਸਾਨ ਹੋ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਤਾਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਹੈ ਪਰ ਰੂਹ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੀ ਚਕਾਚੌਂਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਣਗੋਲਿਆ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਕੀਮਤੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ

ਕਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਕਦਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੁਝ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸੋਝੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਣਮੁੱਲੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਇੱਕ ਸਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਸਮਝ ਬੈਠੇ ਸਾਂ।

ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ। ਜਦੋਂ ਪਤੀ ਘਰ ਦੀ ਹਰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਪਤਨੀ ਘਰ ਵਿਚ ਖਾਣਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਫਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਤੀ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੇ ਫਰਜ਼ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੈ? ਨਹੀਂ, ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਸਾਂਝ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਅਣਮੁੱਲੀ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ।

ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਅਸੀਂ ਆਮ ਹੀ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ ਫਲਾਣੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਤੀ ਨੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ... ਪਤਨੀ ਨੇ ਦਿੱਤੀ ਪਤੀ ਦੀ ਸੁਪਾਰੀ, ਪਤਨੀ ਵੱਲੋਂ ਪਤੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ।

ਜਿਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੀ ਅਸੀਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ-ਨਾਜ਼ਰ ਜਾਣ ਕੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਲਾਵਾਂ ਫੇਰੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਭਿਆਨਕ ਮੰਜਰ ਆਖਿਰ ਕਿਉਂ, ਆਖਰ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਪਾਕ ਪਵਿੱਤਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਇੰਝ ਖਤਰਨਾਕ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ? ਇਥੇ ਲੋੜ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕਿ ਲੜਕਾ-ਲੜਕੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਪਹਿਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ



ਅਜਿਹਾ ਭਿਆਨਕ ਮੰਜਰ ਨਾ ਦੇਖਣਾ ਪਵੇ।
ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਇੱਕ ਕੁੜੀ ਦੀ ਤਾਂ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਖੰਭ

ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਉਡਾਨ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਵੱਲੋਂ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਦੋਂ ਪਤਨੀ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਪਤੀ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣ ਕੇ ਖੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਤੀ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਦੁੱਗਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਸ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਪੈਸੇ ਦੀ ਚਮਕ ਜਾਂ ਦਿਖਾਵਾ ਦੇਖ ਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤਾ ਨਹੀਂ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਮੁਨਿਆਦ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਯਾਦ

ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ
ਸਸਤੀਆਂ ਇੱਥੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਮੀਰਾਂ
ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ
ਮਹਿੰਗਾ ਰਾਣੀ ਹਾਰ
ਤੇ ਸਸਤਾ ਸੱਧਰਾਂ ਭਰਿਆ ਸੀਨਾ
ਦਿਲ ਦਾ ਨਿੱਘ ਨਾ ਮੰਗੇ ਕੋਈ ਸਭ ਮੰਗਦੇ ਪਸ਼ਮੀਨਾ।
ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।
ਹਰ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਮਰਪਣ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਕਦਰ, ਵਡਿਆਈ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੋਰ ਵੀ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨਿੱਕੀ-ਨਿੱਕੀ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਰੀਫ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਉਲਝਣਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ਿੰਦਤ ਨਾਲ ਨਿਭਾਇਆ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ, ਖੂਬਸੂਰਤ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸੋ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕਦਰ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਦੁਰੀ ਵੀ ਤੈਅ ਕਰਨੀ ਔਖੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਅਜਨਬੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹ ਮੀਲਾਂ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਵੀ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹਮਸਫਰ ਹੋਣ।

ਸੋ ਅੰਤ ਵਿਚ ਫਿਰ ਪਾਤਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ੇਅਰ ਵਫਾ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਇਹ ਅਹਿਦ ਇਰਾਦੇ ਰਹੀ ਨਾ ਸ਼ਿੰਦਤ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਦੇ ਇਹ ਰੀਤਾਂ ਰਸਮਾਂ ਇਹ ਕਾਲ ਕਸਮਾਂ ਤੂੰ ਸ਼ਿੰਦਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖੀ।
ਰੂਹ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਸਿਰਫ ਉਸੇ ਇਨਸਾਨ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਮੌਜ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਵਫਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨਸਾਥੀ ਨਾਲ ਰੂਹ ਤੋਂ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

‘ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦਾ ਸੰਗਰਾਮ’

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਸ਼ਿਕਾਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਉੱਠਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਚੇਤ ਯਤਨ ਕਰ ਕੇ ਛੁਆ-ਛਾਤ ਦੇ ਜੜ੍ਹ ਸੰਸਕਾਰ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾਈ, ਇਸਦੇ ਦੋ ਬਿਰਤਾਂਤ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ। ਇੱਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਚ ਉਹ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਨਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਮੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਂਦਾ ਹੈ ਜਦ ਕਿ ਜੁੱਤੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਾਣੀ ਪਿਆਉਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੰਝ ਹੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸੀਰੀ ਨੂੰ ਚਾਹ ਬਨਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਤੀ ਹੀਣਤਾ ਕਾਰਨ ਸੀਰੀ ਚਾਹ ਬਨਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਅੱਗੇ ਸੀਰੀ ਨੂੰ ਝੁਕਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਚਾਹ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਦੇ ਬਣ-ਬਣਾਏ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਦਾ ਚਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅੰਬਰਸਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ 1950 ਵਿਚ ਡੈਲੀਗੇਟ ਬਣ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਉਹਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਨਜ਼ਰ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਲਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਥੀ ਗਈ ਯੋਜਨਾ ਮੁਤਾਬਕ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਉਲਝਣਾ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਘੋਲ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਕਿ ਲਾਠੀਚਾਰਜ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਹਵਾ ਮਿਲੇ। ਸਦਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਨਦੇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਧੂੜ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੋਗਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮਨੀ ਚੋਣ ਵਿਚ ਇੰਚਾਰਜ ਬਣਾਇਆ ਤਾਂ ਆਈ ਐੱਨ ਏ ਦਾ ਜਨਰਲ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਰਾਤਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨ ਆਇਆ। ਆਪਣੀ ਫੇਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੇ ਸਹਾਇਕ ਨੇ ਚੋਣ-ਫੇਰੀ 'ਤੇ ਹੋਏ ਖਰਚੇ ਦਾ ਬਿੱਲ ਪਾਰਟੀ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਦੋ ਤਿੰਨ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਿੱਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਤਾਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਤਾਂ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਚੋਣ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਸੁੱਚਤਾ ਨੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮੁਤਾਸਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰੀ ਤੇ ਈਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਖਰਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ!

ਕਿਰਦਾਰ-ਨਿਗਾਰੀ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਰਿਆਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਵਿਚ ਕਾਣ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕਦਾ। ਰਣਬੀਰ ਢਿਲੋਂ ਸੀ ਪੀ ਆਈ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਟਰੇਡ ਯੂਨੀਅਨ

ਆਗੂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿਆਸੀ ਬਿਨਾਅ 'ਤੇ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕੀਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਰਣਬੀਰ ਢਿਲੋਂ ਨੇ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਦਾ ਨਾਂ ਬਹਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਰਣਬੀਰ ਢਿਲੋਂ ਦੀ ਵਧੀਕੀ ਤਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਇਸਦੇ ਕਾਰਨ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਰਣਬੀਰ ਢਿਲੋਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਜਾਣ-ਬੁੱਝ ਕੇ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ। ਰਣਬੀਰ ਢਿਲੋਂ ਦੀ 'ਮਿਹਰਬਾਨੀ' ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਬਹਾਲੀ ਨਾ ਹੋਈ। ਆਖਰ 14 ਸਾਲ 10 ਮਹੀਨੇ ਕਚਿਹਰੀਆਂ ਦੀ ਖੱਜਲ-ਖੁਆਰੀ ਤੇ ਭਾਰੀ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬਹਾਲ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇੰਝ ਹੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਰਣਬੀਰ ਗਿੱਲ ਦਾ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣਾ ਵੀ ਉਹ ਲੁਕਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ।

ਪਿਤਾ ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ, ਅਕਾਲੀ ਵੀ ਹੈ, ਲਾਲ-ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਨਾਮ-ਧਰੀਕ 'ਸਿੱਖ' ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਈਆਂ ਬੇਨਾਮੀ ਪਛਾਣਾਂ ਤੋਂ ਜਿਵੇਂ ਕਾਮਰੋਡਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਮੰਦਭਾਗੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕਾਮਰੋਡ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਵੰਦੇ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਝੂਠ ਦਾ ਚੋਲਾ ਪਾੜਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਕਾਮਰੋਡੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇ ਸੌਮੇ ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ ਪਰ ਮੰਜ਼ਿਲ ਇੱਕੋ ਹੈ। ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਭਲਾ। ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀਬਵਾਲਤਾ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ। ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਲੋਕ ਸੇਵਕ ਵੀ ਹੈ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਯੋਧਾ ਵੀ ਹੈ। ਜੈਤੋ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਜਥੇ ਦੀ ਜਲ-ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੈ। ਗਦਰੀ ਬਾਬੇ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਦਦੇਹਰ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਛਾਣ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗੀ-ਸਾਥੀ ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚ ਭਰਾਵਾਂ ਵਰਗਾ ਪੀਚਵਾਂ ਰਿਸ਼ਤਾ ਰਿਹਾ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਬਾਬਾ ਰੂੜ ਸਿੰਘ ਚੂਹੜ ਚੱਕ ਨੂੰ ਸਦਾ 'ਭਾਈ ਜੀ' ਆਖ ਕੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ। ਇੰਝ ਹੀ ਬਾਬਾ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸੋਹਨ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ 'ਸਿੱਖ' ਅਤੇ 'ਕਮਿਊਨਿਸਟ' ਹੋ ਕੇ ਵੀ 'ਭਾਈ' ਸਨ। ਕੀ ਕਦੀ ਬਾਬਾ ਵਿਸਾਖਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਬਾਬਾ ਭਕਨਾ ਜਾਂ ਉਹਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਤਬਾ-ਕਬਿਤ ਸਿੱਖ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਕਰਮੀਆਂ ਵਾਂਗ ਗਾਲ੍ਹ ਮੰਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ?

ਜਦੋਂ 1969 ਵਿਚ ਬੇਦੀ ਫਾਰਮ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵੇਲੇ ਉਹਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਣੇਦਾਰ ਨੇ ਉਹਦੀ ਨੀਲੀ ਪੱਗ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਟਕੋਰ ਕੀਤੀ, 'ਬਾਬਾ! ਨੀਲੀ ਪੱਗ ਨਵੀਂ ਨਵੀਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ?' ਤਾਂ ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, 'ਇਹ ਪੱਗ ਤਾਂ ਜੈਤੋ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵੇਲੇ ਦੀ ਬੰਨ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ।'

ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ਸ਼ੀਲ ਅਕਾਲੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ ਮਾਣ ਹੈ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ। ਉਹ ਦੋ ਵੇਲੇ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ। ਵੱਜਦ ਵਿਚ ਗਾ ਕੇ। ਪਾਠ ਕਰਨ ਨੇ ਉਹਦੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹੋਣ ਵਿਚ ਭੰਗਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਈ। ਉਹ ਗਦਰੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਹੋਣ ਦੀ ਕਰੀਬੀ ਸਾਂਝ ਦਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੁਫ਼ਤਰ ਗਾਲ੍ਹੀ ਗਲੇਚ 'ਤੇ ਉੱਤਰ ਆਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ,

‘ਉਏ ਅਕਲ ਕਰੋ। ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਸਰਬਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਜਖ਼ਮੀ ਨਾ ਕਰੋ।’

ਮੋਦਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਉਹਦੇ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਜਥੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਉਗਰਾਹੀ ਵਿਚੋਂ ਬਚ ਗਈ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਿੱਤੀ, ਜੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ, ਮਾਇਆ ਦਿੱਤੀ, ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਲਈ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਾਂਝ ਲਿਆ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀਹਨੇ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਸੀ! ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਆਪਣੇ ਜਮਾਤੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ-ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ ਅੰਦਰ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਵਹਿੰਦੀ ਜੀਵਨ ਧਾਰਾ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੀ ਕਮੀ ਤੋਂ ਵੀ ਉਦਾਸ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਚੋਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਧਿਆਪਕ ਸਮਰਪਣ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਨੂੰ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ। ਗਰਮੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦੁਪਹਿਰੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸੌਂ ਜਾਂਦੇ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗਦੇ। ਪਿੰਡੋਂ ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਖਾਣਾ ਆਉਂਦਾ। ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਰਿਸ਼ਤਗੀ ਤੇ ਆਦਰ ਸਨਮਾਨ ਕਮਾਲ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਨਾ ਉਹ ਅਧਿਆਪਕ ਰਹੇ, ਨਾ ਮਾਪੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ।

ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਤਰਾਸਦੀ ਤੇ ਕਤਲੇ-ਗਾਰਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਉਸ ਦੌਰ ਦੇ ਦੁਖਾਂਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਿਲਟਰੀ ਆਉਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਟੋਏ ਪੁੱਟ ਕੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੱਬਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਕਾਜ਼ੀ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ, ਜੋ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਜਿਊਂਦਾ ਹੈ, ਮਰਿਆ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਦੱਬਣ ਲਈ ਟੋਏ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਰ ਤਾਂ ਲਉ। ਮੇਰੀ ਜਾਨ ਨਿਕਲਣ ਲੈਣ ਦੇ ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਟੋਏ ਵਿਚ ਦੱਬੀ।'

ਲੇਖਕ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਲਾਸ਼ਾਂ ਟੋਏ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਟੋਏ ਪੁੱਟ ਕੇ ਦੱਬੇ ਉਹ ਮਰੇ ਬੰਦੇ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਟਿਆ। ਇਹ ਸੁਪਨਾ ਪੂਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੌਮ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦਾ ਨਾਸੂਰ ਬਣ ਕੇ ਸਦਾ ਰਿਸਦਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ।

ਹਰ ਘਟਨਾ ਤੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਤਲੀ ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਅਛਪਲੇ ਜਿਹੇ ਲੰਘਦਾ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਰੇ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੁਣਵਾਂ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪਰਗਟ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀੜਣ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਉਸ ਦੌਰ ਬਾਰੇ ਕੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ,

ਇਹ ਪਾਠਕ ਵਜੋਂ ਜਾਨਣਾ ਸਾਡਾ ਹੱਕ ਹੈ। ਪਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਏਥੇ ਸਾਡੀ ਹੱਕ-ਰਸੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਸਵੈਜੀਵਨੀ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲੂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਮੈਂ ਫ਼ੈਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਫ਼ੈਜ਼ ਦੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਅਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ:-

ਵੇ ਬਾਤ ਸਾਰੇ ਫ਼ਸਾਨੇ ਮੇਂ ਜਿਸ ਕਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਥਾ,
ਵੇ ਬਾਤ ਉਨ ਕੇ ਬਹੁਤ ਨਾ-ਗਵਾਰ ਗੁਜ਼ਰੀ ਹੈ।

ਇੱਕ ਬਾਤ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨਾ-ਗਵਾਰ ਗੁਜ਼ਰੀ ਹੈ। ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਨਸੀਬ ਕੌਰ, ਜੋ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜੀਣ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਪਿਰ ਤੇ ਧਰਵਾਸਾ ਬਣੀ, ਉਹਦੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਸਾਂ ਇੱਕ ਅੱਧੀ ਸਤਰ ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। (ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਣ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨੌਕਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਤਿ ਦੇ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਕਿਵੇਂ ਉਹਦਾ ਨਸੀਬ ਬਣ ਕੇ ਬਹੁਤੀ, ਇਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਐਵੇਂ ਨਾ-ਮਾਤਰ ਹੀ ਹੈ। ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਦੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕ ਤੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧੀ ਕੰਵਲਜੀਤ ਢਿਲੋਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਕਮੀ ਬਹੁਤ ਨਾ-ਗਵਾਰ ਗੁਜ਼ਰੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਪਰ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਦੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਉਲੂਮਾਂ ਵੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਲਿਖਦੀ ਹੈ:

‘ਹੱਕ ਸੱਚ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼’ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਦੇਣ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦਿਲੋ-ਦਿਮਾਗ ਉੱਤੇ ਛਾਈ ਰਹੀ। ਸੋਚਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਠਿਨ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਸੰਗ ਜੂਝੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਕੂਲ ਦੀ ਨੌਕਰੀ, ਤਿੰਨਾਂ ਧੀਆਂ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼, ਘਰ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ, ਪੋਲਟਰੀ ਫਾਰਮ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ, ਘਰ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਲਈ ਰੱਖੇ ਪਸ਼ੂ ਡੰਗਰ ਆਦਿ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆਦਿ ਆਦਿ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਖਿੱਤੇ ਮੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਕਰੂਰ ਤਲਖੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਹਿੱਸਦਾਰ ਹੋ ਕੇ ਜਰਿਆ ਜੋ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਈਆਂ। ਉਹਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕਦੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਉੱਤੇ ਝੱਲੀਆਂ। ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਪੂਰਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜੀ ਰਹੀ। ਉਹਦਾ ਚੰਗੇਰਾ ਭਵਿੱਖ ਸਿਰਜਣ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਨਿਸਚਾ ਉਹਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਹਿਜ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਸੂਮ ਮੁਸਕਾਣ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਮੇਂ ਵੀ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਤਸੱਵਰ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।’’

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਸੀਬ ਕੌਰ ਨੇ ਕਦੀ ਨਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਦੀ ਵਾਰੀ ਹੁਣ ਕੰਵਲਜੀਤ ਢਿਲੋਂ ਦੀ ਹੈ।

‘ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼’ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ ਦੇ ਨਾਇਕ ਦੀ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੋਭਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਾਇਕ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ‘ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ’ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਪ੍ਰੋਕਤ ਦੇ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ‘ਨਜ਼ਰਵੱਟੂ’ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸਵੈਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਦੱਸਣੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਏਸੇ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸਿਫ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਘਰ ਤੋਂ ਬੋਝੀ ਦੂਰ ਇੱਕ ਪੁਲੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਉੱਪਰ ਆਥਣੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਵਾਨ ਤੇ ਬੁੱਢੇ ਸਿਆਸਤ ਘੋਟਣੇ ਜਾਂ ਉੱਜ ਹੀ ਯੱਕਤ ਮਾਰਨ ਆ ਬੈਠਦੇ ਸਨ। ਇੱਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸਕੂਲੀ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ ਬੈਠਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ, ਘੁਸਮੁਸੇ ਜਿਹੇ ਦਾ ਵਕਤ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਦੋਸਤ ਆਪਣੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਬੇਖ਼ਬਰ ਸਾਂ। ਇਹ ਪ੍ਰਯੋਗ ਬੋਝੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਾਇੰਸ ਵਾਲੇ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਕਿੱਧਰੋਂ ਬੈਟਰੀ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਸੈੱਲ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਬੈਟਰੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੱਲਬ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ ਡੋਚ ਕੁ ਹੱਥ ਦੀਆਂ ਦੇ ਤਾਰਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਲਿਆ। ਬਲਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਤਾਰਾਂ ਜੋੜ ਕੇ ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰੇ ਸੈੱਲ ਦੇ ਨੈਗੇਟਿਵ ਅਤੇ ਪਾਜ਼ੇਟਿਵ ਪਾਸੇ ਲਾ ਧਿੱਤੇ। ਇੰਝ ਸਾਡੀ ਘਰੇਲੂ ਬੈਟਰੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਬੈਟਰੀ ਵਾਲਾ ਸੈੱਲ ਅਸੀਂ ਘਰ ਦੇ ਟਰਾਂਜਿਸਟਰ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ। ਛੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਚਾਰਜ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਲਬ ਘੱਟ ਜਗਦਾ ਸੀ। ਬਿਲਕੁੱਲ ਜਿਵੇਂ ਟਟਹਿਣਾ ਜਗ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਭਾਵੇਂ ਪੂਰਾ ਚਾਨਣ ਨੂੰ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋਏ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਐਡੀਸਨ ਸਮਝ ਰਹੇ ਸਾਂ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਮਸਤ ਸਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੀ ਬਜ਼ੁਰਗ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਲੰਘਿਆ। ਉੱਚਾ-ਲੰਮਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ, ਗੁਣੀ ਗਿਆਨੀ ਤੇ ਨਿਤਨੇਮੀ। ਬੋਝੀ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਕਦੋਂ ਪਰਤ ਆਇਆ, ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੱਥਾਂ ਨੇ ਕਰਤਾਈ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਗਿੱਚੀਓਂ ਘੁੱਟ ਕੇ ਫੜ ਲਿਆ। ਮੇਰੀਆਂ ਨਾਤਾਂ ਕੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਅਚਾਨਕ ਵਾਪਰੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਮੈਂ ਭਵੰਤਰ ਗਿਆ ਸਾਂ।

‘ਤੂੰ ਬਾਵਾ ਸਿਹੂ ਦਾ ਛੋਹਰ ਨੀ? ਸੋਹਣ ਸਿਹੂ ਦਾ ਪੋਤਾ।’

‘ਹਾਂ ਜੀ!’ ਮੇਥੋਂ ਮਸੀਂ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਿਥੋਂ ਲਿਆਈਏ ਬਾਪੂ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ...

ਸੰਘ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਘੁੱਟਿਆ ਪਿਆ ਸੀ।

‘ਬਾਵਾ ਸਿਹੂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਾਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਆਲਾ ਪੂਰਾ ਨਿਤਨੇਮੀ, ਤੇ ਤੇਰੀਆਂ ਆਹ ਕਰਤੂਤਾਂ? ਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਤੈਨੂੰ?’ ਉਸਨੇ ਮੈਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਾ ਕੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੋਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਮੈਨੂੰ ਤੱਤੀਆਂ-ਠੰਡੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਆਇਆ ਸੀ। ਗਿੱਚੀ ਉੱਪਰ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਉਸਨੇ ਘਰ ਤੱਕ ਆਉਂਦਿਆਂ ਵੀ ਢਿੱਲੀ ਨੂੰ ਸੀ ਪੈਣ ਧਿੱਤੀ।

‘ਬਾਵਾ ਸਿਆਂ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ‘ਚ ਛੋਹਲਾ, ਪਰ ਆਹ ਤਾਂ ਮੁੰਡੀਹਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਹੋਰ ਈ ਵਹਿਬਤਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।’ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸਨੇ ਉਲਾਭਾ ਵਿਹੜੇ ‘ਚ ਚਲਾ ਮਾਰਿਆ। ਹਨੇਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਘਰਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ।

‘ਚਾਚਾ ਜੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਗੀ?’

‘ਗੱਲ ਕੀ ਹੋਣੀ, ਪੁਲੀ ‘ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਸਿਰਗਣਾਂ ਪੀਈ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨੇਰੇ ‘ਚ ਪੂਰੀ ਸਿਆਣ ਤਾਂ ਨੀ ਆਈ ਪਰ ਮੈਂ ਲੱਖਣ ਲਾਇਆ ਵਈ ਲੱਗਦਾ ਤਾਂ ਬਾਵਾ ਸਿਹੂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਈ ਆ।’ ਬਾਪੂ ਤਾਰਾ ਸਿਹੂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਗਿੱਚੀ ਛੱਡੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਇਆ।

‘ਕੀ ਕਰਦਾ ਸੀ? ਕੌਣ-ਕੌਣ ਸੀ ਨਾਲ?’

ਪਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਖੜਕੈਤੀ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਧਿੱਤੀ। ਗੱਲ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸਾਰੀ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

‘ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਲੱਗਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਆਹ ਵੇਖ’ਲੋ। ਬਲਬ ਦਾ ਚਾਨਣ ਜਮ੍ਹਾਂ ਬੋਝਾ ਜਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਟਹਿਣਾ ਜਗਦਾ ਹੋਵੇ। ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਮੈਂ ਸਿਰਗਟ ਪੀ ਰਿਹਾਂ।’ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਪਾਪਾ ਜੀ ਦਾ ਭਾਰਾ ਹੱਥ ਗੱਲਾਂ ‘ਤੇ ਪੈਂਦਾ, ਮੈਂ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਅਸਲ ਗੱਲ ਧੱਸ ਧਿੱਤੀ ਸੀ।

‘ਆਹ ਵੇਖ ਲੋ ਮੈਂ ਕਰ ਕੇ ਵਿਖਾ ਦਿੰਨਾ...।’

ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਬਾਪੂ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

‘ਸਹੁਰੀ ਦਿਆ... ਤੂੰ ਉੱਥੇ ਨੂੰ ਧੱਸਿਆ। ਐਵੇਂ ਧੋਲ-ਧੱਡਾ ਕਰਵਾਈ ਗਿਐਂ।’

‘ਬਾਪੂ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਈ ਨੂੰ...ਤੇ ਨਾ



ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ।’ ਮੈਂ ਧੌਣ ਸਹਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਨਾਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਕੱਸੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ।

‘ਕੋਈ ਨੀ ਚਾਚਾ ਕੋਈ ਨੀ...ਚੰਗਾ ਈ ਕੀਤਾ ਤੁਸੀਂ। ਅਗਾਂਹ ਤੋਂ ਵੀ ਕਦੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਾ ਕਰੂ। ਮਾਤੀ ਵਹਿਬਤ ‘ਚ ਨਾ ਫਸੂ। ਬੋਡਾ ਪੋਤਾ ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੋਗੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੌਣ ਰੱਖੂ?’

‘ਜ਼ਬੇਦਾਰ, ਮੁੰਡਾ ਤੇ ਰੰਬਾ ਤਾਂ ਚੰਡਿਆ ਹੀ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦੇ।’ ਪਰਿਓਂ ਬਾਪੂ (ਦਾਦਾ) ਬੋਲਿਆ ਸੀ।

ਫਿਰ ਘਰੇ ਬੈਠਿਆਂ ਬਾਪੂ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਪਾਪਾ

ਜੀ ਅਤੇ ਦਾਦਾ ਜੀ ਡੂੰਘੇ ਹਨੇਰੇ ਤੱਕ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਹ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਲੇ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸਾਂ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੋਹ-ਤੋਹ ਸੀ। ਆਪਸੀ ਤੰਦਾਂ ਸੰਘਣੀਆਂ ਸਨ। ਬਾਪੂ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸੀ ਤੇ ਨਾਹੀ ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਸਾਂਝ ਸੀ। ਉਸਦਾ ਘਰ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੀ। ਘਰ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਆਉਣੀ-ਜਾਣੀ ਹੈ’ਨੀ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਮੇਰਾ ‘ਬਾਪੂ’ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਉਹਦਾ ‘ਪੋਤਾ’। ਮੇਰੇ ਉੱਪਰ ਉਸਦਾ ਹੱਕ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਾਤੀ ਵਹਿਬਤ ਤੋਂ ਰੋਕਣ-ਟੋਕਣ, ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਛਿੱਤਰ-ਪੋਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਉਸ ਪਾਸ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ।

ਸਮੇਂ ਕਿੰਨੇ ਬਦਲ ਗਏ ਨੇ! ਬਾਪੂ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੋਤਾ ਲਫੰਡਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਨੂੰ ਕਰਦਾ, ਬਸ ਮੁੰਡੀਹਰ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਟੁੱਟ ਹੋਇਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਲੜਾਈ-ਝਗੜਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇਵੇ। ਚੋਰੀ-ਚਕਾਰੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਮਾਰਦਾ। ਪੈਰ-ਪੈਰ ‘ਤੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦਾ ਹੈ। ਆਏ ਦਿਨ ਬਾਣੇ ਕਚਹਿਰੀਏਂ ਤੁਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਦੁੱਖ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਹਟਕਣ-ਵਰਜਣ ਵਾਲਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ‘ਬਾਪੂ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ’ ਨੂੰ ਏ। ਹਰ ਕੋਈ ਡਰਦਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਵਰਜਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਗਲ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਕਰੇਗਾ। ਹਰ ਕੋਈ ਉਸ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਵੱਟ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਣ ਵਿਚ ਹੀ ਭਲਾਈ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਸੁਣਿਆ, ਘਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਭਲੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਰਾਹੋਂ ਭਟਕ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਅਸਲੀਅਤ ਦੱਸੀ ਤੇ ਉਸ ਉੱਪਰ ਕਰਤੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਰੱਖ ਕੇ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ। ਸੁਣ ਕੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਭਵਾਂ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ ਸਨ, ‘ਸਾਨੂੰ ਆਵਦੇ ਜੁਆਕ ਦਾ ਪਤਾ। ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੂੰਨੇ ਮੇਰੇ ਜੁਆਕ ਦਾ ਮੂੰਹ ਫਿਟਕਾਰਨ ਵਾਲਾ। ਸਾਨੂੰ ਆਵਦੇ ਜੁਆਕ

ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ



ਗੁਰਮੀਤ ਕੜਿਆਲਵੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਉੱਘਾ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਥਾ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਕਹਾਣੀਆਂ, ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਾਟਕ ਵੀ ਲਿਖ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਆਤਮ ਖੋਜੀ ‘ਤੇ ਲਘੂ ਫਿਲਮ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਨਾਟਕੀਕਰਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸਨਮਾਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਕੜਿਆਲਵੀ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਿੰਦੀ, ਮਰਾਠੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ ਤੇ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ‘ਚ ਵੀ ਅਨੁਵਾਦ/ਲਿਪੀਅੰਤਰ ਹੋ ਕੇ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕਾਲਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਮੀਦ ਹੈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦਾ ਪਤਾ।’ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਭਰਿਆ ਪੀਤਾ, ਪਰ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਕੇ ਘਰ ਵਾਪਿਸ ਪਰਤ ਆਇਆ ਸੀ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਨਰਲ ਮੁਨੀਰ ਦਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿਮਾਗ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲੀ ਫੀਲਡ ਮਾਰਸ਼ਲ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਹੈ। ਪਹਿਲਗਾਮ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰੇ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਏ ਕਿਸੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਅੱਧੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਬੈਠੇਗਾ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਉਹ



ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਏ.ਆਈ.ਜੀ. (ਰਿਟਾ) ਫੋਨ: 95011-00062

ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਐਟਮੀ ਹਥਿਆਰ ਚਲਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਦਾ ਮੰਤਵ ਭਾਵੇਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਧਮਕੀ ਦੇਣਾ ਹੈ ਪਰ ਅੱਧੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਚੀਨ, ਰੂਸ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਲਪੇਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਵੈਸੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕੋਲ ਐਨੀ ਦੂਰ ਮਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇੰਟਰਕਾਟੀਨੈਟਲ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਨੇ ਸਗੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਲਰਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਯੁੱਧ ਸਮੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਜੰਗੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਬੈਟਰੀਆਂ ਤਬਾਹ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਮੁਨੀਰ ਦੇ ਇਸ ਬੜਬੋਲੇਪਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਮਿਲਟਰੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਲੱਭਦਾ ਹੈ।

ਮੁਨੀਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਮਿਲਟਰੀ ਡਿਕਟੇਟਰਾਂ ਦੇ ਚਾਲ-ਚਰਿਤਰ ਨੂੰ ਘੋਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ, ਕੂਟਨੀਤੀ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਸਮਝ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚਾਰ ਫੌਜੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਬਣੇ ਹਨ ਤੇ ਚਾਰਾਂ ਨੇ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛੱਡੀ। ਪਹਿਲਾ ਜਨਰਲ ਅਯੂਬ ਖਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਨਰਲ ਮੁਨੀਰ ਦੇ ਵਾਹਯਾਤ ਬਿਆਨ

1958 ਤੋਂ 1969 ਤੱਕ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ 5 ਅਗਸਤ 1965 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭਤਕਾਹਟ ਦੇ ਭਾਰਤ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਸਿਰਫ 48 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ (ਯੁੱਧ ਸਮਾਪਤੀ 23 ਸਤੰਬਰ 1965) ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਤਬਾਹੋ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਲਾਲ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਦੀ ਸਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਦੂਸਰਾ ਫੌਜੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਜਨਰਲ ਯਾਹੀਆ ਖਾਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 1969 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਸੰਬਰ 1971 ਤੱਕ ਰਾਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤ ਨਾਲ 1971 ਦੀ ਜੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਦੇ ਫਲਸਵਰੂਪ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਤੀਸਰਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਜਨਰਲ ਜ਼ਿਆ ਉਲ ਹੱਕ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 16 ਸਤੰਬਰ 1978 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਵਾਈ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮਰਨ ਤੱਕ 17 ਅਗਸਤ 1988 ਤੱਕ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ੇਹਾਦੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਫੈਕਟਰੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਉਹ ਹੀ ਸੀ।

ਚੌਥਾ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਜਨਰਲ ਪ੍ਰਵੇਜ਼ ਮੁਸ਼ੱਰਫ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ 20 ਜੂਨ 2001 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 18 ਅਗਸਤ 2008 ਤੱਕ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 3 ਮਈ 1999 ਤੋਂ ਜੁਲਾਈ 1999 ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਕਾਰਗਿਲ ਜੰਗ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਹੱਥੋਂ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਤੇ ਜ਼ਿੱਲਤ ਝੱਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਇੱਕ ਭਿਖਾਰੀ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੁਨੀਰ ਦੀ ਬੋਲ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਇਹ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਦੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਦਿਨ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹੀ ਬਚੇ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਮੁਨੀਰ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਫੌਜੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਬੇਹੱਦ ਭਤਕਾਉ ਤੇ ਅਹਿਮਕਾਨਾ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਜੋ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਵਿਚ ਮਾਰ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੁਨੀਰ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਮਤ ਉਸ ‘ਤੇ

ਬਾਕੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹਾਂ ਨਾਲੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਹਰਬਾਨ ਰਹੇਗੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਪਵਿੱਤਰ ਕੁਰਾਨ ਦੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਕੇ ਕਬਿੱਤ ਕਾਫਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸੈਨਿਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਚੱਲ ਰਹੀ



ਹੈ ਕਿ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਦੌਰਾਨ ਮਿਲੀ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਕਾਰਨ ਮੁਨੀਰ ਡਿਪਰੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਬਿਆਨ ਦਾਗ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਸਮਝ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੱਲੋਂ ਭਾਰਤ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬਲੈਕਮੇਲਿੰਗ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਧੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਣ ਵਰਗੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਬਲੈਕਮੇਲਿੰਗ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ ਇਹ ਬਲੈਕਮੇਲਿੰਗ ਉਤੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਰਜੀਕਲ ਸਟਰਾਈਕ ਅਤੇ ਬਾਲਾਕੋਟ ਵਿਖੇ ਕੀਤੀ ਸਟਰਾਈਕ ਕਾਰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਲੀ ਪੈ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮੁਨੀਰ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਬਲੈਕਮੇਲਿੰਗ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਸਲੇ ‘ਤੇ ਧਮਕਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ। ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ‘ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ

ਬੰਦਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਬਾਰੇ 2002 ਦੇ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਪਰਾਕਰਮ (ਇਹ ਉਪਰੇਸ਼ਨ 13 ਦਸੰਬਰ 2001 ਨੂੰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਦਸੰਬਰ 2001 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਕਤੂਬਰ 2002 ਤੱਕ ਚੱਲਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਆਮ ਲਾਮਬੰਦੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਜੇ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਲਗੀ ਨਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਜੰਗ ਅਟੱਲ ਸੀ) ਵੇਲੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਨਰਲ ਸਟਰੈਟੇਜਿਕ ਪਲੈਨਜ਼ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਖਾਲਿਦ ਕਿਦਵਾਈ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰਵਾਇਤੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐਟਮ ਬੰਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਹੁਣ ਮੁਨੀਰ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਮਲਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ।

ਮੁਨੀਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਇੰਧ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇੱਕ ਐਟਮੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਜਦੋਂ ਚਾਹੇ ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਨਤੀਜੇ ਚਾਹੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ। ਇਸ ਧਮਕੀ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਚਾਲ ਵੀ ਛੁਪੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਮਕੀ ਨਾਲ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਮਸਾਲਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੇ ਕਰਾਸ ਬਾਰਡਰ ਅਤਿਵਾਦ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੀ ਹਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁਨੀਰ ਦੀ ਇੱਕ ਚਿੰਤਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਧਮਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਕਰਨੀ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਜਿਹੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਗੁਜਰਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਵੈ ਜੀਵਨੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ 1990 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਸਲੇ ‘ਤੇ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਮਲੇ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮੁਨੀਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾੜਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਭਾਰਤ ਇੱਕ ਦੂਸਰੇ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਵੇਗਾ

ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੈਵੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਦਾ ਆਯਾਤ-ਨਿਰਯਾਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਇੱਕ ਮਲੰਗ ਦੇਸ਼ ਹੈ। ਇਸੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਅਨਿਲ ਅੰਬਾਨੀ ਦੀ ਫੋਟੋ ਲਗਾ ਕੇ ਇੱਕ ਟਵੀਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਇੱਕ ਤੁਕ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਔਲਾਹ ਨੇ ਪੁੰਛੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਫੌਜ ਦੇ ਜੰਗੀ ਹਾਥੀਆਂ ‘ਤੇ ਪੱਥਰ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਾਥੀ ਕੁਚਲ ਕੇ ਫੀਤਾ-ਫੀਤਾ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਇਕਨੋਮਿਸਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਸ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ‘ਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰੇਗਾ। ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣ ‘ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਡਿਫੈਂਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹੈਵੀ ਇੰਡਸਟਰੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਪੂਰਬ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਇੰਡਸਟਰੀ ਤਬਾਹ ਹੋਣ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦਾ ਲੋਕ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਿਰ-ਫਿਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਹਾਜ਼, ਡਰੋਨ ਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਤੇ ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਐਨੀ ਦੂਰ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚਣਗੇ। ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮੂਰਖਤਾਪੂਰਣ ਬਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਭਾਰਤ ਸਿੰਧੂ ਨਦੀ ‘ਤੇ ਡੈਮ ਬਣਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਜ਼ਾਈਲਾਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਡੈਮ ਕੋਈ ਮੋਘੇ ਦਾ ਨੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਿਆਂ ਸਾਲਾਂ ਬੱਧੀ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਡੈਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਮੁਨੀਰ ਨੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਕੇ ਅੱਲ੍ਹਾ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿਆਰੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਡੂੰਘਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਕਾਰਨ ਵੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਭਤਕਾਉ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਸਾਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਾਲਕ ਉਹ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਚਾਹਵੇਗਾ ਗੱਦੀ ਹਥਿਆ ਲਵੇਗਾ।

ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਪਿਛਲੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮੂਰਖ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਨਕੀ ਅਤੇ ਡੀਰਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖਬਰਦਾਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।



ਫਿਲਮ ਲੋਕ



ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਣ ਜਾਣਾ....

ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦੀ ਖਬਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਗਤ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰਿਆ ਸਦਮਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਬਾਈ ਅਗਸਤ ਦੇ ਸੂਰਜ ਚੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦੀ ਪਾਟੀ ਚਿੱਠੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਸਾਂ ਸੁਣਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਦੁਨੀਆਂ



ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਪਰਮਦੀਪ ਭੱਲਾ ਨਾਲ

ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ 'ਚ', ਜਿਥੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬੀ ਵਸਦੇ ਹਨ ਉਥੋਂ ਦਰਦ ਭਰੇ ਸੁਨੇਹੇ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਹਿਬੂਬ ਕਲਾਕਾਰ



1975 ਵਿਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ।

ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ 'ਤੇ ਦਿਲੋਂ ਦੁੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਖਿਚਵਾਈਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੋਸਟਾਂ ਪੈਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਸਾਹਿਤਕ, ਸਮਾਜਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਸਮੇਤ ਜਨ ਸਧਾਰਨ ਨੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਦੁੱਖ ਮਨਾਇਆ ਉਹਨਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਹਾਵਭਾਵ ਪਰਗਟ ਕੀਤੇ। ਲੋਕਾਈ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੀਰਨਿਆਂ ਦੀ ਝਲਕ ਪੈਣ ਲੱਗੀ। ਇਹੀ ਕਲਾਕਾਰ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਨਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦੇ ਲੇਖੇ ਆਇਆ। ਖਬਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦਾ ਹਸਦਾ ਚਿਹਰਾ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ. ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਸਟਰ ਸਾਨੂੰ ਡਾ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਨੇ ਇੱਕ ਕੋਰਸ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਉਹ ਉਹ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, 'ਜੱਟਾ ਜਾਗ ਬਈ ਹੁਣ ਜਾਗੋ ਆਈ ਆ' ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਕਬੂਲ ਆਈਟਮ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਚੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਚਾਅ ਸੀ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਕਲਾਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਆਂ। ਬਾਕੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਮੈਂ ਵਧੇਰੇ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਖੁਦ ਸਟੇਜ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕੋਰਸ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਬਾਰੇ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ

ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਬਾਰੇ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਕੋਰਸ ਕੰਨੈਂਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਸਰਦਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਸਨ। ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ,

ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਜੌੜਾ

ਸਵੈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਸਮਰੱਥਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਸੀ। ਇਸ ਕੋਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ। ਅਕਸਰ ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਆਣ ਲੈਂਦੇ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਹੱਸਦੇ ਹਸਾਉਂਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਆਪਕੀ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਡੋਲਣ ਨਾ ਦਿੰਦੇ। ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਾ, ਕੀ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਆ, ਕਿਵੇਂ ਵਿਚਰਨਾ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਸਮਝਾ ਕੇ ਹੀ ਤੁਰਦੇ ਤਾਂ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਜਾਂ ਨੁਕਤਾ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਜਿਹੜਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪਹੁੰਚਾਵੇ। ਕਿਸੇ ਧਰਮ, ਜਾਤ, ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਜਾਗਰ ਨਾ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਦੀ ਸਾਡੀ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਲੱਓ ਬਈ, ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਲਈ ਆਪਾਂ ਸਿੱਧਵਾਂ, ਮਛਿਆਣੀ, ਭਰੇਵਾਲ ਤੇ ਵਿਰਕੀ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸਧਾਰਨ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਆਇਓ, ਜੇ ਟੌਰ ਜੀ ਕੱਢ ਕੇ ਆਗੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਗੱਲ ਨੀ ਕਰਨੀ, ਉੱਤੇ ਟਿੱਚਰਾਂ ਕਰਨਗੇ। ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਲਈ ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਆਪਣੇ ਲੱਗੇ, 'ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਆਪਸੀ ਘੁਸਰ ਮੁਸਰ ਨੀ ਕਰਨੀ, ਬੇਜਤੀ ਸਮਝਦੇ ਆ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ। ਗੱਲ ਠੇਠ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਕਰਿਓ। ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਆਉਂਦੀ ਆਵਦੇ ਕੋਲ ਸੰਭਾਲ ਲਿਓ ਪੇਪਰਾਂ 'ਚ ਕੰਮ ਆਜ਼ਗੀ। ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਬੱਸ 'ਚੋਂ ਉਤਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗੇ, 'ਲੱਓ ਬਈ ਫੇਰ ਸੁਣੋ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਹ ਸਾਡੇ ਈ ਜੁਆਕ ਆ, ਕੋਈ ਚੱਕਵੀਂ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਿਓ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਪਿਆ ਤਾਂ ਅੱਖ ਦੀ ਸ਼ਰਮ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਮਨ 'ਚ ਵਸਾ ਕੇ ਵਿਚਰਿਓ। ਫੇਰ ਉਹਨਾਂ ਹੱਸਦੇ-ਹੱਸਦੇ ਮਿੱਠਾ ਜਿਹਾ ਡਰਾਵਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ, 'ਪਿੰਡ

ਆਲੇ ਸੇਵਾ ਵੀ ਅਪਣੱਤ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਆ, ਪਰ ਜੇ ਪੁੱਠੀ ਸਿੰਧੀ ਚੱਕਵੀਂ ਗੱਲ ਕਰ ਬੈਠੇ, ਤਾਂ ਵੱਖੀਆਂ ਵੀ 'ਦੇਤ ਦਿੰਦੇ ਆ। ਹੋਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਵੀ ਛਿੱਤਰ ਖਾਲੋਂ ਤੇ ਮੈਥੋਂ ਵੀ ਐਫ਼ ਗਰੇਡ ਲੈਲੋ।'

ਅਸੀਂ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਮੋਹਤਵਰ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਇਹ ਪੂਰੇ ਸਾਊ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਆ ਜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ, ਇਹ ਵੀ ਬੇਡੇ ਵਰਗੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨ ਆਏ ਆ।' ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਹੱਥ ਕਰ

ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਬੀ ਐਸ ਸੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਜਿਥੇ ਡਾਕਟਰ ਕੈਸੇ ਰਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦੀ ਚੋਣ ਇੱਕ ਗਾਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਇਸੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਭੱਲਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਾਲ



ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ, ਬਾਲ ਮੁਕੰਮਦ ਸ਼ਰਮਾ, ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਘੁੱਗੀ।

ਕੇ ਆਪਣੇ ਲੱਗੇ, 'ਇਹ ਬਿਲਾਸਪੁਰੇ ਆਂ।' ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਰਣਜੀਤ ਦੇ ਮੋਢੇ ਤਾ ਹੱਥ ਧਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਆ ਤਾਂ ਬੋਡਾ ਗੁਆਂਢੀ ਆ ਭਨੇਹੜਾਂ ਤੋਂ'। ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਨੇ ਇਕੱਤੀ ਸਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ। ਪਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਰਹੇ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਰਹੇ। ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਉਪਰੰਤ ਵੀ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਬਰਾਂਡ ਅਥਲੈਟਿਕ ਬਣੇ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਸਾਰ ਮਾਹਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਾਲਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਰਾਬਤਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜਨਮ ਦੌਰਾਨ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਕੋਟੋਂ ਵਿੱਚ 4 ਮਈ 1960 ਨੂੰ ਮਾਸਟਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਸਕੂਲੀ

ਮੁਕੰਮਦ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਹੋਈ ਫਿਰ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਰਲਕੇ ਕਮੇਡੀ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਬਹਿਜਾ ਬਹਿਜਾ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਨਾਮ ਸੀ ਛਣਕਾਟਾ। ਫਿਰ ਇਸ ਜੋੜੀ ਨੇ ਐਸੀ ਧਮਾਲ ਪਈ ਕਿ ਇਹ ਛਣਕਾਟੇ ਵਾਲੀ ਜੋੜੀ ਬਣ ਗਈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਇਸ ਜੋੜੀ ਦੀ ਚੜਤ ਕਾਇਮ ਰਹੀ। ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ ਅਤੇ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਕੈਸਟ 1988 ਵਿੱਚ 'ਛਣਕਾਟਾ' ਰੀਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਹੱਥੋਂ ਹੱਥੀ ਚੱਕੀ ਗਈ। ਫਿਰ ਇਹ ਛਣਕਾਟਾ ਲਗਾਤਾਰ 2009 ਤੱਕ ਪੈਦਾ ਰਿਹਾ ਕਈ ਬਾਰ ਤਾਂ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪੈ ਜਾਂਦਾ।

ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਨੇ ਲੰਮੀ ਪਾਰੀ ਖੇਡੀ ਆ। ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ, ਮਹੋਲ ਖਰਾਬ

ਹੈ ਤਾਂ ਲੈਕੇ ਕੈਰੀ ਆਨ ਜੱਟੀ ਤੱਕ ਪੈਂਹਟ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਧਮਾਕੇਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਸਧਾਰਨ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਲੋਕ ਮਨਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਪ ਛੱਡਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਕਾਰੀ। ਘਰੇਤਵੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਅਤੇ ਸਵੈਵਿਸ਼ਵਾਸ ਐਸਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬੋਲੇ ਸੰਵਾਦ ਅਖਾਣਾਂ ਵਾਂਗ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ ਯਾਦ ਹੋਣੇ ਜਿਵੇਂ, ਜੜ੍ਹ ਤੇ ਕੋਕੇ, ਗੰਦੀ ਔਲਾਦ-ਨਾ ਮਜ਼ਾ ਨਾ ਸੁਆਦ, ਹਵੇਲੀ ਤੇ ਸਹੇਲੀ ਛੇਤੀ ਨੀ ਬਣਦੀ, ਜੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਹਿਜੂ-ਪਿੰਡ ਜਿੰਡਾ ਤਾਂ ਰਹਿਜੂ ਪਰ ਜੇ ਪਿੰਡ ਵਹਿਜੂ ਪਿੰਡ ਕੀ ਰਹਿਜੂ, ਜਵਾਈ ਨੰਗ ਤੇ ਜੁੱਤੀ ਤੰਗ-ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਆ, ਮਾੜੀ ਸੋਚ ਤੇ ਪੈਰ ਦੀ ਮੋਚ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਨੀ ਵਧਣ ਦਿੰਦੀ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਕਾਲਾ ਕੋਟ ਐਵੇਂ ਨੀ ਪਾਇਆ, ਜਮੀਨ ਬੰਜਰ ਤੇ ਔਲਾਦ ਕੰਜਰ ਰੱਬ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦੇਵੇ। ਅਸਲ



ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਲੇਖਕ ਨਾਲ

ਵਿੱਚ ਸਧਾਰਨ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਕੋਲ ਕਮਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਹਾਸ ਰਸ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਉਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਜਦੋਂ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਏ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਿਰਫ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ, ਰੇਡੀਓ ਹੀ ਮਾਧਿਅਮ ਹੁੰਦੇ ਸ। 31 ਮਈ 2020 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ ਤਾਂ ਲੋਕਭਾਉਨ ਕਰਕੇ ਆਨਲਾਈਨ ਸਾਮਾਗਮ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਡਾ ਭੱਲਾ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਅਤੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਤਾ ਸੀ ਕਿ ਆਨਲਾਈਨ ਸਾਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ।

ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸ਼ਾਹ ਅਸਵਾਰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦੀ ਭੱਲ ਦੇ ਕੀ ਕਹਿਣੇ.... ਬਹੁਤ ਵਸੀਰ ਦਾਇਰਾ ਸੀ ਉਸਦਾ। ਸਰਦਾਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਰਦਾਰਨੀ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਲਈ ਲਾਡਲਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਸਰਦਾਰਨੀ ਪਰਮਦੀਪ ਕੌਰ ਲਈ ਦੁਖਾਂ ਸੁੱਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਸੀ, ਪੁਖਰਾਜ ਅਤੇ ਅਰਸ਼ਪ੍ਰੀਤ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਬਾਪ ਸੀ, ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਨਕਸ਼ੇ ਤੇ ਉਹ ਵੱਡਾ ਫਨਕਾਰ ਸੀ, ਕਲਾਕਾਰ ਸਾਥੀਆਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੀ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਈ ਉਹ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਸ਼ਤਰੀ ਸੀ, ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਕਲਾਕਾਰ ਸੀ, ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਫਲ ਅਦਾਕਾਰ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਲਈ ਚੰਗਾ ਭਰਾ, ਕਈਆਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਦੋਸਤ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਚੰਗਾ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦੀ ਭੱਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ। ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਰਗਾ ਕਲਾਕਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਯਾਤਰਾ

ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ (ਜਨਮ 4 ਮਈ 1960, ਲੁਧਿਆਣਾ, ਪੰਜਾਬ) ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਅਭਿਨੇਤਾ, ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਸਨ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਅਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 1988 ਵਿੱਚ "ਛਣਕਾਟਾ-88" ਨਾਮਕ ਕਾਮੇਡੀ ਆਡੀਓ ਕੈਸੇਟ ਨਾਲ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬਾਲ ਮੁਕੰਮਦ ਸ਼ਰਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਾਈ। ਇਹ ਸੀਰੀਜ਼ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 27 ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਡੀਓ ਅਤੇ ਵੀਡੀਓ ਐਲਬਮਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦਾ ਜਨਮ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਾਸਟਰ ਬਹਾਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਲਾ ਬਰਮਾਲੀਪੁਰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਰਮਦੀਪ ਭੱਲਾ ਫਾਈਨ ਆਰਟਸ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਪੁਖਰਾਜ ਭੱਲਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧੀ ਅਸ਼ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੌਰਾਨ ਤੋਂ ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਫੂ) ਤੋਂ ਬੀ.ਐਸਸੀ. ਅਤੇ ਐਮ.ਐਸਸੀ. ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਚੌਥੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਪੋਸਟ



ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕਾਲਜ, ਮੇਰਠ ਤੋਂ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪੀਐਚ.ਡੀ. ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਫੂ ਵਿੱਚ ਫੈਕਲਟੀ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਰਹੇ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਨੇ 1975 ਵਿੱਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰੇਡੀਓ (AIR) ਲਈ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ "ਛਣਕਾਟਾ" ਸੀਰੀਜ਼ ਨਾਲ ਵਧੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਚਾਚਾ ਚਤਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਨਾ (ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ.), ਜੇ.ਬੀ., ਅਤੇ ਤਾਇਆ ਫੁੰਮਣ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੀਰੀਜ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤਰਾਂ 'ਤੇ ਹਾਸੇ-ਮਜ਼ਾਕ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਫਿਲਮ "ਦੁੱਲਾ ਭੱਟੀ"

ਨਾਲ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:

ਕੈਰੀ ਆਨ ਜੱਟਾ (2012, 2018, 2023), ਜੱਟ ਐਂਡ ਜੂਲੀਅਟ (2012), ਰੰਗੀਲੇ (2013), ਸਰਦਾਰ ਜੀ (2015), ਸ਼ਿੰਦਾ ਸ਼ਿੰਦਾ ਨੇ ਪਾਪਾ (2024), ਫੇਰ ਮਮਲਾ ਗੜਬੜ ਹੈ (2024)

ਹੋਰ ਬਹੁਤ ... ਉਹਨਾਂ ਨੇ "ਨੋਟੀ ਬਾਬਾ ਇਨ ਟਾਊਨ" ਵਰਗੇ ਸਟੇਜ ਸ਼ੋਅ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੇ ਦੌਰੇ ਵੀ ਕੀਤੇ।

ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਰਮਦੀਪ ਭੱਲਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਫਾਈਨ ਆਰਟਸ ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਪੁਖਰਾਜ ਭੱਲਾ ਵੀ ਕੁਝ "ਛਣਕਾਟਾ" ਕੈਸੇਟਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਧੀ ਅਸ਼ਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਨਾਰਵੇ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਾਸਰਸ ਭਰਪੂਰ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਮੇਡੀ ਸੀਰੀਜ਼ "ਛਣਕਾਟਾ" ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਸ਼ੈਲੀ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣਾਈ।

ਅਲਵਿਦਾ !!!!! ਜਸਵਿੰਦਰ ਭੱਲਾ ਜੀ!



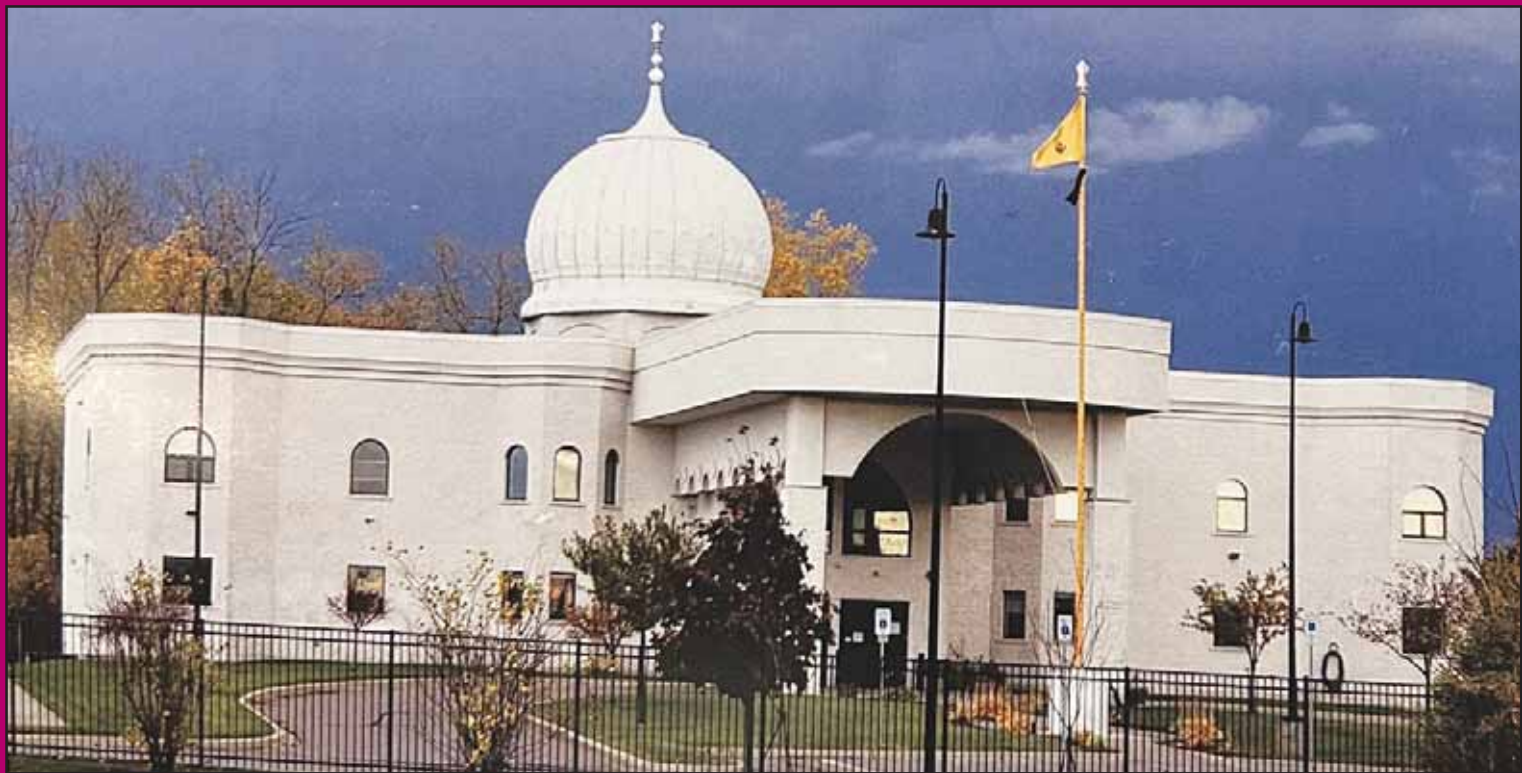
ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ॥
ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ॥



ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ
ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ
ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ

ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ

ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ !



ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੂਲ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਨਵੀਂ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ 7 ਸਤੰਬਰ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਵੇਰਵਾ

ਭੋਗ ਸ੍ਰੀ ਸਹਿਜ ਪਾਠ:
ਸਵੇਰੇ 9:30 ਤੋਂ 10:00 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ:
ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਥਾ
ਸਵੇਰੇ 10:00 ਤੋਂ 10:30 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਕੀਰਤਨ ਸੰਗਤ ਮੈਂਬਰ:
ਸਵੇਰੇ 10:30 ਤੋਂ 11:00 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਕੀਰਤਨ ਭਾਈ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਜਥਾ:
ਸਵੇਰੇ 11:00 ਤੋਂ 12:00 ਵਜੇ ਤੱਕ
ਅਰਦਾਸ: 12:00 ਵਜੇ ਦੁਪਹਿਰ
ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਵਰਤੇਗਾ।

ਆਪ ਸਭਨਾਂ ਸੰਗਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਿਹਾੜੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਭਰੋ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਸਟਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ)

33340 Dequindre Dr., Sterling Heights, MI 48310-5966 (Ph: 248-547-0927)